

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

คำสอนชั้นปริญญาตรี

พุทธศักราช ๒๕๔๓

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ว่าด้วย

ยืม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า, ปรากฏประนอน, การพบนนและขนต่อ

โดย

หลวงวิเศษจรรยาภักษ์ เนติบัณฑิตไทย เนติบัณฑิตอังกฤษ

๒๓ ๕๑๗ ๖๓

๒๓ ๕๑๗ ๖๓

อภินันทนาการ

๒๓ ๕๑๗ ๖๓ จาก ๓๕.๖๕ ค.๕๑๗ ๖๓

สารบัญ

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ยืม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า, ปรากฏประนอม, การพินันและขันต่อ

พ.ศ. ๒๔๕๓

โดย หลวงวิเทศจรยรักษ์ เนติบัณฑิตไทย เนติบัณฑิตอังกฤษ

	หน้า
ลักษณะยืมทรัพย์	๓
ภาค ๑ ยืม	๓
ยืมใช้คงรูป	๕
หน้าที่ของผู้นยืม	๗
หน้าที่ของผู้ให้ยืม	๓๐
สิทธิของผู้ให้ยืม	๓๓
อายุความ	๓๒
ยืมใช้คืนเปิดอง	๓๓
การกู้ยืมเงิน	๓๕
การกู้ยืมทรัพย์สินของแทนเงิน	๓๕
การชำระหนี้	๓๗
ดอกเบี้ย	๓๓
ดอกเบี้ยทบต้น	๓๗
อายุความ	๓๗
ฝากทรัพย์	๔๒
ฝากทรัพย์ในกรณีพิเศษ	๔๔
รับฝากโดยมีอำนาจ	๔๔
หน้าที่ของผู้รับฝาก	๔๕

สารบัญ

	หน้า
สิทธิและหน้าที่ของผู้ฝาก	๔๗
ความระงับแห่งสัญญาฝาก	๔๘
อายุความ	๔๘
วิธระเพาะการฝากเงิน	๕๐
วิธระเพาะสำหรับเจ้าสำนักโรงแรม	๕๒
สิทธิของเจ้าของ โรงแรม	๕๗
ภาค ๓ เก็บของในคดีสินค้า	๖๐
ใบรับของคดีสินค้าแต่ละประเภทสินค้า	๖๕
การโอนกรรมสิทธิในสินค้าที่ฝากเก็บรักษา	๖๗
การจำหน่าย	๖๘
วิธีคดีสินค้าที่เก็บรักษา	๗๓
แบบประทวนสินค้าของห้างบอเนียว	๗๕
ภาค ๔ ปรารณประนอมยอมความ	๗๗
แบบฟอร์มสัญญาปรารณประนอมยอมความ	๘๕
ภาค ๕ การพะนันแต่ละชนิด	๘๗
ลักษณะแห่งการพะนันแต่ละชนิด	๘๙
การพะนันชนิดใดโดยคนกต่างเป็นผู้ถือเงิน	๙๙
สัญญาประกันภัย	๓๐๓
ข้อตกลงแบ่งกันรวบ	๓๐๓
ควเงิน	๓๐๒
ข้อสันนิษฐานของกฎหมาย	๓๐๒
บัญญัติ ก.	๓๐๖
บัญญัติ ข.	๓๐๗

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ว่าด้วย

ยืม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า
ปราณีนประนอม, การพะนันขันธ์ต่อ

พ.ศ. ๒๔๙๓

โดย หลวงวิเศษจรรยาภักดิ์ เนติบัณฑิตไทย เนติบัณฑิตอังกฤษ

ลักษณะยืมฝาก

ลักษณะยืมฝากเป็นกฎหมายตั้งแต่ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดี
ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาไว้ ในเรื่องยืมโดยมากเกี่ยวแก่ ช้าง ม้า
โค กระบือ เรือ เกวียน ฝานอน ด้วงทรัพย์อื่น ๆ นนกดาวดงเดกนอย
และพูดถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ยืมและผู้ให้ยืม และการตั้ง
มอบของที่ยืมให้ผู้อื่น กับมกำหนดอายุความด้วย

ในเรื่องฝากนั้นพูดเฉพาะฝานอนเงินทองแก้วแหวนเพชรพรรณห้าม
ไม่ให้ผู้รับฝากเอาของที่รับฝากไปใช้ หรือดัดแปลงของที่ฝากหรือเอา
เป็นประโยชน์ตน

สถานที่ในการฝากทรัพย์ การฝากทรัพย์กวางตลาดคงหมายถึงใน
ที่ชุมนุมชน ถ้าหาผู้รับฝากรับผิดชอบเพียงถึงหนึ่ง ถ้าฝากสินค้าไปขาย

๒ ยัม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า, ปรานีประนอม, การพะนันขันต่อ

ต่างเมือง หรือฝากตงตำเภา หรือฝากให้ชอชชายแตกตางเมือง ให้ทำ
หนังสือไว้ตอกน นอกจากนพุดตงเรื่องดังของทยมคนในเวดจกภาค
มตชนตำคญทศวรรตงเกตคช เรืองกยมเงนนมไฟตักษณะกฤษบท
ที่ ๘ ว่าทวยราชจวรตงนตงแตตางตงหนังสือไป ให้มกรรมกรรมแกง
โตเป็นตำคญ (ให้ตอกคอกเบยเตอนตะเพอง) ถ้าหาเอกธำรตำคญมิได้
มาพองร้อง ทานจายาได้รบไวบงคบบญชานอกจากนเป็นเรองผวเมย
เขาชอกนุกเงนหรือกุกนเมอกอนเบนผวเมย

ตักษณะยณฝากมอยุ่ในบทอนว่าตวยเอกเทศตำคญ คือเป็นตำคญ
ตะเพองตงตะเพองอย่าง แยกมาจากตอกตำคญทวไป ตระนจตองคักษา
ตอกทวไปรองตำคญารรมตาเชนเรองความดำมารตของคุดตำคญ การ
แต่ตงเจตนา แต่ผลแห่งตำคญาเหตาควย.

ภาค ๑

นิยม

สัญญาฉบับนี้, ป.พ.พ. มิได้วิเคราะห์ศัพท์ไว้ จึงพอกำหนด
ความหมายได้ว่า เป็นสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้ให้ยอม มอบ
ยอมให้หรือตกลงยอมให้บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ยอมใช้ทรัพย์สิน
ตามเวลาที่กำหนดไว้

ลักษณะสำคัญของสัญญาฉบับนี้ มีดังนี้

- ๑ ผู้ยอมใช้ทรัพย์สินให้ยอม โดยไม่ต้องเสียค่าตอบแทน
- ๒ ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ระบุไว้
- ๓ สัญญาฉบับนี้จะบริบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อผู้ยอมใช้ทรัพย์สินตาม
ข้อ ๑ การยินยอมของผู้อยอมใช้ทรัพย์สินอย่างใด ๆ ถ้าผู้ยอมของ
ผู้ยอมใช้ทรัพย์สินแล้วแต่ไม่ได้ยินยอมอาจเป็นสัญญาเช่าทรัพย์สิน (มาตรา
๕๓๗)

ตามข้อ ๒ ทรัพย์สินนั้นต้องเป็นทรัพย์สินที่ระบุไว้ ทรัพย์สินที่
ไม่ระบุไว้ เช่น ทรัพย์สินซึ่งมอบให้กันไม่ได้หรือทรัพย์สินนอกพาณิชย์ไม่
สามารถถือกรรมสิทธิ์ได้ จึงยกกันไม่ได้

ตามข้อ ๓ สัญญาฉบับนี้จะบริบูรณ์ได้ ต่อเมื่อมีการตั้งมอบทรัพย์สิน—
ต้นยอม ภายใต้นี้มีการตั้งมอบแล้ว ก็ยังไม่มียุติสัญญาตาม
กฎหมาย คงมีแต่สัญญาจะให้ยอมเท่านั้น

๔ ยืม, ฝากทรัพย์สิน, เก็บของในคลังสินค้า, ปรากฏประนอน, การพื่อนั้นขึ้นต่อ

สัญญาจะให้ยืมทรัพย์สินจะผูกพันคู่กรณีได้เพียงใดนั้น ไม่มีความหมาย
บัญญัติหรือมาตราแพ่งที่กล่าวถึงจะโดยเป็นบทตั้งฐาน ตามกฎหมายของ
กฤษฎีกาจะยอมเช่นเป็นสัญญาที่ไม่สามารถบังคับไม่ได้ แต่ถ้า
ได้ทำเป็นลายลักษณ์อักษรและประทับตราลงจะผูกพันกันได้ แต่ป.พ.พ.ของ
เรากำหนดไม่เป็นองค์สำคัญก่อให้เกิดสัญญาและเป็นความจริงตาม
ทว่า ยังไม่มีการตั้งมอบทรัพย์สินจะนำสัญญาไปฟ้องศาลขอให้บังคับไม่ได้
เพราะผู้ยืมเป็นฝ่ายประโยชน์ฝ่ายเดียว แต่สัญญาให้ยืมได้เกิดขึ้นเป็น
องค์ครบบริบูรณ์แล้ว นับว่าเป็นนิติกรรมที่สมบูรณ์ตามมาตรา ๓๓๒ หาก
จำเป็นต้องมีการตั้งมอบก่อนอย่างสัญญาอื่นไม่ ฉะนั้นผู้ยืมฟ้องเรียกค่าเสียหาย
จากผู้ให้ยืมได้ถ้าได้เสียหายไปจริง เช่น ก. ทำสัญญาให้ ข. ยืม
บ้านพักตากอากาศที่หัวหินกำหนด ๓๐ วันระหว่างที่ ข. เดินทางไปหัว
หิน ก. โทรเลขบอกคนเฝ้าบ้านไม่ยอมให้ ข. เข้าพักได้ ข. ต้องกลับ
กรุงเทพฯ คง ข. ต้องเสียหายในการไปหัวหิน ข. เรียกค่าเสียหาย
จาก ก. ได้ แต่จะขอให้ศาลบังคับ ก. ยอมให้ ข. เข้าอยู่คงไม่ได้

ถ้าเป็นสัญญาจะให้ยืมโดยมีค่าตอบแทน เช่น ธนาคารยอมให้
ลูกค้าเปิดเช็คเช็คเงินเกินบัญชีได้ โดยคิดดอกเบี้ยจากลูกค้าเช่น
ถ้าธนาคารไม่ยอมให้ลูกค้าเปิดบัญชีตามสัญญาโดยไม่เห็นเหตุผล คง
ลูกค้าฟ้องธนาคารขอให้ศาลบังคับให้ยืมได้

สัญญายืมตาม ป.พ.พ. แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ

- ยืมใช้คงรูป
- ยืมใช้สลับเปลือง

ยืมใช้คงรูป

มาตรา ๓๖๐ บัญญาว่า ยืมทรัพย์สินคงรูปนั้นบุคคลยืมซึ่งบุคคล
คนหนึ่งเรียกว่าผู้ให้ยืม ให้บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้ยืม ใช้ทรัพย์สิน
สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เปล่า และผู้ยืมตกลงว่า จะคืนทรัพย์สิน
นั้นนั้นเมื่อได้ใช้ทรัพย์สินเสร็จแล้ว

ลักษณะสำคัญของแห่งสัญญายืมใช้คงรูปมีดังนี้

๑. สัญญายืมใช้คงรูปเป็นสัญญา ซึ่งผู้ยืมได้รับประโยชน์แต่ฝ่าย
เดียว โดยไม่ต้องเสียค่าตอบแทน เช่นยืมมาเช่าไปใช้ ถ้าผู้ยืม
ต้องเสียค่าเช่าเห็นจตอบแทนแล้ว ไม่ใช่เป็นสัญญายืม อาจเป็นสัญญา
เช่า (ดูมาตรา ๕๓๗)

๒. ผู้ยืมได้แต่การครอบครองแห่งทรัพย์สินเท่านั้น ส่วนกรรมสิทธิ์
ยังคงอยู่แก่ผู้ให้ยืม

๓. ผู้ให้ยืมต้องส่งทรัพย์สินซึ่งให้ยืมแก่ผู้ยืม

ปัญหาที่จะต้องพิจารณาหาคือ ทรัพย์สินชนิดใดที่จะให้ยืมกันได้

กฎหมายใช้คำว่าทรัพย์สินตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๕ ๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.
ทรัพย์สินว่า รวมทั้งทรัพย์สินทั้งวัตถุไม่รูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและ
ถือเอาได้ ดังจะเห็นได้ว่าสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งทรัพย์สินนอกพาณิชย์ตามความ
หมายของคำว่าทรัพย์สิน ย่อมไม่ใช่วัตถุแห่งสัญญายืม เพราะต้อง
มอบและส่งคืนให้กันไม่ได้ตามสัญญา (มาตรา ๖๕๓) ฉะนั้นทรัพย์สิน
ตามสัญญาจึงไม่หมายเลยไปถึงสัตว์ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว

๖ ยืม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า, ปรานีประนอม, การพนันขั้นต่อ

เป็นอันไม่มีข้อโต้เถียงว่า ตั้งหาริมทรัพย์เป็นทรัพย์ที่ห้ามยกกันได้
ขอตั้งสัญญากนคชอ ขอตั้งหาริมทรัพย์จะเป็นทรัพย์ที่ห้ามยกกันได้หรือไม่

ตามกฎหมายเบ็ดเสร็จและพระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน ไซ้คำว่า
อาศัย สำหรับที่ดินไม่ใช้ทำขายมกที่ดิน, ซึ่งพึงดูวัตถุประสงค์เช่น ป.พ.พ.
บรรพ ๕ กักตวงถงสิ่งอาศัยในโรงเรียน และให้ไปนำบทบัญญัติ
บางมาตราในเรื่องหนาท และความ รับผิดชอบของผุ้เช่า มาใช้บังคับด้วย
ขออ้างเหตงนสำหรับกฎหมายเก่าในครงกระนวนยงถอวามาน โรงเรียน
เป็นตั้งหาริมทรัพย์ ส่วนกฎหมายที่ดิน ก่มุงประสงค์แต่เฉพาะที่ดิน
เป็นส่วนใหญ่ ส่วน ป.พ.พ. บรรพ ๕ กมิได้ห้ามว่าไม่ให้ยกกัน ซึ่ง
เจตนาของคู่สัญญาจะยกกันแล้วก็ไม่ว่าจะเข้าไปกยอของด้วย เช่น
ยอมบ้านพักชายทะเลตากอากาศเพียง ๗-๘ วันเป็นต้น การตั้งมอบกคชอ
มอบบ้านให้หรือ โดยมอบบุญแก่บ้านให้ก็ได้

ในเรื่องการฝากเงิน ค่าสัญญาใดอันจกนยแต่คว่าฝากกันได้ คือ
โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากเรือนโดยอ้างว่าฝากจำเลยไว้ จำเลย
ให้การต่อสู้และฟ้องแย้งว่าโจทก์ขายให้จำเลย ขอให้โอนทะเบียน มิ
ฉะนั้นขอให้คนราคาท ขาระไปแต่กกับให้ใช้คำชอมแซมเรือนทจำเลยออก
เงินชอมไปตงน เมื่อทางพิจารณาได้ควมว่า โจทก์ฝากเรือนไว้กับ
จำเลย และจำเลยได้ยคำชอมแซมไปจริง คำชอมพิพากษาให้ขับไล่
จำเลย แต่ให้โจทก์ใช้คำชอมแซมทจำเลยออกชอมแซมเรือนไปให้แก่
จำเลยผู้รับฝากได้

ฉะนั้นเมื่อเรือนยังฝากกันได้แล้ว ก็น่าจะยกกันได้ เพราะอยู่ใน

ประเภทคดีอาญา เว้นเป็นส่วนของตน จัดเข้าในประเภท

อสังหาริมทรัพย์ จึงอยู่ในวัตถุแห่งสัญญา ยัม

สัญญา ยัม ไซ่ คงรูปจะบริบูรณ์ ต่อเมื่อได้มีการ ตั้งมอบทรัพย์สิน ท
ยัม การตั้งมอบนั้นอาจทำได้ ๒ วิธี

๑. ตั้งมอบทรัพย์สินโดยตรงให้แก่ผู้ ยัม เช่นมอบมาให้ผู้ ยัม
ไปรับ

๒. ตั้งมอบให้โดยปริยาย เช่นมอบบ้านพักให้ความยินยอมให้
ผู้ ยัมเช่าครอบครองทรัพย์สิน ท ยัม หรือ มอบ ฤกษ์แจ้ ห้อง กับทรัพย์สิน
ท ยัม

การตั้งมอบนั้นไม่จำเป็นต้องตั้ง ยัม ให้ผู้มอบเองโดยตรง จะ
มอบตั้งให้ผู้แทนของผู้ ยัม หรือยังดีถานท ๆ ผู้ ยัม จะกำหนดบอกไว้
ได้เช่นเดียวกัน เช่นผู้ ยัม บอกให้ ยัม ผู้ ยัม มาท ยัม ไร่ หน้าบ้านนาย ก.
เมื่อผู้ ยัม มาไปผู้ ก. ตามคำสั่ง ถือได้ว่าการตั้งมอบ
กันแล้ว

หน้าที่ของผู้ ยัม

๑. ผู้ ยัม จะต้องเป็นผู้ เสียค่าฤชาธรรมเนียมในการทำสัญญา และ
คำสั่งมอบกับคำสั่งทรัพย์สิน ท ยัม คนตามมาตรา ๖๔๒

การ ยัม ไซ่ คงรูป ความจริง ไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือ หรือเป็น
แบบอย่างใด แต่เนื่องจากผู้ ยัม ต้องการเป็นหลักฐานมั่นคง ให้
เป็นที่ปลอดภัยใน ทรัพย์สินแก่ผู้ ยัม หรือเพราะ ทรัพย์สิน ท ยัม นน มราคา มาก
ผู้ ยัม อาจเถียงให้ทำสัญญา หรือไปทำสัญญาต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่

๑ ยืม, ฝากทรัพย์สิน, เก็บของในคลังสินค้า, ปรากฏประยอม, การพบนั่นขึ้นต่อ

ทุกได้ คำอุทธรณ์เพิ่มเติม เหตุอัน คดขลาดจนการตั้งมอบ และสัญญาตั้ง

ทรัพย์สิน ผู้ยอมของจ่ายทั้งสิ้น เพราะผู้ยอมเป็นผู้ได้รับประโยชน์ฝ่าย

เดียวเจตนาใจแต่จะตกลงกันเป็นอย่างอื่น ว่าผู้ยอมเป็นผู้เดียว

๒. ผู้ยอมจะต้องเสียค่าใช้จ่าย อันเป็นปกติแก่การบำรุงรักษา

ทรัพย์สินที่ยืมมานั้น ตามมาตรา ๖๔๗ เช่นยอมมาไปช ผู้ยอมจะต้องเสีย

ค่าเช่า ค่าเช่าเปิดอกเป็นต้น

๓. ผู้ยอมจะต้องใช้ทรัพย์สินที่ยืมมาตามปกติ หรือตามทปรากฎใน

สัญญา เช่นยอมมาเขาไปช ซึ่งตามปกติ ย่อมเป็นทเขาใจว่าตของช วง

เรียบ แต่ผู้ยอมเขาไปชกระโดดข้ามราว มานนขาหัก ผู้ยอมต้องรับผิดชอบ

ชอบ หรือผู้ยอมเก็บทรัพย์สินไว้นานเกินควรหรือไปมอบให้ผู้อื่นใช้ เหตุอัน

ผู้ยอมต้องรับผิดชอบเช่นกัน เว้นแต่ผู้ยอมจะพิสูจน์ได้ว่า ทรัพย์สินนั้น

จะต้องสูญหายหรือบอบช้ำตายอยู่นั่นเอง ตามมาตรา ๖๔๓ เช่นยอมหม้อ

แบบเตอรถยนต์ไปช ผู้ยอมไม่ต้องรับผิดชอบในการที่ไฟฟ้าหมด

๔. ผู้ยอมจากต้องงดเว้นทรัพย์สิน ซึ่งยอมไป เหมือนอย่างเช่น อนุญาต

จะพงดงดเว้นทรัพย์สินของตนเอง (ตามมาตรา ๖๔๕)

อย่างไรว่าต้องงดเว้นทรัพย์สินเหมือนอย่างอนุญาตของพิจารณา

เป็นเรื่องๆ ไป ว่าอนุญาตเขาพงดงดเว้นทรัพย์สินของเขาอย่างไร จะ

ถือเหมือนอย่างงดเว้นทรัพย์สินของตนเองเท่านั้นหาเพียงพอไม่ เช่นยอมมา

เขาไปชบช ตามปกติอนุญาตเขายอมผูก หรือเก็บได้คอกไว้ใน เวลา

ภาคิน แต่ถ้าปด้อยรวมไว้กับมาของเราโดยไม่ได้ผูกเชือกหรือได้คอก

ไว้ตงนถามานนหายไป เราต้องรับผิดชอบ ถ้าการงดเว้นทรัพย์สินนั้น

จะตองไซ้ผมหรือตองการความรูกความชานาญพิเศษ ผู้ยวมกจะตอง
ตั้งวทรพยนนตวยความรูกความชานาญ เชนยวมเขาเครื่องจักรเขามาไซ้
ยวมหมายความความยวมตองมความชานาญ หรือให้อุมความชานาญ
ไซ้เครื่องจักรนน หนาทของผูยวมตองกถาวนเหมอนกับหนาทของผูเขา
ตามมาตรา ๕๕๘ หนาทของผูรับฝาก โดยมบาเห็นจตามมาตรา ๖๕๘
วรรค ๒ แตะหนาทของผูรับจนาตามมาตรา ๓๕๘

๕. ผูยวมตองตั้งของคณผูให้ยวมตามเวลาแตะสถานททุกาหนดไว้

ถากการยวมไมกำหนดเวลา แตะจะตองคนให้เมอไรนน ตองค
หฤคการณเป็นเรอง ไซ้ เชนยวมแหวนเพชรเขาไปในงานพชดมรด
เมอเดีรงานแตะกคอรตั้งคนให้ในอรรงจน หรือยวมกระบอเขาไปไถนาก
ตองคนให้เมอไถนากเดีรจแตะ ถากผูยวมเก็บนานเกินคอร ของนนเป็น
อนตรายคูนัยหายไปกตองรับผคชอบ

ถากยวมกำหนดวณเวลาเมอครบกำหนดแตะ ผูยวมกตองจตตั้ง
คนตั้งของทยวมให้ แตะผูยวมตองตั้งของนนตามเวลาปกคตเขาตั้งมอบ
กน เชนยวมมาเขาไปชแตะจะตั้งเขาเวลา ๒ ยามเชนน ผูให้ยวมไม
ยวมรับได้

การมอบของคณผู ถากผูให้ยวมบายเบียงไมรับโดยไมมเหตุผด
ผูยวมมอบของนนไวคอกหนาได้คความการตั้งคนแตะ เชนผูยวมหาแหวน
เพชรไปตั้งคนผูให้ยวม บอกวอนहतงจคอยตั้งโดยไมมเหตุผดล่มคอร
เชนน ผูยวมวางแหวนนนไวคอกหนาผูให้ยวมได้

ตามขรรมดาการมอบของคณ จะตองมอบตั้งแกผูให้ยวมตาม

สถานที่ ๆ ผู้ยืมทรัพย์สินไป เว้นไว้แต่ผู้ให้ยืมจะตั้งเป็นอย่างอื่น
ถ้าผู้ให้ยืมไม่อยู่ ผู้ยืมต้องตั้งมอบของนั้นแก่ผู้แทนของผู้ให้ยืม
เช่นบุตรภรรยาคนใดคนหนึ่ง เช่น ยืมโค กระบือเขาไปไถนา ผู้ยืม
นำไปมอบไว้กับคนใดก็ได้ แต่ถ้าเป็นของทมิฬราคาเช่นแหวนเพชรตม
ผู้ยืมจะควรทำอย่างไร ถ้าผู้ให้ยืมตั้งไว้ให้มอบแก่ผู้ใดกรณีไม่เป็น
ปัญหายุ่งยาก ถ้าผู้ให้ยืมไม่อยู่บ้านเป็นเวลาเดือน ๆ ถ้าผู้
ยืมมอบแหวนเพชรแก่ภรรยาผู้ให้ยืมซึ่งได้อายาร่างกายไปแถวชนบท ถ้าผู้
ยืมหรือภรรยาผู้ยืมชอบ ถ้าไม่รักเป็นชอกปัญหาหนึ่ง
ซึ่งอาจจะเป็นว่าผู้ยืมเดินเตลิดได้

หน้าที่ของผู้ให้ยืม

กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ว่า ผู้ให้ยืมมีหน้าที่ต่อผู้ยืมเพียงไร
ตามบรรดาเมอมีดที่ขแต่ยอมคองมีหน้าที่เป็นของคุณ หน้าที่ของผู้
ให้ยืมจึงควรเป็นดังนี้

๑. ผู้ให้ยืมมีหน้าที่จะต้องแจ้งให้ผู้ยืมทราบถึงการชำรุดบุบสลาย
แห่งทรัพย์สินที่ให้ยืม ซึ่งผู้ให้ยืมทราบอยู่แล้วว่า อาจเกิดอันตรายแก่
ผู้ยืมถ้าผู้ยืมเอาทรัพย์สินนั้นไปใช้ เช่นผู้ให้ยืม ๆ ฝากแหวนเพชรโดยไม
บอกให้ผู้ยืมทราบ หรือผู้ยืม ๆ ฝากแหวนเพชรซึ่งผู้ให้ยืมเก็บดูกระเบต
มือไว้ในห้อง ผู้ให้ยืมไม่ได้บอกผู้ยืมให้ทราบโดยจงใจหรือเดินเตลิดตาม
บ้านนั้นเกิดระเบตชน ผู้ยืมแหวนหัก ผู้ให้ยืมต้องรับผิดชอบ

๒. ถ้าในการยืมทรัพย์สินนั้น ผู้ยืมจำเป็นต้องออกค่าใช้จ่ายโดย
ตัวนแต่เจ้าเป็นที่สุดซึ่งจะรักษาทรัพย์สินให้คงอยู่ แต่ไม่สามารถจะ

บอกผู้ ไหยมทราบได้ เช่นผู้ ยมของซ่อมแซมรถยนต์เพดาหักเป็นคัน
เช่นผู้ ไหยมของรถชนิดชอบ เว้นไว้แต่จะตกลงกันเป็นอย่างอื่น

สิทธิของผู้ ไหยม

๑. ถ้ามีใยมกำหนดเวลาเกินไว้ว่าจะตั้งทรัพย์คนเมื่อไร ผู้ ไหยม
มตทชจะเรียกทรัพย์คนเมื่อผู้ ยมใช้ทรัพย์เสร็จ หรือเมื่อเวลาได้ล่วง
ไปพอแก่การที่ผู้ ยมจะ ใช้ทรัพย์นั้นเสร็จแล้ว เช่นยืมรถยนต์ไป
เที่ยวกรุงเก่า จนเวลาล่วงพ้นเดือนกว่าแล้ว เช่นผู้ ไหยมเรียกทรัพย์
คืนได้ (มาตรา ๖๕๖)

๒. ถ้าเวลาไม่ได้กำหนดเกินไว้ทั้ง ในสัญญาและไม่ปรากฏว่ายืมไปใช้
เพื่อการไรแล้ว ผู้ ไหยมมตทชจะเรียกของคืนเมื่อไรก็ได้ (มาตรา
๖๕๖ ตอนท้าย)

๓. ผู้ ไหยมมตทชเรียกค่าทดแทนอัน เกยวกบ การยืมใช้ คงรูปนั้น
ได้ (มาตรา ๖๕๖)

๔. ถ้าผู้ ยมมรณะ สัญญา ยมนยอมระงับต้นไป เพราะเป็น
สัญญาณะเพราะตัวบุคคล ผู้ ไหยมเรียกทรัพย์คืนได้แม้จะก่อนครบกำหนด
ตกลงกันไว้ก็ดี (มาตรา ๖๕๘) แต่สำหรับผู้ ไหยมนพ การมรณะ
ของผู้ ไหยมหาเป็นเหตุให้สัญญา ระงับไม่ ทายาทของผู้ ไหยม จะเรียก
ทรัพย์นั้นคืนยังไม่ได้

ฎีกา ๓๘๘/๒๕๒๖ ได้ความว่าผู้ตายให้ใจยืมเลข ๒ ถ้าเป็นเครื่อง
มือทำการหาเลี้ยงชีพจนตลอดชีวิตของ ใจทกนพ เป็นสัญญา ใช้ได้ตาม

กฎหมาย โดยอาศัยเทียบตามมาตรา ๕๔๓ ในลักษณะเช่าทรัพย์สิน เมล
ผู้ให้ยืมมีภาระไป สัญญาเช่าทรัพย์สินไม่ผู้รับมรดกผู้ตายจึงไม่ผู้ให้
เรียกทรัพย์สินคืนได้

๕. ผู้ให้ยืมมีสิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินไปจากบุคคลที่ ๓
บุคคลดังกล่าว จำเลยที่ ๓ ยืมตั้งของของรูปพรรณของโจทก์ไปไม่ตั้งคน
แหว่งตั้งของนั้นไปตกอยู่กับจำเลยที่ ๒ ซึ่งไม่ผู้ให้ยืมจะยึดถือเอาไว้ได้
ตั้งน โจทก์ผู้เป็นเจ้าของยอมมีสิทธิติดตามเอาคืนจากบุคคลนั้นได้ตาม
มาตรา ๑๓๓๖.

อายุความ

สัญญาเช่าทรัพย์สินนั้นอายุความกำหนดไว้เป็น พิเศษสำหรับตั้ง
ของผู้ให้ยืมและฟ้องเรียกค่าทดแทนเกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สินเท่านั้น เช่น
เรียกค่าทดแทน ใน การทัก ยืม ทำ ให้ทรัพย์สิน สูญหายหรือบุบ สลายไปอย่าง
หนึ่งอย่างใด หรือค่าทดแทนที่ผู้ให้ยืมได้ออกค่าใช้จ่ายอันเป็นปกติแก่
การบำรุงรักษาทรัพย์สินแทนผู้ยืมไป ท่านห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นเวลา ๖ เดือน
นับแต่วันตั้งสัญญาตามมาตรา ๖๔๘ แต่ไม่เกี่ยวกับอายุความธรรมดา
ของการเรียกทรัพย์สินคืนซึ่งกำหนดอายุความ ๑๐ ปี นับแต่ขณะที่จะ
อาจบังคับตั้งเรียกหรือได้เป็นต้นไป (มาตรา ๑๖๔, ๑๖๕)

อายุความพิเศษห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นเวลา ๖ เดือน นับแต่วัน
ตั้งสัญญานั้น คือ—

- ๓- ถิ่นทรัพย์สินที่ผู้ให้ยืมกำหนดเวลา กนับแต่เมื่อตั้งกำหนดนั้น
แม้จะยังไม่ตั้งทรัพย์สิน
- ๔. เมื่อเดิมการคืนทรัพย์สินนั้น
- ๓. เมื่อผู้ให้ยืมใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา

นน คือสัญญาซึ่งผู้ให้ยอมโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินชนิดใดไปตั้งไปนั้น
เป็นปริมาณที่กำหนดให้ไปแก่ผู้ยอม และผู้ยอมตกลงว่าจะคืนทรัพย์สิน
เป็นประเภทชนิดและปริมาณ เช่นเดียวกันให้แทนทรัพย์สิน ซึ่งให้
ยอมนั้น

สัญญาที่ยอมบริบูรณ์คือเมื่อส่งมอบทรัพย์สินที่ยอม
ลักษณะของสัญญาที่ยอมใช้ตั้งไปตั้งของมรดก คือ

๑. กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินใดให้ยอมโอนไปยังผู้ยอมเด็ดขาด

๒. ทรัพย์สินที่ให้นั้นต้องเป็นทรัพย์สินชนิดที่ไปตั้งไป ตั้งที่

จำแนกไว้ในมาตรา ๓๐๒ และ ๓๐๓ คือสิ่งกมทรัพย์สิน และ โภคทรัพย์
เช่น ข้าว นามัน แสง ถั่ว เหล้า เป็นต้น

๓. ผู้ให้ยอมต้องมอบทรัพย์สินที่ยอมแก่ผู้ยอม

ค่าธรรมเนียมในการทำสัญญา ค่าส่งมอบและค่าส่งทรัพย์สินที่
ยอม เป็นหน้าที่ของผู้ยอมจะต้องเสีย

ผู้ให้ยอมจะเรียกทรัพย์สิน ที่ยอมคนใดเมื่อไรนั้น มาตรา ๒๕๒

บัญญัติว่า "ถ้าในสัญญาไม่มีกำหนดเวลาให้คืนทรัพย์สินซึ่งยอมไป ผู้ให้
ยอมจะบอกกล่าวแก่ผู้ยอมให้คืนทรัพย์สินภายในเวลาอันควร ซึ่งกำหนด

ไว้ในคำบอกกล่าวนั้นก็ได้" หมายความว่าผู้ให้ยอมจะเรียกหรือให้คืน
เมื่อไรโดยไม่ต้องบอกกล่าว หรือจะบอกกล่าวในเวลาอันควรก็ได้, ท

กฎหมายให้บอกกล่าวนั้น คือเพื่อให้ผู้ยอมรับผิดชอบฐานผิดนัด

แต่ถ้าหากสัญญาได้กำหนดเวลาคืนทรัพย์สินแล้ว ผู้ให้ยอมยอม

เรียกทรัพย์สินคืนเมื่อถึงกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ ถ้าผู้ยอมตาย

กอนตกลงกำหนดชำระตามสัญญาอัน ผู้เหยมมัดทรัพย์ของเรขกทรคยพยอม
จากผู้รับมรดก หรือผู้จัดการมรดกได้ทันที โดยไม่ต้องรอให้ถึง
กำหนดชำระ ตามฎีกาที่ ๑๔๓๓/๒๔๗๕

ถ้าผู้ยืมไม่ชำระดอกเบี้ยหรือเงินต้นเป็นประเภทชนิดหรือ
ปริมาณเช่นเดียวกันได้ ผู้ยืมก็ต้องชำระราคาทรัพย์สินนั้น ตามราคาใน
เวลาแต่ละสถานที่ที่กำหนดไว้ว่าจะต้องส่งคืน ไม่ใช่ตามราคาขณะ
ยืมกัน เช่นยืมนามนเป็นชนิดของกิดราคาในขณะที่เวลาแต่ละสถานที่ต่าง
กัน เว้นไว้แต่จะมีข้อตกลงเป็นอย่างอื่น

การกู้ยืมเงิน

มาตรา ๒๕๓ บรรคแรกบัญญัติว่า "การกู้ยืมเงินกว่า ๕๐ บาท
ขึ้นไปนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง
ลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

คำว่าเงิน หมายความว่า เป็นเงินตราที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ตามพระ
ราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. ๒๔๗๓ คือ ธนบัตร เหรียญเงิน เหรียญ
ทองขาว เหรียญทองแดง และเหรียญดบุก ไม่หมายความถึงเงินแท่ง

เหตุใดกฎหมายจึงบัญญัติว่า การกู้ยืมเงินตั้งแต่ ๕๐ บาทขึ้นไป
ให้ทำหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนทรัพย์สิ่งของอันมีค่าอื่น ๆ จึง
ไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือ น่าจะเป็นเพราะการใช้เงินเป็นกิจประจำวันถ้า

หรือใช้จ่ายกันทุกคน และเงินเป็นสิ่งที่เปลี่ยนมือได้ง่าย จึงต้องการ
ความไว้วางใจ และให้ลูกหนี้ เจ้าหนี้ ซึ่งใจกันทั้งสองฝ่ายให้แน

๑๖ ยืม,ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า, ปรานีประนอม, การพะนันขั้นต่อ

นอน กอนทจะให้เงินกนหยยยม เงินเป็นตั้งทุกคนพงประสงค์ มัด
พองร้องในโรงศาลชุกชุมเพราะเรื่องเงิน ครังสมัยโบราณถ้าไม่ไซหน
กเอาตัวเป็น โทษหรือเป็นทาส กฎหมายเดิมของเรา จึงบังคับว่าถายม
เงินกนคงแต่ ๕ บาทขึ้นไป ให้มกรรมกรรมแรงได้เป็นสำคัญไว้คอกัน
สมัยนั้นเงินเป็นของหายาก แะราคาแพง กฎหมายกำหนดชนอย่างตา
ไว้เพียง ๕ บาทก็เป็นการเหมาะสำหรับสมัยนั้น เวตาคาของเงิน
ลดลงราคาถูกลง จึงกำหนดจำนวนให้สูงขึ้น ส่วนจำนวนตากว่านั้น เป็น
สิ่งเล็กน้อย ถ้าคอยจะให้ทำหนังสือ กันทุกจำนวนไปโดยไม่จำกัด คุก
ราคาแพง แะขาดความไว้วางใจจนเกินไปเช่นยืมเงินกนบาทหนึ่ง แะ
ไม่ไซกไม่เตอครืออะไร แะคอยายมอกกแะวงกน หรือถ้าเจาหนไม่
ชความตองการพองร้องยงศาลก็ได้ แะก็ไม่คุมค่าไต่หุ่ยหรือคาเห็นด
เห็นอยเหตุใดการยมของอนนอกจากเงิน เช่น เพชรทองโค กระบือ
กฎหมายจึงไม่บังคับราคาของทำเป็นหนังสือบ้าง แมแต่กฎหมายเดิมกมได้
บังคับไว้ น่าจะเป็นเพราะทรัพย์สินเหล่านั้นไม่ไต่มีอยู่ประจำตวงกนทุกคน
ยอุมรเห็นกนว่าใครมกนบางแะได้กนมาอย่างไร จึงยอมรับพ้งพยาน

บุคคลประกอบขอเท็จจริงได้
ถ้ากยอมเงินเพียง ๕๐ บาท หรือตากว่าไม่จาเป็นตองทำหตกถาน
เป็นหนังสือกมผลตามกฎหมาย ตามฎกา ๒๒๒/๒๔๗๒ คือกยอมกนเพียง
๕๐ บาทไม่ตองมีหตกฐานเป็นหนังสือพองร้องได้ แะหนังสืออรับของ
หนของจาเดี่ยวชงจาเดี่ยววานเขาเขียนแะเซ็นชอแทน ไม่ถอว่าเป็นหนังสือ
ตั้งหรือหตกฐานรบบรองหน หรือหตกฐานแห่งการกยอมทไซได้ตาม
กฎหมาย

เอกอัครราชทูตสยามบังคบไว้เพียง ๒ ประการเท่านั้นคือ

๑. ต้องมีหลักฐานแห่งการกู้ยืม เป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง

๒. ดังตามข้อชอผู้ยืมเป็นสำคัญ

ตามข้อชอเจ้าของเงินจะมหรือไม่ว่าใดก็ตามของจำเลยหรือผู้

ไม่ตรงกับที่เขียนก็ไม่สำคัญ หลักฐานดังกล่าวแล้วของมหลักฐานจะ

เขียนมถอยคำหรือใจความว่า ได้กู้ยืม กนจริงไม่จำ เป็นจะ ต้องทำในขณะ

เวลาที่ตั้งมอบเงินลงแม่จะหากนภายหลัง เมงตั้งมอบเงินกนแต่จะใครได้

แต่คงให้รู้ว่าใครเป็นเจ้าของ ดังตัวอย่างนี้ก็ไม่พอถือเป็นหลักฐาน

แห่งการกู้ยืม

ฎีกาที่ ๗๗๘/๒๔๗๒ เอกอัครราชทูตสยามว่า ได้รับเงินดยยาม ๓๐๐

บาททวงจากยหอยงหด ครอบเป็นหลักฐานทวงท ๒๓ เดือนท ๗ ของ

ฝรั่งบ ซึ่ง ปรทบยหอยงหดดงของชยซึ่ง วงงฟูกเดยง ชิมชอฟอง

พยาน ดงนยงพงเป็นหลักฐานไม่ได้อามาารกยุม

ฎีกาที่ ๓๖๗/๒๔๗๓ จำเลยทำเอกอัครราชทูตบหมงมชอความดงน

จำพเจ้าผู้ใหญ่แดง ขอทำสัญญาในวันแรม ๒ ค่ำจะนำเงินมา

ชำระในเรือหงนดงเป็นจำนวนเงิน ๓๖๐ บาททวง คือหน้าพยานทงหดาย

แต่ผู้เขียนได้เซ็นชอไว้เป็นพยานด้วย

ดงชอ นายแดง ถูกหน

ดงชอ ดายมชอวานางอุม พยาน

นายบุญมาก ผู้เขียนแต่ะพยาน

ตามชอความในเอกอัครราชทูต จำเลยรับว่า ได้ดงตามชอชอ

๑๘ ยืม, ฝากทรัพย์สิน, เก็บของในคลังสินค้า, ปรารถนาปรารถนา, การพะนันขันต่อ

จริงไม่มีข้อความใดแสดงว่าเป็นเจ้าหนี้ และจำเลยยอมควมเป็นลูกหนี้
จะชำระหนี้ให้แก่ใครก็ตามที่จัดไว้โดย ๆ ไม่มีใจความเช่นนี้ จึงไม่มี
ความหมายว่าอะไร เอกสารวิพินหาเป็นสัญญาฉบับของหนี้ที่ผูกพันจำเลย
ให้ต้องรับผิดชอบผู้ใดไม่

ฎีกา ๓๔๓/๒๔๗๗ ในเอกสารที่จำเลยทำให้โจทก์ได้ แปลได้
ความว่าเป็นใบรับเงิน เบียดหยามเหยียง ได้รับเงินไปจากหมวดลูก
เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท. ยอมให้ดอกเบี้ยเดือนละ ๒๐ บาท. ได้ตั้งขอ
และประทับตราของจำเลยไว้ด้วย ดังนั้นหลักฐานว่า จำเลย
ได้กู้เงินโจทก์ เพราะมีข้อความกล่าวถึงดอกเบี้ย โจทก์มีอำนาจ
ฟ้องบังคับได้

คดีนี้คดีฎีกา ๗๗๘/๒๔๗๖ ข้างต้น เพราะคดีนี้คดีฎีกา
ว่าได้รับเงินทั้งไม่ได้ระบุถึงดอกเบี้ย จึงฟังไม่ได้ว่าเป็นการกู้ยืมกัน
หลักฐานทางชนภายหลัง หรือยกบุคคลใด เช่นเขียนลงผู้คา
ประกัน

หลักฐานแห่งการกู้ยืม มีจดหมายและเช็คก็ได้
ตั้งข้อไม่เป็นตอของกตตายมือ มีพยานตงตายมือรับรอง ๒ คนจะ
กตตายพิมพ์ไม่ได้

ฎีกา ๓๗๖/๒๔๗๓ รับรองคนเดียวกับผู้เขียนไม่ได้
, ๕๓๘/๒๔๗๘ ผู้เขียนเป็นพยานด้วยได้

พยานรับรองตงตายมือ และตงเป็นพยานในการกตพิมพ์
ตายมือ หรือมีบุคคลใดรู้เห็น โดยการรับรองผู้กตตายมือพิมพ์มอมน

ยม, ฝากทรัพย์สิน, เก็บของในคลังสินค้า, ปรากฏประนอม, การพะนันขันต่อ ๑๕

เองว่าเป็นตายพมพ นวมอ ของเขา พยานจะอยู่ในทันทันด้วยหรือไม่
ไม่สำคัญ

ฎีกา ๕๕๕/๒๔๗๗ ผู้รับรองพมพมายมอ ต้องอยู่เวลาดกตพมพ
หรือรู้เห็นจากการรับรองของพมพ

ถ้าชนแรกเช่นคนเดียว ต่อมาเช่นอีกคนหนึ่งโดยความรู้เห็นของ
จำเลยได้ (ฎีกาที่ ๓๕๐/๒๔๗๗)

ออกเรื่องหนึ่งผู้ใดตกตายพมพนวมอลงไว้ มีพยานรับรอง ๒
คน ๆ หนึ่งไม่ได้อยู่แต่ได้เห็นเวลาดกตพมพ แต่รู้ความการกนงนถนจริง

สัญญาหนักไซได้ (ฎีกาที่ ๕๖๖/๒๔๗๕)

หรือแม่จะไม่เห็นกต แต่ได้ตั้งตายมอรับรองคชหน้าจำเลย
กไซได้ เพราะ ถัดว่าจำเลย ยอม รับ รอง ตายพมพ นวมอนน เป็น ของคน
สัญญา กจธมบูรณ

ถ้าพยานคนหนึ่งไม่ได้อยู่ในทันทัน ทำสัญญากน แต่ได้เห็นชอกลง
ไว้ภายหลังโดยมิได้รู้เห็นจากกตพมพตายมอ สัญญา กุ รายน ไม่เป็น
หลักฐานพอที่จะฟ้องได้ (ฎีกาที่ ๖๗๗/๒๔๗๗)

แม่จะอยู่รู้เห็นขณะกต พมพ ตายมอ แต่มา เช่นชอภายหลัง
หตายบ โดยผู้ก มิรู้เห็นยอม สัญญานนไซไม่ได้ (ฎีกาที่
๓๓๓๓/๒๔๗๗)

สำหรับเอกสารททาคชหน้าพนกงานเจ้าหน้าทนน พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๗ บัญญัติว่า ถ้าทำตงในเอกสารททาคช
พนกงานเจ้าหน้าททาคชของมพยานรับรองไม่ เว้นแต่จะมกกฎหมาย

๒๐. ยืม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า, ปรากฏประนอม, การพะนันชั้นต่อ

บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เช่นในเรื่องพินัยกรรม

ฎีกาที่ ๓๘, ๔๐/๒๔๘๐ นายอำเภอเปรียบเทียบคดีพินัยกรรม ระหว่างโจทก์จำเลยแล้วได้ทำบันทึกการเปรียบเทียบ และให้โจทก์จำเลย ตกลงยอมชดเชยคือนายอำเภอ มีพยานรับรองตายมอชอกคนเดียว จำเลยจึงต่อสู้ว่า การตายมอไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เอกถำรันทาคือหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ ไม่ ต้องมีพยานรับรองตายมอชอกก็ได้ ประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๘๓ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๗ (ฉบับที่ ๓) มาตรา ๓

เมื่อได้ทำหลักฐานครบถ้วนถูกต้องแล้ว ภายหลังจากฐานนั้น คู่พิพาทเสียไม่อาจนำมาอ้างได้ ดังนั้นเจ้าหนมอานาจนาดำเนาหรือพยาน บุคคลมาดบประกอบได้ตามประมวลวิธีพิจารณาคดีความแพ่งมาตรา ๘๓

ถ้าหลักฐานนั้นไม่สมบูรณ์ คือตายมอชอกคนเดียว แม้จำเลยจะให้การรับว่าได้ทำหนังสือให้ไว้คดี การพนมชนภายหลังโจทก์ฟ้อง ต้องยกฟ้องโจท

ทกฎหมายห้ามไม่ให้ฟ้องร้องเพราะขาดหลักฐาน มิได้หมายความว่า ความว่าการยกยมนั้นเป็นโมฆะ แม้จะฟ้องร้องไม่ได้ก็จริง แต่เจ้าหน ยงมตทชทจะรบชาระหนทก ไปได้เต็มอ ฉนั้นถาดกหนได้ชาระหนไป แล้ว จะเรียกคนไม่ได้

การกู้เงินนั้น ไม่จำเป็นต้อง หยบเงินทยมส่งยงให้ แกกนเป็น พชรคอง หากว่าในคดีทเจ้าหนหยบเงินมาให้ผู้ กตามจำนวนสัญญา ก และผู้ ก นำเงินจำนวนนั้นวางเป็นมัดจำให้ผู้ ก ฟังได้ ความการตั้งมอบทรัพย์สิน

ฉนวนการทักท้วงจะขอสืบพยานบุคคล ว่าได้รับเงินไม่ครบถ้วนตาม
สัญญา นั้น ย่อมกระทำไม่ได้ เพราะเป็นการสืบแก้ไขข้อความใน
เอกสาร

ส่วนการทักท้วงจะสืบว่าคนไม่ได้รับเงินไปตามสัญญาโดย
ถือว่าไม่มีการส่งมอบตามมาตรา ๕๐ ได้หรือไม่ นั้น ตามนัยคำพิพากษา
ฎีกาที่ ๒๕๖/๒๕๘๕ วินิจฉัยว่า ถ้าจำเลยให้การปฏิเสธเฉย ๆ ว่าไม่ได้
รับเงิน โดยไม่ให้เหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงไม่มีการจ่ายเงิน จำเลย
จึงสืบไม่ได้ เพราะไม่มี ประเด็น ที่จะสืบให้เห็นว่า สัญญา นั้น ไม่สมบูรณ์
จำเลยอาจรับเงินไปในวันก่อน หรือรับส่งของไปแทนเงินก็ได้ ซึ่ง
กฎหมายถือว่าเป็นการส่งมอบเช่นเดียวกัน ฉะนั้นภาคคดีประเด็นว่า ที่
ไม่ได้รับเงินเพราะเป็นการฉ้อฉล ขี้เขี้ยว หรือเหตุใด ๆ ที่ไม่ชอบด้วย
กฎหมาย จำเลยคงนำสืบตามข้อต่อสู้ได้

ฎีกาที่ ๒๕๘/๒๕๘๑ โจทก์ฟ้องเรียกเงินกู้ตามหนังสือสัญญา จำ
เลยรับว่าได้ทำสัญญากู้ไว้ให้โจทก์จริง ต่อสู้ว่าไม่ได้รับเงินกู้ หาก
โจทก์แสดงตนสนิทชิดชอบกับเจ้าพนักงาน โจทก์ขมขู่เอาเงิน จำเลยจึง
ทำหนังสือให้ ความจริง โจทก์ไม่ได้ช่วยเหลือจำเลยเลย เป็นสัญญาผิด
กฎหมาย จำเลยยกข้อต่อสู้ได้

ถ้าไม่ได้ทำเอกสารสัญญา กู้ไว้ต่อกัน แต่ผู้กู้ได้เขียนหนังสือ
ถึงคนท ๓ หรือเจ้าหนเอง กณบว่าเป็นหลักฐานเพียงพอ เช่น ก. ก
เงิน ๒. ๓๐๐๐ บาท ค. เป็นมูลค่าประกัน การกู้เงินคราวนี้ไม่ได้ทำ
หนังสือไว้ต่อกัน ภายหลัง ก. เขียนหนังสือถึง ค. ขอบ บุญคุณ

ฐานในการกัวยืมค่าตัวถูกกล่าวพจฉายว่าเป็นหตุฐานพอแล้ว โดยอาศัยหนึ่ง
ต้อของจาเตยกบเชคคเจ้าพระยาธรรค์กต เช่นจ่ายให้จาเตย และจาเตย
เช่นรับไปตามนน เมอรวมกนจึงครบถวนเป็นหตุฐานแห่งการกั
ยืมพอแล้ว

ถ้าเจ้าพระยาธรรค์กต ไม่ได้ตั้งเชคไปให้จาเตย แต่ให้ค่นนำเงิน
จำนวนนนไปมอบให้จาเตย โจทกัยอมนำพยานบุคคลผู้มอมมาตบประ
กอบเอกถารได้

ถ้าเพียงแต่ออกเชคให้แก่กน ถงแม่ผู้รับเงินจะไดงดายมอชอ
ในต่านหตุงเชคเมื่อเวดารบเงินไปจากชนาคารกต จะพ้งวาเชคนนเป็น
หตุฐานในการกัวยืมไม่ได้ เพราะเชคเป็นแต่เพียงค่างตั้งของค่มเงินฝาก
ในชนาคาร ให้ชนาคารไซเงินจำนวน ๑ แก่บุคคลเอีกคนหนึ่งหรือให้ไซ
ตามค่างตั้งของบุคคลเอีกคนหนึ่ง ชนเรียกวารบเงินเทานน การออกเชค
ให้กนนอาจเป็นการให้โดยเสน่หา หรือเพอชาระหนักได้ จึงไม่ใช่
หตุฐานแห่งการกัวยืม (ฎีกาที่ ๘๓๕/๒๔๖๗)

ถ้าผู้กรบเงินแต่ย ออกค้วให้เจาหนไปชนคดวยงเมืองตางประเทศ
เจาหนรบนเงินตามควนนไม่ได้ ถอวาควนนเป็นหตุฐานแห่งการกั
ยืมได้ (ฎีกาที่ ๕๗๗/๒๔๘๘)

การกัวยืมทรัพย์สินของแทนเงิน

ตามชรรมตาการกัเงิน เจาหนยอมมอชต้งเงินให้แก่คูกน ๓ ก
ทำหนงต้อกไว้ให้ ในบางกรณผู้กั ไม่ได้รับเงินไป แต่ยอมรับเอาต้ง
ของหรือทรัพย์ต้งนอยางอนกัยอมทำได้ กรณเช่นนจำนวนเงินทคกตง

กันตามสัญญา ก็บราคาของครบไปอาจยังยอนกว่ากันได้ เช่น ทำ
สัญญาเงิน ๕๐๐ บาท แต่ผู้ยืมรีบขายเปิดออกไปหนึ่งถึงเป็นต้น
จึงไม่เป็นการยัดยอหรือจะถือว่า เป็นหนี้ผูกพันตามจำนวนที่ปรากฏ
ในสัญญา ด้วยเหตุนี้ประมวลแพ่งพาณิชย์ มาตรา ๖๕๖ วรรคแรกจึง
บัญญัติว่า "ถ้าทำสัญญากู้ยืมเงินกัน และผู้ยืมรีบขายเอาสิ่งของ
หรือทรัพย์สินอย่างอื่นแทนจำนวนเงินนั้นไซ้ ท่านให้คิดเป็นหนี้เงินค่า
ชำระ โดยจำนวนเท่ากับราคาของตลาดแห่งสิ่งของหรือทรัพย์สินนั้นในเวลา
และ ณ สถานที่ส่งมอบ"

ตัวอย่างคำพิพากษารัฐสภาที่ ๑๓๗/๒๔๗๖ จำเลยทำสัญญาเงินโจท
๕๐๐ บาทแต่ไม่ได้รับเงินไปตามสัญญา คงรีบแต่ขายเปิดออกไป ๑๑๐
กระเชอ คิดเป็นเงินในเวลาและ ณ สถานที่ฯ ส่งมอบกันนั้น ๑๔๕ บาท
ถือว่าจำเลยเป็นหนี้โจทเพียง ๑๔๕ บาท ไม่ใช่ ๕๐๐ บาทตามสัญญา

โดยนัยอันเดียวกัน เมื่อถูกหนประสงค์จะชำระเงินก็เป็นสิ่ง
ของหรือทรัพย์สินอย่างอื่นแทนเงินก็ไปยกยอทำได้ แต่การที่จะถือ
ว่าเป็นการชำระหนี้ให้แก้กันเท่าใดหรือหนี้ครบไปเท่าใดนั้น ต้องดู
ราคาทรัพย์สินสิ่งของที่ชำระกันตามราคาตลาดในเวลาและณสถานที่ฯ ส่ง
มอบให้แก้กัน คิดเป็นจำนวนเงินเท่าไร ก็ถือว่าชำระกันเท่านั้น มาตรา
๖๕๖ วรรค ๒ บัญญัติว่า "ถ้าทำสัญญากู้ยืมเงินกัน และผู้ให้ยืม
ยืมรีบขายเอาสิ่งของหรือทรัพย์สิน อย่างอื่น แทนการชำระหนี้แทนเงินที่กู้ยืม
ไซ้ หนอนครบไปเพราะการชำระเช่นนั้น ท่านให้คิดเป็นจำนวนเท่า
กับราคาของตลาดแห่งสิ่งของหรือทรัพย์สินนั้นในเวลา และณ สถานที่ส่ง

มอบ" เช่นตลกคนหนึ่งสัญญาเงินเจ้าหนไป ๑๕๐ บาท ต่อมาเจ้าหน
เขาเข้าไปจากตลกหนึ่ง ๗ เกวียนตามราคาตลาดในเวลาและ ณ สถานที่
ตั้งมอบกันนั้นเกวียนละ ๒๐ บาท ค่าดูถูกว่าเห็นด้วยว่าเห็นระหว่าง
เจ้าหนและตลกหนึ่งใครจะรับไปแดง เจ้าหนของคนสัญญาให้ตลก
ไป (ฎีกาที่ ๑๕๘/๒๕๗๖)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๕๕/๒๕๘๘ จำเลยรับผ้าไปขาย ๖ พันราคา
๓๘๐๐ บาท โจทก์ไม่เชื่อจึงให้จำเลยทำสัญญา ๓๘๐๐ บาท
จำเลยดูว่าเป็นหุ้นส่วนกันของอินชาระแดง และดูว่าเป็นนิติ
กรรมอำพราง

ศาลฎีกาเห็นว่าเป็นการรับตั้งของแทนเงิน เป็นสัญญา ยืม
หาใช่นิติกรรมอำพรางไม่ เพราะไม่ได้วงฉ้อฉล การชำระหนี้ของม
หุดฐานหรือเวรคนตามมาตรา ๖๕๓ จำเลยจึงต้องไซ้ จะนำสืบเป็น
อย่างอื่นไม่ได้

ถ้าในสัญญาปรากฏว่า ทรัพย์ดังกล่าว มอบ เป็นการ ชำระ หนี้
ราคาสูงกว่าจำนวนเงินที่ และไม่ใช่ราคาตลาดในเวลาและสถานที่
ตั้งมอบ สัญญาหม่อมเป็นโมฆะ ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๓๗/๒๕๘๓
คดีนี้คดีความว่า จำเลยได้กู้เงินของโจทก์ไปในสัญญามขอความว่า
จำเลยเอาคานาเป็นประกัน ถ้าจำเลยไม่ชำระหนี้ภายในกำหนด
ยอมโอนคานาให้หลุดเป็นกรรมสิทธิ์แก่โจทก์ ดังนั้นศาลฎีกาประชุมใหญ่
ปลุกษาว่าขอความในสัญญาดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนตามมาตรา ๖๕๖ วรรค
๒ จึงตกเป็นโมฆะและมาตรา ๖๕๖ วรรค ๓ บัญญัติว่า "ความตกลง
กันอย่างไรก็ดี ขัดกับขอความดังกล่าวมานี้ ท่านว่าเป็นโมฆะ"

ตามข้อตกลงต่าง ๆ ซึ่งคนตั้งกติกาแล้วจะเห็นได้ว่า การตกลง
หนอยอมรับตั้งของไปไม่เท่าจำนวนเงินกู้ เช่น สัญญา ๑.๐๐๐ บาท
แต่รับของไปเพียง ๕๐๐ บาท ดอกหนานัดบขอเท็จจริงคงกล่าวได้ว่า
ซึ่งถ้าไม่ประสงค์ของคือเป็นจำนวนเงินกู้แล้ว ดอกหนานัดบเช่นนั้นไม่ได้
เพราะขัดต่อประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๘๕ (๑)

การชำระหนี้

การชำระหนี้หรือใช้เงินหนี้ มกกฎหมายบังคับไว้เป็นพิเศษ ถ้า
หนดชนิดชนิดและปริมาณที่จะชำระหนี้ได้ ไม่เหมือนสิ่งกมะ
ทรัพย์อื่น มาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติเงินตราบัญญัติว่า ชนบัตร
และเหรียญบาทนั้น ให้เป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย โดยไม่จำกัด
จำนวน แต่เหรียญ ๕๐ สตางค์ และเหรียญ ๒๕ สตางค์ให้เป็นเงินที่ชำระ
หนี้ได้เพียง ๕ บาท เหรียญทองขาว ทองแดงเพียง ๓ บาท

มาตรา ๖๕๓ วรรค ๒ บัญญัติว่า "ในการกั ยืมเงินมหตฐาน
เป็นหนังสือหนกทาจจะนำดับการไ้เงินได้ คอเมอมมหตฐานเป็น
หนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งตงตามขอผู้ ให้ยืมมาแต่ตง หรือเอกถาร
อันเป็นมหตฐานแห่งการกั ยืมหนได้เวรคนแต่" หรือแต่ตงตง
โนเอกถารหนแต่"

ตามมหตทกถางน ถาผู้ กั ได้ชำระเงินแต่จแต่หรือแต่บางถ่วน
ผู้ ให้กั ไม่ได้กัมหตฐานอย่างหนึ่งอย่างใดว่าได้รับเงินแต่ ผู้ กั ชอบ
ที่จะได้รับใบแต่จเป็นสำคัญ ถาเงินกั ได้ชำระแต่จแต่ ผู้ ให้กั
ชอบที่จะตงคนเวรคนเอกถารสัญญา หรือให้ ตจมาเอกถารหนแต่ยกได้

แต่ถ้าเอกสารหนี้สูญ ผู้ ก ขอบที่จะให้ ผู้ใหญ่ จุดแจ้งขอรับ
หนังสือใบเสร็จหรือในเอกสารออกฉบับหนึ่งต่างหากก็ได้ มีหนังสือ ก
อยู่ในฐานเดียวกัน เพราะจะนำ พยาน บุคคลมา สืบว่า ได้ ชำระ หนี้ แล้ว
ก็ไม่ได้

ฎีกาที่ ๓๓๓๓/๒๔๗๓ วันจตุลศักราช ยมเงินทมิเอกสาร จะพึง
พยานบุคคลนำมา สืบว่า ได้ ไซ้เงินแล้วไม่ได้

ฎีกาที่ ๓๕๓๗/๒๔๗๘ เมื่อกฎ ก ยมเงินมหตฐานเป็นหนังสือ
จะนำ สืบการ ไซ้เงิน ได้ ต่อเมื่อ มี หตฐาน เป็นหนังสืออย่างใด อย่าง หนึ่ง
ลงลายมือชื่อ ให้ ยมมาแสดงหรือเอกสารใด เวรคน หรือ ได้ แต่งเพิก
ถอนในเอกสารนั้นแล้วตามมาตรา ๒๕๓ วรรค ๒

ฎีกาที่ ๗๘/๒๔๘๗ ขอเท็จจริงได้ความว่า โจทก์ฟ้องเรียกเงินตาม
สัญญาจาก จำเลยคดีว่า ไซ้แล้วตามเอกสารหมายเลข ๑-๒ ที่ โจทก์ทำให้ไว้
ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เอกสาร ๒ ฉบับนอกตัวลงดอกเบย มิได้กล่าว
ไซ้ ตนเงินหรือคนคนหนึ่ง เอกสาร ๒ ฉบับไม่เป็นหลักฐานแห่ง
การไซ้ตนเงิน ตามคำพิพากษาฎีกาฉบับนี้แต่คงว่า การชำระตนเงิน
จะต้องมีหลักฐานให้ ได้ความชัดว่าได้ชำระตนเงินกัน

ถ้าเป็นเช่นนั้น เมื่อเจ้าหนี้ไม่ยอมออกไปรับหรือเวรคนเอกสาร
ให้ ตกหนี้จะทำอย่างไร เจ้าหนี้อาจนำสัญญา มาฟ้องเรียกเงินจาก
ลูกหนี้ก็ได้ ลูกหนี้จะนำพยานบุคคลมา สืบว่า ได้ ไซ้ แล้วก็ได้ มิ
เกิดโงกนเต็มบ้านเต็มเมือง ผู้ชดต้นเตอตรอนเงินก็จะไม่กล้ายืมใคร
เมื่อเงินไม่หมุนเวียนได้ การค้าขายก็หยุดซงกหมด ในกรณีเจ้าหนี้พเรน

เช่น ตกหนชอบที่จะฟ้องศาลขอให้บังคับผู้กู้ได้ตามมาตรา ๓๒๖
ของบัญญัติว่า บุคคลผู้ชำระหนี้ชอบที่จะได้รับใบเสร็จเป็นสำคัญจากผู้
ชำระหนี้ และกำหนดให้ชำระหนี้เร่งด่วน ผู้ชำระหนี้ชอบที่จะ
ได้รับเวรคืนเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ หรือให้ชดเชยเอกสารนั้น
เสีย ถ้าแต่เอกสารนั้นสูญหาย บุคคลผู้ชำระหนี้ชอบที่จะให้จัดแจ้ง
ความขอระงับหนี้ลงไว้ในใบเสร็จ หรือในเอกสารอันฉบับหนึ่งต่าง
หากก็ได้

ฎีกาที่ ๑๘๓/๒๔๘๖ โจทก์ทำสัญญากู้เงินจำเลยไป สัญญาให้ดอกเบี้ย
ชงระบาทต่อเดือน ต่อมาโจทก์ได้นำข้าวเปลือกไปชำระแก่จำเลย
แทนต้นเงินและดอกเบี้ยเสร็จไปแล้ว จำเลยกลับทำหนังสือสัญญา
มาฟ้องโจทก์เรียกต้นเงินและดอกเบี้ย โจทก์ยอมชำระต้นเงินและดอกเบี้ย
แก่จำเลยไป โจทก์จึงกลับมาฟ้องจำเลยเรียกข้าวเปลือกหรือราคาจาก
จำเลยคืนฐานตามกฎหมายได้ วินิจฉัยว่าขณะจำเลยรับชำระข้าวจาก
โจทก์นั้นจำเลยยังเป็นเจ้าหนี้ โจทก์มุดที่จะอ้างกฎหมายอยู่ในขณะนั้น จึง
มีสิทธิรับชำระหนี้จากโจทก์ได้ จะถือว่าเป็นตามกฎหมายได้ตามมาตรา
๕๐๖ ไม่ได้

ตามคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับหนึ่งแสดงหลักฐานว่า เมื่อโจทก์ชำระข้าวเปลือก
แทนต้นเงินและดอกเบี้ยเสร็จแล้ว จำเลยไม่ยอมคืนสัญญาหรือออก
ใบรับให้ โจทก์ชอบที่จะฟ้องศาลบังคับให้จำเลยปฏิบัตเช่นนั้น หรือ
ขอให้ชดเชยค่าพิพาทค่าแสดงว่าโจทก์ได้ชำระหนี้แล้ว เมื่อจำเลยฟ้อง
โจทก์เสียก่อน โจทก์ยอมชำระเงินตามฟ้อง ศาลฎีกาเห็นว่า แม้โจทก์

จะไม่มีอำนาจฟ้องเรียกคนฐานตามสมควรได้ โจทก์มีสิทธิ์ที่จะฟ้องคดี
นเรียกชดเชยหรือราคาทรัพย์สินที่ไปพินนกับค่าเสียหายได้

ปัญหาที่จะชำระหนี้แก่ใครจึงจะชอบ ผู้ที่มีสิทธิ์รับชำระหนี้คือ
ตัวเจ้าหนี้หรือผู้แทน ตัวเจ้าหนี้ที่มีความสามารถจะรับชำระหนี้

เช่นผู้เต็มอรรถความสามารถถูกต้องของใช้ให้แก่ผู้พิทักษ์ มิฉะนั้น
โมฆะ คำสัญญาเคยจนจนยว ภาระจะรับชำระหนี้แยกกับต้น

บริภัณฑ์ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากสามีไม่ได้ เป็นโมฆะ
ผู้แทนของเจ้าหนี้ในอนาคตเกิดโดยสัญญาตั้งตัวแทน หรือโดยกฎ

หมาย เช่นผู้แทนโดยชอบธรรม ฯ เป็นต้น ถ้าถูกหนำเงินไปชำระ
แก่ผู้ที่ไม่สามารถจะรับ ไม่ถือว่าเป็นการชำระหนี้ เช่นไปมอบให้

กับคนใช้ (ฎีกาที่ ๓๒๙/๒๔๙๐ การชำระหนี้ให้แก่คนใช้ไม่เรียกว่าชำระ
ให้ผู้แทนโดยชอบ)

ผู้ไม่มีสิทธิ์จะไต่รับชำระหนี้คน คงล้มบรรณเพียงเท่าที่เจ้าหนี้ได้
วางออก (มาตรา ๓๓๗) เช่น ก. นำเงินกู้ ๓๐๐ บาทไปชำระให้ ข.

แต่ไม่พบ ข. จึงมอบให้แก่คนใช้ จ. รับแทนไว้ คนใช้ ข. มอบให้ ข.
เพียง ๕๐ บาท ดังนั้น การชำระยอมล้มบรรณเพียงเท่าที่ตัวเจ้าหนี้ได้

วางออก คือ ๕๐ บาท
ผู้ถือใบเสร็จ กฎหมายถือว่าความดีการรับชำระหนี้ เว้นไว้แต่ผู้ถูกหน

จะรู้ว่าผู้หนีไม่มีสิทธิ์ หรือด้วยความประมาทเห็นเดอของตนไม่ชอบส่วน
ให้แน่นอนก่อน (มาตรา ๓๓๗) เช่นถูกหนได้ใบเสร็จ หรือเอกสารกู้เงิน

มาจากคนร้าย เอกสารนั้นจะเขียนแก่เจ้าหนี้ไม่ได้

ถ้าคัดตั้งให้ถูกคนหนึ่ง ๓ งตเจนนทาการชำระหนี้แล้ว ตกหนยง
ชนชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของตน เจ้าหนี้เรียกให้ถูกคนหนึ่ง ๓ นนทาการ
ชำระหนี้ให้ครบค่าเสียหายได้ (มาตรา ๓๑๘) เช่น ก. เป็นเจ้าหนี้ ข.
๓๐๐ บาท ได้ฟ้อง ข. ชนระคตถงชนบงคบ ข. เป็นเจ้าหนี้ ค. ๓๐๐ บาท
ค. ยงชนเอาเงินนั้นไปใช้ให้ ข. ๓๐๐ บาท ค. ตยงรับผิดใช้เงินแก่เจ้า
พนักงานบงคบคต ขอให้คัดตั้งชายต คัดตั้งให้ ก. นำเงินไปมอบ
แก่พนักงานบงคบคต ถ้า ก. นายคตทรัพย์ ข. ได้เพียง ๘๐ บาท เรียก
จำ ก. เสียหาย ๒๐ บาท ค. ต้องใช้ ๒๐ บาท แต่ ค. ได้เบยจาก ข. ได้
(ตามวรรค ๒)

ถ้าไม่ผิดสัญญา ตอกนจะ บงคบ ให้เจ้า หนี้รบชำระ หนี้ แต่เพียงบาง
ส่วน หรือให้รบชำระหนี้เป็นอย่างอื่นไม่ได้ เช่น กู้เงินไป ๓๐๐ บาท จะ
ให้รบชำระ ๑๐๐ บาท ไม่ได้ หรือจะเอาตั้งอื่นมาชำระแทนก็ไม่ได้เช่นกัน
แต่ถ้าเจ้าหนี้ยอมรบชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทน หนี้นั้นก็ระงับไป (มาตรา
๓๒๐-๓๒๓)

แต่การที่จะถือว่าชำระตั้งของแทนหนี้ให้แก่กันเป็นเงินเท่าใด หรือ
หนี้ระงับไปเท่าไรนั้น ต้องตราค่าตั้งของหรือทรัพย์ต้นชำระแก่กัน
ตามราคาตลาดในเวลาและสถานที่ ตั้งมอบให้แก่กัน และถือว่าหนี้
ระงับไปเท่านั้น มาตรา ๖๕๐ วรรค ๒ บัญญัติว่า "ถ้าทำสัญญาการเงิน
กัน และผู้ ให้ ยมยอมรบเอาตั้งของหรือทรัพย์ต้นอย่างอื่นเป็นการ
ชำระหนี้แทนเงินที่กู้ยืมใช้ หนี้ระงับไปเพราะการชำระเช่นนั้น ท่าน
ให้ คิดเป็น จำนวน เท่ากับราคา ที่ยงตลาดแห่ง ตั้งของ หรือทรัพย์ต้น นั้น ใน
เวลาและสถานที่ตั้งมอบ"

ความตกลงกันอย่างไร ๆ ขัดกับข้อความดังกล่าว ท่านว่าเป็น
โมฆะ คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๒๓๗/๒๕๕๓ คดีได้ความว่า จำเลยได้กู้เงิน
ของโจทก์ไป ในสัญญากู้มีข้อความว่า “จำเลยเอาทนายเป็นประกัน
ถ้าจำเลยไม่ชำระหนี้ภายในกำหนด ยอมโอนที่ดินให้หลุดเป็นกรรมสิทธิ์
แก่โจทก์” ดังนั้นข้อความในสัญญาดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนตามมาตรา ๒๕๖
วรรค ๒ จึงตกเป็นโมฆะ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๕๕/๒๕๕๕ ได้ความว่า โจทก์ให้ชานากู้เงิน
คิดดอกเบี้ยร้อยละ ๓๐ ต่อปี ในสัญญามีกว่า ชานากู้เงินจะต้องขาย
ข้าวให้แก่บริษัท หรือผู้แทนตามราคาตลาด คำพิพากษาวินิจฉัยว่า เป็น
สัญญาที่ไซบงคับได้ เพราะไม่เป็นการเอาเปรียบแก่ชานาหรือกด
ราคาข้าวแต่อย่างใด และไม่ใช่ว่าเป็นการตกข้าว

ตามคำพิพากษาฎีกาฉบับบนแต่ตั้งว่า ถูกหน้ไซข้าวแทนเงินกู้
และราคาข้าวก็คิดตามราคาตลาดในเวลาดังมอบ จึงไม่ขัดต่อมาตรา
๒๕๖ วรรค ๒.

ดอกเบญ

ตามธรรมเนียมการกั ยมเงิน ย่อมมีผลประ โยชน์ตอบแทนซึ่งกันและ
นทางสอง ฝ่ายคือผู้ยืมได้ ไร้อภัย จำนวนเงินที่ยืมและผล ประ โยชน์ที่ผู้ ให้
ถ มได้รับกลับคือดอกเบญ

ทศคือดอกเบญน คนกรณจะต้องตกลงกันไว้ก่อนว่าจะให้ดอกเบญ
แก่กัน การตกลงกันไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือ กฎหมายบังคับแต่
นะเพราะดอกเบญทบต้น แต่โดยมากเรื่องดอกเบญมักจะกล่าวไว้ในสัญญา
กั ถ้าในสัญญา กั พดแต่เพียงดอกเบญเฉย ๆ ไม่ได้กำหนดไว้ว่าทำไร
ศาลกำหนดให้เพียงร้อยละ ๗ ครึ่งต่อปี

มาตรา ๖๕๕ บัญญัติห้ามให้ศคือดอกเบญเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี
ถ้าในสัญญา กั กำหนดศคือดอกเบญเกินกว่านั้น กั ให้ลดลงมาเป็นร้อยละ ๑๕
คือ แต่มีพระราชบัญญัติห้ามเรียกศคือดอกเบญเกินอัตรา พ.ศ. ๒๔๗๕
ถือว่าเป็นความผิดมิโทษอาญา

ศคือเบญที่ผู้ ให้ยืมเรียกเกินอัตรานั้นตกเป็น โฆษะ ส่วนต้นเงิน
ตามสัญญา ยมนั้นแยกออกหากจากส่วนที่ไม่ได้มบูรณ์ได้ ต้นเงินจึงไม่ตก
เป็น โฆษะ

ตามมาตรา ๓๓๕ บัญญัติว่า “ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดของนิติกรรม
เป็น โฆษะ ท่านว่านิติกรรมนั้นยอมตกเป็น โฆษะด้วยกันทั้งสิ้น เว้นแต่
จะพึงสันนิษฐานได้ โดยพฤติการณ์แห่งกรณั ว่า คู่กรณัใดเจตนาจะ

ให้ส่วนที่สมบูรณ์แยกออกจากส่วนที่ไม่สมบูรณ์ได้” การกู้เงิน
คิดดอกเบี้ย เป็นเรื่องท้อใจได้ เจตนาให้แยกได้เป็นส่วนๆ ส่วนไหน
ผิดกฎหมายก็ตัดไป ส่วนไหนที่ชอบด้วยกฎหมายก็บังคับได้

ฎีกาที่ ๕๗๘/๒๕๘๘ ได้ความว่า โจทก์ให้จำเลยกู้เงินไปโดยคิดดอก
เบี้ยเกินอัตราตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ จำเลยไม่ชำระต้นเงินและดอก
เบี้ยท่าง จึงฟ้องขอให้ศาลบังคับ

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ดอกเบี้ยทั้งหมดรวมทั้งเกินอัตราและไม่เกิน
อัตราตามมาตรา ๒๕๕ ตกเป็นโมฆะตามมาตรา ๑๓๓ เพราะขัดต่อพระ
ราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๗๕ ส่วนในต้นเงินนั้น
ตามสัญญาที่ฟ้องนั้นฐานได้ว่า คู่กรณีได้เจตนาจะแยกการให้กู้เงิน
และการเรียกดอกเบี้ยต่างหากจากกัน ต้นเงินจึงไม่ตกเป็นโมฆะตาม
มาตรา ๑๓๕

ถ้าสัญญา กู้ยืมเรียก ดอกเบี้ย เกินอัตรา ก่อนวันใช้พระราชบัญญัติ
ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา แต่ยังคงเรียก ดอกเบี้ยเกินอัตรา ต่อมา
ภายหลังเมื่อใช้พระราชบัญญัติแล้วก็ไม่มีความผิด เพราะเป็นกฎหมาย
ย้อนหลัง (ฎีกาที่ ๓๓๓/๒๕๗๘)

ถ้าเจาหนี้ และลูกหนี้ ตกลงกันเอา ดอกเบี้ยจำนวนท่าง มารวมกับ
ต้นเงิน ดอกเบี้ยเต็มเป็นอันระงับไป กลายเป็นหนี้ต้นเงินชนใหม่

ฎีกาที่ ๒๒๒/๒๕๘๓ ได้ความว่า โจทก์จำเลยได้คิดดอกเบี้ย ปรากฏ
ว่าจำเลยค้างดอกเบี้ยอยู่ ๒๐๐ บาท จำเลยไม่มีเงินชำระจึงทำหนังสือ
ให้โจทก์ โดยบันทึกไว้ท้ายสัญญาว่า จำเลยได้ชำระเงินจากโจทก์ไป ๒๐๐

บาท เงินรายนไม่โตมการชำระต้นเงิน และดอกเบยตวงเดยมากกว่า
๕ ปี โจทกจึงฟ้อง ขอให้บังคับจำเดย ๆ คอสู่วาฟ้องเรยกเกิน ๕ ปี ชาด
อายุความ

คำฎีกาวนจนยว การทโจทกจำเดยคดตงกนเขาเงนดอกเบยท
คางขย ๖๐๐ บาทมาทาหนงตั้งเบนรบคณเงนเพมขนน มผลให้หนดอก
เบยเดมระงบไป กตายเป็นหนคณเงนขนใหม่ตามมาตรา ๖๕๕ ซึ่งมี

อายุความ ๑๐ ปี คดีโจทกไม่ขาดอายุความ

กนจำหนเอาดอกเบยคณคณหมายรวมเขาถบคณเงน ทาตั้งญญา
รบจางนงหรือรบชายฝากคณ หรือตั้งญญาใด ๆ ตั้งญญาถตั้งนทเขา
คอกเบยคณคณหมายมารวมกนไวคย จึงคกเป็นโมฆะ แต่ถกหนคอง
คณคณเงนให้เจ้าหน (ฎีกา ๘๐๓/๒๔๘๓)

เมอทาตั้งญญาถเงนกนเดจ ภายหลังคดตงกนให้เจ้าหนไปเก็บ
คอกเบยคณคณหน แม่จมะมโตทาเป็นหนงตั้ง กน่าพยานบุคคลมาตั้งได้
ถาเจ้าหนไม่ไปเก็บตามขอคดตง จระวาเจ้าหนคณคณชาดตั้งคอกเบยไม่
ได้ (ฎีกา ๖๘๓/๒๔๘๐)

ถ้าหรับชำระคอกเบยเป็นระยะเวถานน ถาเจ้าหนยอมรบชำระ
ระยะสุดท้ายโดยมีคอดเขอน ทานให้ตั้งนษฐานว่า เจ้าหนได้รบ
ชำระคอกเบยในระยะกอนนนเดจ เช่น ก. ให้ ข. กู้เงนไป ตั้งญญา
ชำระคอกเบยทุกเดอน ข. มไม่เดร์จรบคอกเบยเดอนเมษายน กคอง
ตั้งนษฐานว่าได้ชำระเดอนกุนภาพนชเดะเดอนมนาคมเดจ (มาตรา ๓๒๗
วรรคต้น) เพราะตามธรรมเนียมการใช้คณเงนหรือคอกเบยเป็นระยะ ๆ

แล้วถูกหนกอ้างว่าได้ชำระแล้ว ผิดกับในเรื่องขุดขุดและเจตเจตความ
ระงับหน เพราะเจ้าหนเป็นผุกระภาและเจตเอง แต่เจ้าหนเจตเอาเอง
โดยเจ้าหนไม่รู้ และอ่านหนังสือไม่ออก แม่เจ้าหนจะเก็บหนังสือหน
ไว้อเอง ก็ไม่หมายความว่าได้ชำระหนแล้ว เพราะเจ้าหนไม่ได้ยินยอม
ให้ถูกหนเจตไว้อเช่นหน.

ดอกเบยทบทัน

นอกจากกฎหมาย โดยบัญญัติ ห้ามไม่ให้เรียกดอกเบยเกินกว่าร้อยละ
๑๕ ต่อปี ยังมีพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบยเกินอัตรา พ.ศ.

๒๕๑๕ บัญญัติว่าเป็นความผิดแต่กำหนดโทษไว้ด้วย

กฎหมายยังห้ามมิให้ผู้ คัดดอกเบยในดอกเบยทบทันชำระ (ดอก
ทบทัน) เช่นดั่งมคว่า ผู้ทบทันชำระดอกเบย ๑ เดือนเป็นเงิน ๓๐๐ บาท
ผู้ จะคัดดอกเบยในเงิน ๓๐๐ บาทสำหรับเดือนต่อไปไม่ได้ แต่ว่าเมื่อ
ดอกเบยชำระไม่ชยกว่า ๑ ปี ผู้สัญญาจะตกลงกันให้เอาดอก
เบยนั้นทบเข้าทบเงิน แล้วคัดดอกเบยในจำนวนทบเข้าทบเขาได้
แต่การตกลงกันเช่นนั้นต้องทำเป็นหนังสือ เช่นทำเป็นสัญญาซื้อขายใหม่
หรือออกตัวไว้ในสัญญาซื้อขายเป็นต้น (มาตรา ๖๕๕) แต่ว่าถ้าดอกเบย
เกินอัตราในกำหนดตามกฎหมาย แม้จะชำระเกินกว่า ๑ ปี แล้วทำ
เป็นสัญญาซื้อขายใหม่ สัญญาใหม่นั้นก็เป็นโมฆะ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕ / ๒๕๑๗ สัญญาซื้อขายดอกเบยเกินอัตราทำ
เป็นต้นเงินเป็นคัดดอกเบยชอน ทงระยะเวลาดอกเบยชำระไม่เกิน ๑ ปี
ขัดต่อมาตรา ๖๕๕ เป็นโมฆะ คู่ความนำสืบได้ เพราะเป็นการตีบทหัก

ต่างเอกสารสัญญา ไม่ใช่ดัดแก้ไขเปลี่ยนแปลง

อายุความ

๓. ในเรื่องยืมใช้คงรูปแต่ใช้เงินเปิดอง มีกำหนดอายุความ ๓๐ ปี นับตั้งแต่วันที่ข่มขืนผิดสัญญา ถ้าไม่มีกำหนดเวลาที่ให้นับตั้งแต่วันยืมเป็นต้นไป

ฎีกาที่ ๒๒/๒๔๗๘ การฟ้องเรียกเงินตามสัญญากู้ยืม เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ต้องอายุความกำหนดอายุความ ๓๐ ปีตาม มาตรา ๑๖๔

ฎีกาที่ ๘๘๖/๒๔๘๔ อายุความเกี่ยวกับสัญญากู้ยืมเงิน เริ่มนับแต่วันผิดสัญญา เป็นต้นไป

จำเลยทำสัญญากู้ยืมเงินโจทก์ไป เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๗๑ สัญญาจะส่งดอกเบี้ยทุก ๆ เดือน ในสัญญาบอกว่า "แม่ข้าพเจ้าไม่ส่งดอกเบี้ยให้แก่ท่าน ให้ถือว่าข้าพเจ้าผิดสัญญา" ในคดีขอเท็จจริง ได้ความว่า จำเลยไม่เคยส่งดอกเบี้ย ฉะนั้น จึงต้องถือว่าจำเลยผิดสัญญาตั้งแต่วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๔๗๑ อายุความเริ่มนับมาแต่วันนี้ เมื่อโจทก์มาฟ้องเรียกเงินจากจำเลยเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๘๒ คดีโจทก์จึงขาดอายุความ ๓๐ ปี

๒. สัญญา ยืมใช้คงรูปนั้น อายุความกำหนดไว้เป็นพิเศษ สำหรับสิทธิของผู้ให้ยืมจะฟ้องเรียกค่าทดแทนอันเกิดจากการใช้คงรูป อายุความนั้นกำหนด ๖ เดือนนับตั้งแต่วันที่ผิดสัญญา คดีขอเท็จจริงพิพาท หรือจนททรัพย์นั้นได้สัญญาหายนับตั้งตายตง

ฎีกา ๗๘๕/๒๔๗๖ ขอเท็จจริงได้ความว่า เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม

๒๔๗๒ จำเลยมรดกของคำของโจทก์หนัก๒๕บาท ราคา ๓,๐๐๐บาทไปจำหน่าย
โดยสัญญาว่าอย่างช้าเพียงปีเดียวจะไถ่คืนให้ ครั้นครบกำหนดโจทก์
ไปขอคืน จำเลยก็ผิด ในปลายปี ๒๔๗๕ จำเลยผ่อนชำระราคาของคำ
ให้โจทก์ ๒ ครั้งเป็น ๑๕ บาท และจำเลยแจ้งแก่โจทก์ว่า ผู้รับจำหน่ายเอา
ของเบนส์ทชแตร เพราะเกินกำหนดไถ่ โจทก์จึงฟ้องเรียกราคาทขาด

จำเลยคดีฟ้องว่า ฟ้องโจทก์ขาดความตามประมวลแพ่งพา-
ณียมาตรา ๖๔๘

ศาลฎีกาตัดสินว่า จะยกมาตรา ๖๔๘ มาปรับคดีไม่ได้ เพราะ
มาตรานี้เป็นบทบังคับสำหรับการฟ้องเรียกคืนใหม่ทดแทนในเมื่อของที่ยืม
ชำรุดเสียหาย ไม่ใช่สำหรับการการฟ้องเรียกทรัพย์คืน และการที่
จำเลยผ่อนชำระราคาของเป็นการรับสภาพหนี้ตามมาตรา ๓๗๒ ทำให้อายุ
ความสิ้นสุดหยุดลง จึงให้จำเลยชำระราคาของ

๓. ภาคอกเบยสำหรับคนงานคู่ค้าชำระเกิน ๕ ปี เจ้าหนี้เรียก
ให้ชำระได้เพียง ๕ ปีเท่านั้น (มาตรา ๓๖๖) และเจ้าหนี้มีอำนาจเรียก
คอกเบยคงแควนพองจนกว่าจะชำระเงินเสร็จได้ยกด้วย

ฎีกา ๓๓๘๗/๒๔๘๒ จำเลยค้างส่งคอกเบยชำระแก่โจทก์ตาม
สัญญาที่เกินกว่า ๕ ปี โจทก์จึงฟ้องเรียกให้จำเลยชำระคืนเงินคู่
และคอกเบยเพียง ๕ ปี และให้ชำระคอกเบยคงแควนพองจนกว่าจะ
ชำระเงินเสร็จ

ศาลชั้นต้นให้จำเลยชำระคืนเงินคู่ และคอกเบยคงแควน ๕ บาทคอกเบย
คงแควนพองจนกว่าจะใช้เงินเสร็จ

๕๐ ยืม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า, ปรานีประนอม, การพะนันขั้นต่อ

เจ้าเดยอุทธรณ์แห่งฎีกาตามมาตรา ๑๖๖ ว่า ดอกเบี้ยเรียกได้เพียง
๕ ปี ค่าจะให้เจ้าเดยใช้ดอกเบี้ยแต่วันฟ้องไปเกินกว่า ๕ ปีไม่ได้

ฎีกาคัดค้านว่า มาตรา ๑๖๖ นั้น หมายถึงดอกเบี้ยที่ค้างตั้งอยู่ก่อน
ฟ้อง ดอกเบี้ยแต่วันฟ้องไปจนกว่าจะชำระเงินเสร็จ หากใช้ดอกเบี้ย
ค้างตั้งตามความหมายมาตรา ๑๖๖ ไม่

๕- เมื่อถูกหนรับสภาพหนี้ โดยปราศจากเจตนาครอบงำดังตั้งตาม
มาตรา ๑๗๒ ภายใต้อายุความ ๆ ย่อมลบล้างหนี้ตั้ง แลวงตงตนหนี
ไปใหม่

๕. หนี้สินที่ขาดอายุความฟ้องร้องหนี้ ถัดกหนดมอบทนายให้เป็น
ประกัน ผู้ให้กู้ใหม่ตั้งทนายทวงหนี้ทนายทนายไม่ได้ ตามนัยคำพิพากษา
ฎีกาที่ ๓๒๕๗/๒๕๗๓

๖. เมื่อปรากฏตามสัญญาว่าเกินระยะเวลา ๓๐ ปี เจ้าเดยต่อ
ตั้งว่าคดีขาดอายุความ เป็นหน้าที่ของโจทก์จะต้องสืบว่า คดีโจทก์ไม่
ขาดอายุความ (ฎีกาที่ ๕๒๕/๒๕๗๘)

๗. ในเรื่องยกยม ทขาดอายุความเกิน ๓๐ บพพ แม่เจ้าหนจะไม่มี
อำนาจฟ้องยกยมอำนาจรับเงินอยู่ ถาดูกหนดหน้าเงินไปใช้แล้ว จะเรียก
คืนไม่ได้

๘. ถ้าเจ้าเดยไม่ยกอายุความขึ้นต่อสู้ ค่าจะอ้างอายุความมา
เป็นมุกยกฟ้องไม่ได้ (มาตรา ๑๗๓) เว้นแต่เป็นเจ้าเดยร่วมกัน เช่นนาย
ประกัน เมื่อถูกหนยกอายุความขึ้นต่อสู้แล้ว แม้นายประกันจะมีได้ข้อ
ตั้งเรื่องอายุความ ค่าตั้งยกใช้กับนายประกันได้ (ฎีกาที่ ๕๒๕/๒๕๗๘)

สัญญาขี้มใช้คงรูปกับสัญญาขี้มใช้สิ้นเปลือง

มีลักษณะแตกต่างกันดังนี้

๑. สัญญาขี้มใช้คงรูป กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินยังคงอยู่กับผู้ให้
ขี้ม ผู้ขี้มแต่สิทธิครอบครอง ส่วนขี้มใช้สิ้นเปลืองกรรมสิทธิ์โอนไป
ยังผู้ขี้ม

๒. สัญญาขี้มใช้คงรูปเป็นสัญญาเฉพาะตัว ผู้ขี้มจะเอาทรัพย์สิน
ขี้มไปให้บุคคลที่ ๓ ขี้มใช้ออกทดหนึ่งไม่ได้ ส่วนสัญญาขี้มใช้สิ้นเปลือง
นั้นไม่ใช่สัญญาเฉพาะตัว ผู้ขี้มมสิทธิให้คนที่ ๓ ขี้มออกทดหนึ่งได้

๓. สัญญาขี้มใช้คงรูป ผู้ขี้มจะของคนทรัพย์สินแก่ผู้ให้ขี้มโดย
เรียบร้อย ส่วนสัญญาขี้มใช้สิ้นเปลือง ผู้ขี้มคนแต่ทรัพย์สินบนประ
เภทชนิดแต่ปริมาณเช่นเดียวกับทรัพย์สินขี้มไป

(จบลักษณะว่าด้วยการขี้ม)

สำนักหอสมุด

ฝากทรัพย์

มาตรา ๒๕๗ ใต้วเคราะห์ที่พำนักฝากทรัพย์ไว้ “อันว่า
สัญญาฝากทรัพย์นั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ฝาก ตั้งมอบ
ทรัพย์ให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับฝาก และผู้รับฝากตกลง
ว่าจะเก็บรักษาทรัพย์นั้นไว้ในอารักขาแห่งตน แล้วจะคืนให้” มี
เหตุยกเว้นดังต่อไปนี้—

๑. ผู้ฝากต้องตั้งมอบทรัพย์ให้แก่ผู้รับฝาก
๒. ทรัพย์ที่ฝากต้องเป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์
๓. ผู้รับฝากตกลง จะเก็บรักษาทรัพย์นั้นไว้ในอารักขาแห่งตน
แล้วจะคืนให้

อธิบายข้อ ๑. ลักษณะฝากทรัพย์เหมือนกับลักษณะยืมในข้อที่
ต้องมีการตั้งมอบทรัพย์ แต่ต้นพยานหลักฐานพินัยเหมือนกับการยืม
ไม่ คือในเรื่องฝากทรัพย์ กฎหมายไม่ได้กำหนดให้มีพยานหลักฐาน
เป็นลายลักษณ์อักษร เพราะเกี่ยวข้องกับเรื่องความไว้วางใจ หรือเกี่ยวข้อง
กับฐานะญาติ ฉะนั้นการฝากเงินไม่เกิน ๕๐ บาท จึงไม่จำเป็น
ต้องทำหนังสือไว้ เพียงแต่มีพยานบุคคลมาตั้งให้ ได้ความ
จริงก็เป็นการเพียงพอ

การตั้งมอบนั้นไม่จำเป็นจะต้องมอบโดยตรง จะตั้งมอบโดยปริยาย
ก็ได้ เช่นตั้งมอบกุญแจโรงเก็บของให้ผู้รับฝากขนไปเก็บรักษาไว้

การดงเงินเด่นเชรเบยหายไม่ไซเป็นการฝากทรัพย์สิน เพราะไม่มี
การส่งมอบ (ฎีกาที่ ๘๘๓/๒๔๗๕)

อธิบายข้อ ๒. เรื่องทรัพย์สินฝากหน ให้ดูเรื่องยมาทางตน
และดูคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๐๓/๒๔๗๓ คำตัดสินว่า โจทก์ฝากเรือน
แก่จำเลย และตัดสินให้จับได้จำเลย

อธิบายข้อ ๓. ถ้าขอคดงมวามูรบฝากจะเก็บรักษาทรัพย์สิน
นั้นไว้ในอารักขาแห่งตนแล้ว เป็นสัญญาฝากทรัพย์สิน แต่ถาขอคดงอน
เป็นประธานมิใช่เป็นการเก็บรักษาในอารักขาแห่งตนแล้ว หาใช่สัญญา
ฝากทรัพย์สินไม่ เช่น ยายยกที่ดินให้แก่โจทก์เป็นผู้เยาว์ ย. บิดาโจทก์
เป็นผู้รับมอบรักษาในฐานะเป็นผู้ปกครองโจทก์ หาใช่เป็นเรื่องฝากทรัพย์สิน
ไม่ เป็นเรื่อง ย. ปกครองทรัพย์สินของโจทก์ไว้ในฐานะผู้ปกครองผู้เยาว์
(ฎีกาที่ ๕๕๕/๒๔๗๗)

การดงเงินเด่นเชรเบยหายไม่ไซเป็นการฝากทรัพย์สิน เพราะไม่ได้
เก็บรักษาไว้ในอารักขาแห่งตน (ฎีกาที่ ๘๘๗/๒๔๗๕)

ฎีกาที่ ๘๖๒/๒๔๗๖ จำเลยรับตั้งของต่าง ๆ จากโจทก์เพื่อเอาไป
ขาย และทำหนังสือสัญญาฝากให้โจทก์ยึดถือไว้หน สัญญาไม่เข้าใน
ลักษณะฝากทรัพย์สิน เพราะสัญญาฝากทรัพย์สินหมายความว่าสัญญา
ซึ่งผู้รับทรัพย์สินได้คดงว่าจะเก็บรักษาทรัพย์สินในอารักขาของตน แต่คน
จำเลยรับทรัพย์สินของโจทก์เพื่อเอาไปขาย

ฎีกาที่ ๗๖๘/๒๔๗๓ โจทก์ฝากให้จำเลยเลี้ยงโคแทนโจทก์๓๕ตัว
จำเลยกับเลี้ยงแทน โคหายไป๓๑ตัว โจทก์จึงฟ้องเรียกราคาโค คำตัดสิน

ผู้กล่าวตัดสินว่า พฤติการณ์ระหว่างโจทก์จำเลยเป็นแต่เพียงโจทก์วานให้
จำเลยเอาโคไปเลี้ยงเท่านั้น หาใช่เป็นการฝากทรพย์ไม่ เป็นเรื่อง
คดีการศอกแทน

การคนทรพย์ไหนด ถ้าผู้ฝากตกลงว่า ไม่ต้องคนให้ หรือว่า
เหตอเท่าไรก็คนให้เท่านั้น ไม่ใช่เป็นสัญญาฝาก เช่นเพื่อนฝากบุตรได้
๓ ภาระป่อง พูดว่าถ้าสู้บเหตอเท่าไรก็เอา ไม่เหตอก็เอาไป ตั้ง
เป็นคน

ฝากทรพย์ในกรณีพิเศษ

การฝากทรพย์อาจเกิดขึ้นในกรณีทจำเป็น หรือที่เรียกว่าตกลง
กันโดยปริยายก็ได้ เช่นในกรณีไฟไหม้ การสงครามมภัยทางอากาศ
น้ำท่วม, แผ่นดินไหว การทะเลาะของทรพย์ตั้งทรพย์ใหม่ได้ในขณะพฤติ
การณ์ดังกล่าวแต่จะ กฎหมายถือว่าผู้นั้นต้องรับเป็นผู้รับฝากทรพย์
สินหนี้ได้

รับฝากทรพย์โดยมีบำเหน็จ

สัญญาฝากทรพยหมตามธรรมดาเป็นการทำให้กันเปล่า ๆ โดยไม่มี
บำเหน็จในการฝากรักษา ผู้ฝากเป็นผู้ ใ้รับประโยชน์ฝ่ายเดียว แต่
มาตรา ๖๕๘ ได้บัญญัติว่า “ถ้าโดยพฤติการณ์พึงคาดหมายได้ว่า
เขารับฝากทรพยก็เพื่อจะ ใ้รับบำเหน็จค่าฝากทรพยเท่านั้น ท่านให้
ถือว่าเป็นอันได้ตกลงกันแล้วโดยปริยายแต่จะความบำเหน็จเช่นนั้น” เช่น
ประกาศปิดใจตามสถานที่ต่าง ๆ ว่า รับจ้างเฝ้ารถ เรือ, เป็นต้น การ
แต่จะความบำเหน็จนั้นเป็นของเล็กน้อย แต่ประธานของสัญญาฝากหมอน

ยืม, ฝากทรัพย์สิน, เก็บของในคลังสินค้า, ปรากฏประนอน, การพะนันขั้นต่อ ๔๕

กับได้รับประโยชน์ฝ่ายเดียว แต่ถ้าบาเห็นจนเป็นจำนวนมาก เช่น
เอาจักรยานไปฝาก ผู้รับฝากให้เงินประกัน ๕๐๐ บาท และตั้งว่าถ้าจะ
มาเอารถไป ให้เอาเงินมาคืนพร้อมด้วยค่ารักษา ๕๐ บาท คงไม่
เรียกว่าฝากอาจเป็นจำนำหรือจ้างแรงงานก็ได้

หน้าที่ของผู้รับฝาก

๑. ถ้าเป็นการรับฝากทรัพย์สิน โดยไม่มอบให้ ผู้รับฝากต้องใช้
ความระมัดระวัง ตั้งวณทรัพย์สิน ซึ่งฝากนั้น เหมือนเช่นเคย ประพฤติ ในกิจ
การของตน ถ้าผู้ฝากฝากตั้งวณทรัพย์สินของตนอย่างไร ก็ต้องตั้งวณ
ทรัพย์สินของผู้ฝากนั้น เช่นเอามาที่รับฝากไว้ที่ใดก็ตาม รวมกับมาของ
ตน เช่นนับว่าเป็นการสมควรแล้ว เป็นหน้าที่ของผู้รับฝากจะต้องนำ
สิ่งของที่ฝากวางน

ถ้าการรับฝากนั้นมอบให้ ผู้รับฝากต้องใช้ความระมัดระวัง
และใช้ฝีมือเพื่อตั้งวณทรัพย์สินนั้น เหมือนเช่นวิญญูชนจะพึงประพฤติ โดย
พฤติการณ์ดังนั้น ทั้งนี้ยอมรวมทั้งการใช้ฝีมืออันพิเศษเฉพาะการใน
ที่ จะพึงใช้ฝีมือเช่นนั้นด้วย

ถ้าและผู้รับฝาก เป็นผู้ มีวิชาชีพเฉพาะ กิจการค้าขาย หรืออาชีพ
อย่างหนึ่งอย่างใด ก็จะต้องใช้ความระมัดระวังและใช้ ฝีมือเท่าที่เป็น
ธรรมดาจะต้องใช้ และสมควร จะต้องใช้ ใน กิจการการค้าขาย หรืออาชีพ
อย่างนั้น

หมายความว่า วิญญูชนใช้ความระมัดระวังและฝีมือในการตั้งวณ
ทรัพย์สินของตนขนาดใด ผู้รับฝากก็ต้องใช้ความระมัดระวังขนาดนั้น

๔๖ ยืม, ฝากทรัพย์สิน, เก็บของในคลังสินค้า, ปรานีประนอม, การพะนันขั้นต่อ

คือต้องใช้ความระมัดระวังสูงกว่าหรือยิ่งกว่าของตน เช่นเขาฝากมาไว้ ผู้รับฝากควรจะต้องฝากมาไว้ใหม่คนเรียกว่าใช้ความระมัดระวังอย่างวิญญูชน ถ้าเขาเก็บไว้ใต้ถุนบ้านเฉย ๆ แม้จะรวมไว้กับน้ำของตน ไม่เรียกว่าระวังอย่างวิญญูชน

ถ้าผู้รับฝากประกอบอาชีพเพื่อการพนันโดยฉะเพาะ การตั้งวงพนันตั้งขึ้นไปอีกสำหรับบุคคลที่ประกอบอาชีพพนัน ก็จะต้องใช้ความระมัดระวังแต่กรณีขอเทาทคนธรรมดาควรต้องใช้ประกอบอาชีพอย่างอื่น เช่นบริษัท ห้างเยนรับเก็บรักษาของสัตว์ไม้ดอกไม้ประดับ ทำให้ทรัพย์สินฝากต้องเสียหาย เป็นต้น

๒. ถ้าผู้ฝากมิได้รับอนุญาตและผู้รับฝากเอาทรัพย์สินซึ่งฝากไว้นั้นใช้สอยเองหรือเอาไปให้คนภายนอกใช้สอย หรือให้บุคคลภายนอกเก็บรักษา ผู้รับฝากจะต้องรับผิดชอบเมื่อทรัพย์สินซึ่งฝากนั้นสูญหายหรือบุบสลายอย่างหนึ่งอย่างใด แม้ถึงจะเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า ถึงอย่างไร ๆ ทรัพย์สินนั้นคงจะต้องสูญหายหรือบุบสลายอยู่นั่นเอง

การฝากฝาก ๆ ทรัพย์สินไว้แก่ผู้รับฝากก็ด้วยความเชื่อถือไว้วางใจในตัวผู้รับฝาก ๆ ไม่ควรประพฤตผิดหน้าที่เขาของไปใช้หรือให้คนอื่นใช้ เช่นเราเอารถยนต์ที่ฝากไว้ไปขับ เกิดพายุฝนรถยนต์เสียหาย เช่นนเราคองรับผลชอบ แต่ถามภัยทางอากาศตกลงกระเบิดอย่างชนิดปรุปรุ ดังนเราไม่คองรับผลชอบ เพราะอย่างไร ๆ ก็ต้องเกิดขึ้น (เทียบกกับหน้าที่ของผู้ยืม)

๓. ถ้าบุคคลภายนอกอ้างว่ามรดกหรือทรัพย์สินซึ่งฝากและยื่น
ฟ้องผู้รับฝากหรือยึดทรัพย์สินนั้น ผู้รับฝากจะต้องบอกกล่าวให้ผู้ฝาก
ทราบโดยพลัน (มาตรา ๖๖๓)

ถ้าบุคคลใดมาอ้างว่าทรัพย์สินฝากนั้นเป็นของตน และเขายึดถือ
เอาทรัพย์สินหรือฟ้องผู้รับฝาก จะยอมมอบของนั้นหรือยอมแพ้คดีได้
เป็นหน้าที่ของผู้รับฝากต้องแจ้งให้ผู้ฝากทราบโดยพลัน เพื่อจะได้แจ้ง
สิทธิของตนว่าทำไมแห่งทรัพย์สินนั้นอย่างไร หรือถ้าบุคคลภายนอกยึดเอา
ของไปแล้ว ผู้ฝากก็มีสิทธิติดตามเอากลับคืนมาได้ หรือเป็นโจทก์ฟ้อง
ศาลหรือเป็นจำเลยต่อศาล มาตรการจึงบังคับผู้รับฝากความหน้าที่ของ
แจ้งให้ผู้ฝากทราบถึงผู้รับฝากไม่พ้นผิด

๔. ผู้รับฝากจะต้องคืนทรัพย์สินฝากให้ผู้ฝากเมื่อถึงกำหนด และจะ
คืนก่อนกำหนดเวลาไม่ได้ เว้นแต่เหตุจำเป็นอันอาจจะกล่าวถึงเสียได้
(มาตรา ๖๖๖) เช่นเราฝากรถยนต์เก็บไว้ที่บ้าน แต่จำเป็นต้อง
ขายมันไปเช่าห้องแถวอยู่ ดังนั้นผู้รับฝากคืนรถยนต์ได้ก่อนถึง
กำหนดเวลา

แม้จะมกำหนดเวลากก็ตาม ถ้าผู้ฝากจะเรียกคืนเมื่อไร ผู้รับฝาก
ต้องคืนให้ (มาตรา ๖๖๓)

ผู้รับฝากมรดกหรือทรัพย์สินฝากเมื่อใดก็ได้ ถ้าผู้ฝากมีใจกำหนด
เวลาไว้ (มาตรา ๖๖๔)

ผู้รับฝากจะต้องคืนทรัพย์สินซึ่งรับฝากให้แก่ผู้ฝาก หรือทรัพย์สิน
นั้นฝากในนามของผู้ใดก็ตามให้แก่ผู้นั้น หรือผู้ฝากได้รับคำสั่งโดยชอบ

ให้คนทรัพย์สินแก่ผู้ใด ก็คนให้แก่ผู้หนึ่ง (มาตรา ๒๖๕ วรรค ๑) ถ้า
ผู้ฝากตายก็ให้คนแก่ทายาท (วรรค ๒)

เมื่อคนทรัพย์สิน ตามดอกผลเกิดแต่ทรัพย์สินนั้นเท่าใด ผู้รับฝาก
ต้องตั้งมอบพร้อมไปกับทรัพย์สินนั้นด้วย (มาตรา ๒๖๖) ฎีกาที่

๒๘๘/๒๔๗๒ เมื่อ ๗ มีนาคมแล้ว โจทก์ฝากกระสอบเมยไว้แก่จำเลย ๑
ตัว กระสอบนั้นเกิดดอกออก ๕ ตัวแต่ละหลาน ๑ ตัว ศาลฎีกาตัดสินว่ากระ
สอบทั้ง ๗ ตัวเป็นของโจทก์

๕. ถ้าตกลงกันว่าผู้รับฝากจะต้องเป็นผู้เลี้ยงค่าบำรุงรักษาเองแล้ว
ผู้รับฝากไม่มัสถุเรียกค่ารักษา (มาตรา ๒๖๗ วรรค ๑)

๖. ผู้รับฝากมัสถุขยัดหน่วงเอาทรัพย์สินที่ฝากนั้นไว้ได้ จนกว่า
จะได้ค่าบำรุงรักษา เช่นรับฝากรถจักรยานไว้เดือนละ ๑๐ บาท ผู้
ฝากยัดรถไว้ได้จนกว่าจะได้รับค่ารักษาเต็มจำนวน (มาตรา ๒๗๐)

สิทธิและหน้าที่ของผู้ฝาก

ผู้ฝากมัสถุขยัดและหน้าที่ดังนี้

๑. ผู้ฝากมัสถุขยัดจะเรียกคนทรัพย์สินที่ฝากนั้นในเวลาใด ๆ ก็ได้
๒. ผู้ฝากมหนักจะต้อง เสียค่า คนทรัพย์สินที่ฝากและค่าใช้จ่ายใด ๆ

อื่น ควร แก่การ บำ รุง รักษาทรัพย์สิน นั้น เว้นแต่จะ ตกลงกันไว้ เป็น
ข้อยกเว้น

๓. ผู้ฝากมหนักจะต้อง ชำระค่าบำรุง ให้แก่ผู้รับฝากตามตัก
ดงกันไว้ ถ้าเวลาชำระค่าบำรุงไม่กำหนดกันไว้ ในสัญญาหรือ โดย
จารีตประเพณี ผู้ฝากจะต้องชำระค่าบำรุงเมื่อคนทรัพย์สินที่ฝาก แตะ

ได้กำหนดเวลาอันใดเป็นระยะ กึ่งชวาระเมื่อต้นระยะเวลาดังนั้นทุกคราวไป (มาตรา ๖๖๘) ทำนองเดียวกับสัญญาจ้างแรงงาน

ถ้าสัญญาฝากทรัพย์สินต้องระงับไปก่อนเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ โดยเจตนาของผู้ฝากตามมาตรา ๖๖๓ หรือโดยเจตนาของผู้รับฝากในเหตุจำเป็นตามมาตรา ๖๖๒ แล้ว ผู้ฝากจะต้องชำระค่าเสียหายตามส่วนแห่งเวลาที่ล่วงไปจนถึงวันสิ้นสุดสัญญาฝากทรัพย์สินระงับลง และใช้บังคับในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นสูญหายไปโดยเหตุสุดวิสัย หรือโดยสภาพของทรัพย์สินนั้นเอง ด้วยเหมือนกัน

ความระงับแห่งสัญญาฝากทรัพย์สิน คือ

๓. เมื่อผู้รับฝากตั้งมอบคืนทรัพย์สินที่ฝากให้แก่ผู้ฝาก หรือผู้แทน หรือผู้ใดที่ผู้ฝากระบุไว้ในสัญญา หรือแก่ทายาทเมื่อผู้ฝากตาย
๒. เมื่อทรัพย์สินได้สูญหายไปโดยเหตุสุดวิสัย เช่น ถูกไฟไหม้ เป็นต้น

อายุความ

ในการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายฝากทรัพย์สิน หรือค่าใช้จ่ายทรัพย์สินที่คงใช้ได้แก่ผู้รับฝากตามมาตรา ๖๖๖ หรือค่าสินไหมทดแทนในกรณีผู้รับฝากกระทำความผิดตามมาตรา ๖๕๘, ๖๖๐ กฎหมายห้ามมิให้ฟ้องร้องกันเมื่อพ้นเวลา ๒ เดือนนับแต่วันสิ้นสุดสัญญา (มาตรา ๖๗๓)

ข้อยุ่งยากก็คือจะถือว่าวันใดเป็นวันสิ้นสุดสัญญา ตามธรรมเนียมยอมรับถือว่าวันครบกำหนดสัญญาฝากทรัพย์สินเป็นวันสิ้นสุดแห่งสัญญา แต่วันสิ้นสุดสัญญาอาจก่อนถึงกำหนดก็ได้ ด้วยเหตุดังนี้ คือ--

๑. เมื่อผู้ฝากได้เรียกทรัพย์สินฝากคืนก่อนกำหนด เพราะมีเหตุ
จำเป็นตามมาตรา ๖๖๒

๒. เมื่อผิดสัญญาแต่เรียกมายังหนึ่งบอกเด็ก

๓. เมื่อทรัพย์สินฝากถูกทำลาย

ส่วนอายุความที่จะเรียกทรัพย์สินนั้น กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้
สำหรับเรื่องฝากทรัพย์สิน จึงต้องถือตามมาตรา ๑๖๕ ซึ่งบัญญัติว่า "อน
อายุความนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ท่านใหม่กำหนด
๓๐ ปี" ฉะนั้นการฝากทรัพย์สินจึงมีกำหนดอายุความ ๓๐ ปี นับตั้งแต่วัน
ฝากไม่ใช่วันทวงถาม

ฎีกาที่ ๔๗๘/๒๔๗๘. การเรียกของเอาทรัพย์สินคืนฝากคืนนั้น ต้อง
เรียกของภายในกำหนด ๓๐ ปี นับแต่วันฝากทรัพย์สิน เมื่อไม่ได้กำหนด
เวลาที่จะเรียกคืนไว้ ถ้าไม่เรียกคืนคดีขาดอายุความ

ถ้าฝากมีกำหนดเวลา จะนับเวลาดังแต่วันฝากไม่ได้ ต้องนับ
ตั้งแต่วันต้นกำหนดนั้น เช่นรับฝากนามกำหนด ๓ ปี โดยมีบำเหน็จใน
การเลี้ยงรักษา ถ้าจะฟ้องเรียกค่าบำเหน็จของฟ้องภายใน ๖ เดือนนับตั้ง
แต่วันครบ ๓ ปี แม้มาจะยังอยู่กับผู้รับฝากก็ด.

สำนักหอสมุด

วิธินะเพาะการฝากเงิน

ทุกคราวมาแต่เป็นเรื่องฝากทรัพย์สินทุกอย่าง ไป ส่วนการฝากเงินนั้น
มักกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ มาตรา ๖๗๒ บัญญัติว่า "ถ้าฝากเงิน
ท่านให้ต้นนุษฐานไว้ก่อนว่า ผู้รับฝากไม่พึงคิดของตั้งคนเป็นเงินของตรา
อันเดียวจนกับฝาก แต่จะตองคนให้ครบจำนวน" กฎหมายบัญญัติ
ไว้เช่นนั้น เพราะเงินเป็นวัตถุถูกดางเปตยนมอกนได้ ฉนนถาเอาเงินไป
ฝากเขาไว้แล้ว ผู้รับฝากถอนเงินนมคานแต่ครบจำนวนเท่าที่ฝาก เช่น
เอาเงินไปฝากเขา ๑,๐๐๐ บาท เป็นชพบคิรณบบคระวอย ๑๐ ฉบับ ผู้
รับฝากคนให้ฉบับ ๑๐ รอยฉบับก็ได้ กฎหมายจึงต้นนุษฐานเช่นนั้น
ขอต้นนุษฐานของกฎหมายนไม่เตดขาด คุ้ความอาจน่าตั้งบหักดางได้
เช่นนำเงินเหรียญ ๑,๐๐๐ บาทไปฝากไว้ ตามชรรดาเงินเหรียญยอมม
ราคาแพงกว่าชนาบคิร และตกตงถนว่าตองตั้งคนตามจำนวนเงินเหรียญ
ที่ฝากนน กรณเช่นนคองบงคบตามตกษณะฝากทรัพย์สินชรรมดา

การฝากเงินนั้น ถ้าไม่ขอแสดงโดยแจ้งชัดแล้ว ตองถอว่าผู้รับ
ฝากไม่จำเป็นตองคนงนอคนเดียวจนกับฝาก นอกจกตองคนให้ครบจำนวน
เท่านั้น ผู้รับฝากจึงมส์ทชทจะใช้เงินได้ เช่นเดียวกับอยางยอมใช้ต้นเปตอง
ที่ใดกตางมาแต่ คอผู้รับฝากมกรรมตชในเงินที่ฝากนน จะตองใช้คน
เมอถงกำหนด ฉนนระหว่างนถาเงินสูญหายไปด้วยประการใด ๆ
กตผู้รับฝากตองคนงนให้ครบจำนวน ผิดกับฝากชรรมดา (มาตรา ๖๗๒
วรรค ๒)

ในการที่ผู้รับฝากเอาเงิน ออกใช้ แม้จะคิดผลประโยชน์ดอก
เบยให้แก่ผู้ฝากบ้าง แทนที่จะคิดค่าบำรุงรักษา ก็ไม่ทำให้สัญญา
ฝากกลายเป็นอย่างอื่น เช่นเราเอาเงินไปฝากธนาคาร ๗ คิดดอกเบี้ยให้
เรา ก็ยังคงเป็นสัญญาฝากทรัพย์สินระหว่างเรากับธนาคาร แต่ถ้าว
เอาของอื่นไปฝากธนาคาร เช่นเอาทองคำแท่งหรือโฉนดที่ดินไปฝาก
ธนาคาร ก็จัดเข้าในลักษณะ ฝากทรัพย์สิน ขรรพตา ซึ่งธนาคารยอม
คิดค่าเก็บรักษาจากเรา

มาตรา ๒๗๓ บัญญัติว่า “เมื่อใดผู้รับฝากจากของคนเงินแต่เพียง
เท่าจำนวนที่ฝาก ผู้ฝากจะเรียกถอนเงินคนก่อนถึงเวลาที่ใดตกถึง
ใจไม่ได้ หรือฝ่ายผู้รับฝากจะตั้งคนเงินก่อนถึงเวลายังไม่ได้ดูกัน”
ตามมาตรานี้ได้กล่าวแล้วว่า กรรมสิทธิ์ในเงินตกไปแก่ผู้รับฝากๆ เอาเงิน
ไปใช้ได้ คือหมุนเงินให้เป็นประโยชน์นั่นเอง ผู้รับฝากยอมคิดผลประโยชน์
ให้ ในกรณีเช่นกำหนดเวลาฝากจึงเป็นสาระสำคัญ ผู้ฝากจะ
เรียกคนก่อนกำหนด หรือผู้รับฝากทำไม่ได้ดูกัน แต่ถ้าวเป็นการฝาก
โดยไม่กำหนดเช่นฝากตามกระแสรายวัน หรือฝากเงินตราที่ผู้รับ
ฝากจะตั้งคนเงินตราชนิดเดียวกับที่ฝากแล้ว เช่นผู้ฝากจะเรียก
คนเมื่อไรก็ได้

วิธนะพะาะสำหรับเจ้าสำนักโรงแรม

เรื่องเจ้าสำนักโรงแรม ประมวตแพ่งพาดษยจิตเขามารวมไว้
ไพลักษณะฝากทรพย ซึ่งความจริงไม่ใช่เรื่องฝากทรพยกันเตย เพราะ
ผู้ทเขาไปพักไม่ไดมตัญญาฝากทรพยกับเจ้าของโรงแรม ทงไม่มีการ
ตั้งมอบหรือการเก็บรักษาด้วย แต่โดยเหตุทเจ้าสำนักโรงแรมมีอาชีพ
ในการต้อนรับผู้มาอาศัยพักอยู่ในโรงแรมโดยได้รับบำเหน็จ กฎหมาย
จึงตอคุมครของผู้มาพักอาศัยใหม่ตทชเถะตนาทตอกนระหวางเจ้าของ
โรงแรมและผู้เดินทาง เหมือนอย่างผู้ฝากและผู้รับฝาก

ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. ๒๔๗๗ วิเคราะห์คำจำโรงแรม
ว่า "บรรดาตถานททุกชนิด ทจตตงชนเพอรบต่นางสำหรับคนเดินทาง
หรือบุคคลทประสงค์จะหาทอย หรือที่พักชั่วคราว"

มาตรา ๒๕ แจงไว้ถกกว่า เคหะตถานใดไซเป็นบ้านพัก ถดถอคือไซ
ณะพะาะเป็นทรมบุคคลทประสงค์จะไปพักอาศัย อยู่ชวระยะ เจตนาทอย่าง
น้อย ๓ เดือน โดยผู้มตทชให้ไซมีไตชายอาหารหรือเครตมใด ๆ แก
ผู้งกเป็นปรกตชวหรือแก่ประชาชน ไม่ถอว่าเป็นโรงแรมตามความ
หมายแห่งพระราชบัญญัติคน เช่นผู้กไปพักอาศัยอยู่ในบ้านต่วนตัว โดย
เตยคาพักบางเบตน

มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า ตถานทใดจตตงชนให้บุคคลพักอาศัยชว
ครวเพื่อประโยชน์ในราชการ การกศต การคกษา หรือเพื่อประโยชน์
อย่างอน อนชทตวงประจำจังหวัดเห็นตมคกร ชาตวงประจำจังหวัด

๕๔ ยัม, ฝากทรัพย์สิน, เก็บของในคลังสินค้า, ปรากฏประยอม, การพะนันขันต่อ

มีอำนาจให้ความยกเว้นหรือผ่อนผัน หน้าที่ปฏิบัติตาม ตามพระราชบัญญัติ
นี้ได้ตามสมควรแก่กรณี แต่ในจังหวัดพระนครและธนบุรี อำนาจ
เช่นนี้ให้เป็นของอธิบดีกรมตำรวจ

ผู้พัก หมายความว่า คนเดินทางหรือบุคคลอื่นใด ซึ่งเจ้าพนักงาน
จัดให้พักอยู่อาศัยในโรงแรมเพื่อยุ หรือพักชั่วคราว โดยจะเสด็จคืนจาก
หรือไม่ก็ตาม

เจ้าสำนัก หมายความว่า บุคคลผู้ควบคุมและจัดการโรงแรม
และการเปลี่ยนตัวเจ้าสำนักของแจ้งแก่เจ้าพนักงานเป็นหนึ่งต่อ พร้อม
ด้วยชื่อและตำแหน่งของเจ้าสำนักคนใหม่ แม้จะเปลี่ยนแปลงชั่วคราว
ก็ตาม

มาตรา ๕ โรงแรมจะเปิดดำเนินการได้ก็แต่เมื่อได้รับอนุญาต
และจดทะเบียนโดยถูกต้อง

นายทะเบียนจะให้ อนุญาตได้ก็ต่อ เมื่อเป็นที่พอใจ ตามคำแนะนำของ
เจ้าพนักงานตำรวจ ว่าความมั่นคง ความสะอาด ของอาคาร
และสถานที่ไม่ขัดกับอนามัย (มาตรา ๖)

ถ้านายทะเบียนไม่อนุญาต ก็ให้อุทธรณ์ไปยังรัฐมนตรีภายใน ๓๕
วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีเป็นที่สุด

กรณีโรงแรมที่จะ ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ ต้อง
เป็นโรงแรม ที่ชอบด้วย กฎหมาย ตามขอ บังคับต่าง ๆ ที่ พระราชบัญญัติ
กำหนดไว้

มาตรา ๖๗๔ บัญญัติว่า "เจ้าสำนักโรงแรมหรือโฮเต็ล หรือ

๕๕ . . . . . ๕๖ . . . . . ๕๗ . . . . .
สถานที่ขนถ่ายของเช่นฉนวนพ จะต้องรับผิดชอบความเสียหาย หรือบม
เสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งคนเดินทางหรือแขกอาศัย หาก
ได้พามา” หมายความว่าเจ้าสำนักจะต้องรับผิดชอบในความเสียหาย หรือ
บมเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้พัก แม้จะเจียดเงินหรือไม่ก็ตาม ส่วน
ผู้คนที่เช่นเจอนผู้ ไปเยี่ยมหรือคนใช้ของผู้พักจะเอาผิดต่อคนใด เพราะ
เป็นคนนอกสัญญา ไม่นับคัมพนชกเยวของกัน

มาตรา ๒๒๕ บัญญัติว่า “เจ้าสำนักของรับผิดชอบในการที่ทรัพย์สิน
ของคนเดินทางหรือแขกอาศัยเสียหาย หรือบมเสียหายไปอย่างใด ๆ แม้
ถึงว่าความเสียหายหรือบมเสียหายนั้นจะเกิดขึ้น เพราะผู้คนที่ไปมาเข้าออก ณ
โรงแรม โฮเตล หรือสถานที่เช่นนั้น กคงต้องรับผิดชอบ”

ตามธรรมดาโรงแรมต่าง ๆ ผู้คนที่เข้าออกพลุกพล่าน ไม่ว่าจะคนใด
คนชว ก็อาจจะเรียกว่าเป็นกตาดารณะ เนื่องจากผู้คนที่พลุกพล่านดังน
กฎหมายจึงเกณฑ์ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าของโฮเตล หรือโรงแรม ใช้ความ
ระแวดระวังคนเข้าออกไปมา ให้ความปลอดภัยแก่ผู้พักแต่ละตั้งของทหน้า
ไปไว้ในโรงแรม กตาดังของหายไปเพราะผู้คนที่เข้าออกไปมา เจ้าสำนัก
นักตของรับผิดชอบ แต่เจ้าสำนักไม่ต้องรับผิดชอบด้วยคนนอกอำนาจ ๕ ประ
การคือ อคคภย โจรภย ราชภย อุทภย หรือด้วยเหตุอันสุดวิสัย
เช่นไฟไหม้ซึ่งมิใช่ความผิดของเจ้าสำนัก หรือคนใช้ หรือสภาพแห่ง
ทรัพย์สินนั้นจะตของเจียดอยู่เอง หรือเป็นความผิดของผู้พัก คนใช้ หรือ
แขกของเขา เช่นล้มแหวนไว้ในห้องน้ำ หรือเมอมกจจรุระออกจาก
ห้องสภกตมได้กุญแจห้องจึงเป็นเหตุให้ทรัพย์สินนั้นหายไป เจ้าสำนัก

๕๖ ยืม, ฝากทรัพย์สิน, เก็บของในคลังสินค้า, ปรานีประนอม, การพบนั่นขึ้นต่อ

จะตองรับผิดชอบแต่เฉพาะในเรื่องทรัพย์สินเท่านั้น หากได้เกิดของถึงคอเนื้อ
ตัวร่างกายของผู้พักไม่ เช่นผู้พักถูกทำร้ายบนโรงแรมบาดเจ็บ หรือ
เกิดอันตรายด้วยเหตุพลาหารตนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก หากได้มีความ
หมายรวมถึงมาตรฐานไม่

ความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานกตงถาวรแล้ว ถ้าความสูญหายเกี่ยว
ด้วยมาตรา ๒๗๕ วรรค ๒ คอเกี่ยวด้วยเงินทองตรา ธนบัตร ตวงเงิน
พันธบัตร ใบหุ้น ใบหุ้นกู้ ประทอนสินค้า อัญมณี หรือของมีค่า
อื่น ๆ ท่านจำกัดใจเพียง ๕๐๐ บาท เว้นแต่จะได้ฝากของมีค่าแก่เจ้า
พนักงานและบอกราคาอย่างชัดแจ้ง ทั้งนี้ หมายความว่ารับผิดชอบตามพระ
ราชบัญญัติโรงแรมเท่านั้น ถ้าทางตะเม็ดของรับผิดชอบเต็ม หรือถ้า
ฝากและบอกราคาไว้ตงกตงถาวรข้างคณิกตอง จะราคาเต็ม

มาตรา ๒๗๖ ถ้าทรัพย์สินได้มาฝากขอกราคาชัดแจ้ง ถ้าเกิด
สูญหายหรือบุบสลายขึ้น ผู้พักจะตองแจ้งคอเจ้าพนักงานโรงแรมทันที มี
ฉะนั้นเจ้าพนักงานไม่ตองรับผิดชอบ (มาตรา ๒๗๖)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๖๔/๒๔๘๘ จำเลยเป็นผู้จัดการโรงแรม โจทก์
ไปพักโรงแรม รุ่งชนโจทก์ไปธุระได้ถูกญแจไว้ เมื่อกลับมากญแจห้อง
ยังเรียบร้อยอยู่ แต่ปรากฏว่าของในกระเป๋าหายไปราคา ๓,๐๐๐ บาท
เค็ช ขณะนั้นจำเลยไปกรุงเทพฯ ให้ค.จัดการแทน โจทก์ได้แจ้ง
คอ ค.ทันที ค. ไม่รับรู้ โจทก์จึงฟ้อง

คดีต้นวาจำเลยตองรับผิดชอบตามมาตรา ๒๗๔,๒๗๕ เพราะการทของ
หายไม่ใช้ความผิดของโจทก์ ของหายขณะโจทก์ไม่อยู่ ซึ่งในเวลานั้น

ยอมอยู่ในความดูแลของเจ้าสำนักโรงแรม แม้จำเลยไม่อยู่ไปกรุง-
เทพฯ โจทก์ก็แจ้งให้ผู้แทนทราบแล้วทันที ถือว่าเป็นการแจ้งตาม
มาตรา ๒๗๖ แต่จำเลยรับผิดชอบเพียง ๕๐๐ บาท ตามมาตรา ๒๗๕
วรรค ๒

ตามโรงแรมมักจะมีประกาศปิดไว้ตามห้องพัก ว่า เจ้าสำนักจะ
ไม่รับผิดชอบในความเสียหายใด ๆ หรือความเสียหายแห่งทรัพย์สินของ
ผู้พักตามมา ในกรณีเช่นนี้ ผู้เป็นเจ้าของจะหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบหาได้ไม่
ขอความที่ประกาศนั้นยอมเป็นโมฆะ เว้นแต่ผู้พักจะได้ตกลงด้วยชัด
แจ้งในการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบ (มาตรา ๒๗๗)

การฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในการที่ทรัพย์สินของผู้พักสูญ
หายหรือบุบสลายห้ามไม่ให้ฟ้องร้องเกินกว่า ๖ เดือน นับแต่วันที่ผู้พัก
ออกไปจากโรงแรม (มาตรา ๒๗๘)

สิทธิของเจ้าสำนักโรงแรม

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา ย่อมมีสิทธิขอทรัพย์สิน
คืนหรือยึดทรัพย์ของผู้อื่น และเมื่อเป็นเช่นนั้น กระทั่งแก่คนเกี่ยว
ด้วยทรัพย์สินซึ่งครอง จึงยึดทรัพย์นั้นไว้จนกว่าจะได้รับชำระ
หนี้ แต่ในกรณีของโรงแรมนี้ เจ้าสำนักจะมีสิทธิขอทรัพย์สินของผู้พัก
กฎหมายยังให้สิทธิพิเศษแก่เจ้าสำนักโรงแรมที่จะยึดทรัพย์ของเงินเดินทาง
หรือทรัพย์สินของผู้พักก่อนนำมาไว้ในโรงแรมนั้นไว้ได้ จนกว่าจะได้
รับใช้เงินบรรเทาความเสียหายแก่ตน เพื่อกวักพอกอาศัยแต่การอื่น ๆ อื่น

ได้ทำให้แก่คนเดินทางตามที่เขาฟังของการนั้น รวมทงการชดใช้เงิน
ทงหลายทได้ออกแทนไปด้วย เช่นค่าเช่าห้องพัก ค่าอาหาร เครื่องดื่ม
ค่าขนของ ค่าเรือ ค่ารถของมพททเจ้าด้านดได้ออกทตของจ่ายไป แต่
จะไปยดหน่วงหนัดน ทคางกนอยู่ เกาแก หรือค่าเสียหาย ทเกิดชน อย่างอน
เช่น ทำให้ตังของ ๆ เจ้าด้านักโรงแรม เสียหาย ตังน ของวากน ออก
เรื่องหนง

ตทชยดหน่วงของเจ้าด้านักโรงแรมน ยดได้แต่ณะเพาะเครื่อง
เดินทางแะทรรพทผู้ฝากพาไปพอกุมกบหนัดน เช่น ค่าเช่าห้องพัก ค่า
อาหารเพียง ๓๐๐ บาท จะไปยดแะนเพชวราคา ๓๐,๐๐๐ บาทของมพท
กเบนการเกินตมควร

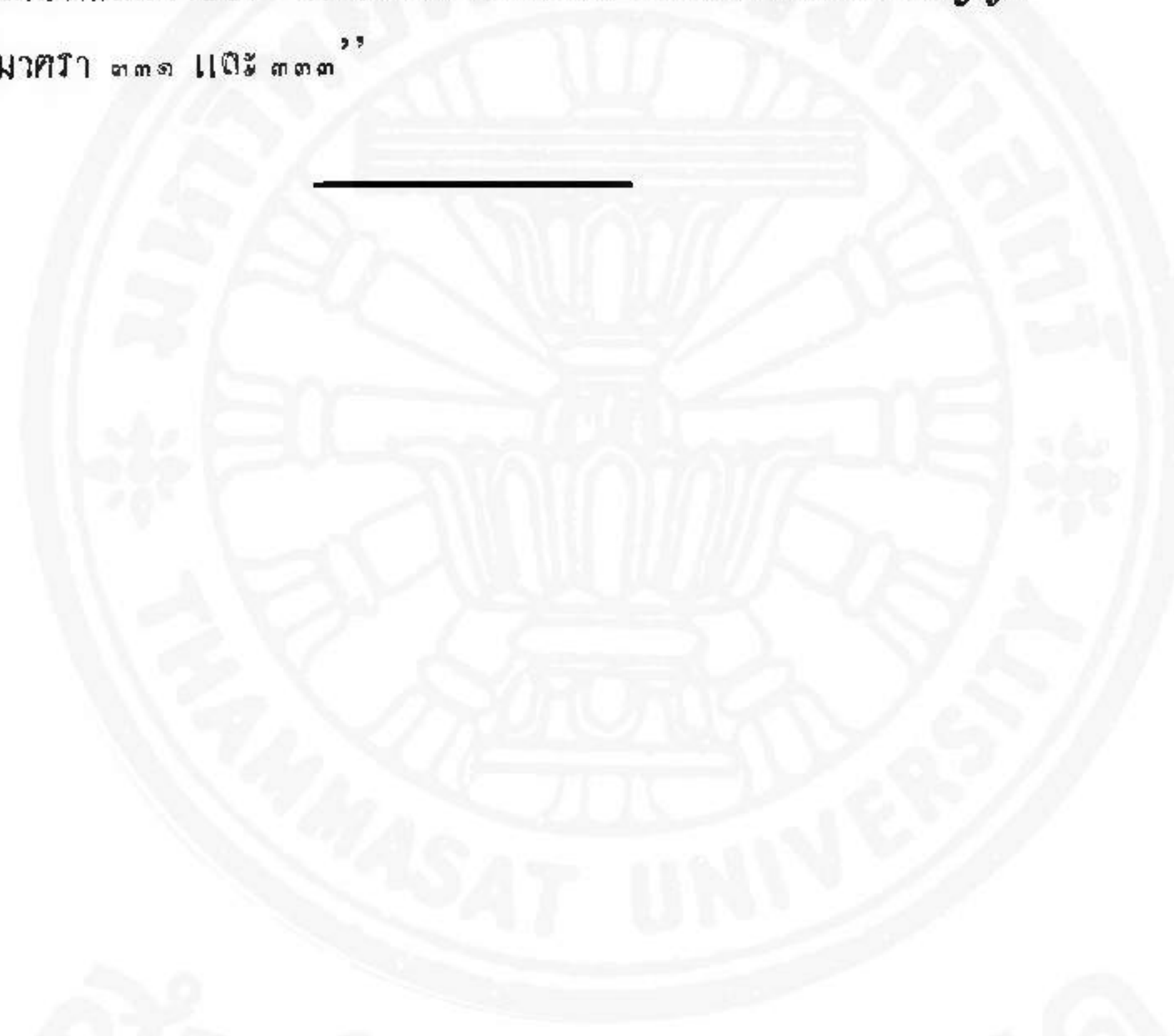
ตามธรรมเนียม ตทชยดหน่วงจะชยทรรพทคนยดไว้ไม่ได้ แต่ใน
เรื่องนเจ้าด้านักโรงแรมตทชยจะชยทรรพพนนโตตามมาตรา ๑๗๙ วรรค
๒ บัญญัติว่า “เจ้าด้านักจะเอาทรรพตันทโดยดหน่วงไว้เช่นว่านออก
ชยทอดตตาด แะนหักเอาเงินใช้จางนทคางชวระแก่ตน รวมทงค่า
ชวชธรรมเนียมแะค่าใช้จายในการชยทอดตตาดนจากเงินทชยทรรพ
ตันทนก็ได้ แต่ทามให้เจ้าด้านักใช้ตทชยตงวามานจนเมอ

(๓) ทรรพตันทนคกชยแก่ตนเบนเวณานานถงหกตปด้าห์ ยงม
ได้รบชวระหนัดน แะ

(๒) อย่างน้อยเคอนหนงกอนวณชยทอดตตาด ตนได้ประกาศ
โฆษณาในหนงตอพมพประจำทชงกนคบบหนง แะจกความจางนทจะ

๖๘๘ ๖๘๘ ๖๘๘ ๖๘๘ ๖๘๘ ๖๘๘
รายทรัพย์สิน บอกลักษณะแห่งทรัพย์สินที่จะขายโดยย่อ กับถาวรของเจ้า
ของกบออกด้วย

๖๘๘ ๖๘๘ ๖๘๘ ๖๘๘ ๖๘๘ ๖๘๘
เมื่อขายทอดตลาดหักไซหนดงดาวแดง มีเงินเหลือออกเท่าไร
๖๘๘ ๖๘๘ ๖๘๘ ๖๘๘ ๖๘๘ ๖๘๘
ของคนให้แก่เจ้าของ หรือฝากไว้ ณ สำนักงานฝากทรัพย์สินตามบทบัญญัติ
ในมาตรา ๓๓๑ และ ๓๓๓”

ภาค ๓

เก็บของในคลังสินค้า

สัญญาเก็บของในคลังสินค้า กฎหมาย มีได้ เพราะเหตุที่พอได้ จึงพอเข้าใจได้ว่า เป็นสัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่านายคลังสินค้า รับทำการเก็บรักษาสินค้า เพื่อบำเหน็จให้แก่บุคคล อีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่าผู้ฝาก ๗ ตลอดจนจะ ให้บำเหน็จค่าฝากแก่นายคลังสินค้า

นายคลังสินค้า ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๗๐ บัญญัติว่า คือบุคคลผู้รับทำการเก็บรักษาสินค้า เพื่อบำเหน็จเป็นทางค่าปกติของตน

การรับฝากเก็บของในคลังสินค้านั้นลักษณะจะต่างกับ ฝากธรรมดา แต่มลักษณะต่างกันดังนี้—

๑. ของที่ฝากเก็บนั้นต้องเป็นสินค้า ถ้าไม่ใช่สินค้าแล้ว เขาอยู่ในลักษณะฝากทรัพย์สินธรรมดา

๒. นายคลังสินค้าเป็นผู้อนุญาตทำการเก็บรักษาสินค้า เป็นทางค่าปกติของตนมิใช่เป็นการครั้งคราว (มาตรา ๗๗๐)

๓. นายคลังสินค้านั้นรับทำการฝากเพื่อบำเหน็จ แต่การฝากธรรมดาหาจำต้องมีบำเหน็จไม่

๔. สิ่งของที่เก็บรักษา นายคลังสินค้าต้องเก็บไว้ ณ ที่คลังสินค้า ส่วนการฝากทรัพย์สินนั้น ผู้รับฝากจะเก็บไว้ ณ ที่ใดแต่จะตกลงกันโดยตรงหรือโดยปริยาย

๕. นายคลังสินค้าจะเรียกให้ผู้ฝากถอนสินค้าไปก่อน สั้นระยะเวลา
 ตกตกงกนไว้นมได้ ถ้าไม่กำหนดเวลาส่งคืนสินค้า นายคลังสินค้า
 จะส่งคืนได้ คอเมอบอกกต่างให้ผู้ฝากทราบล่วงหน้าเดือนหนึ่ง แต่มีให้
 ผู้ฝากต้องถูกบังคับให้ถอนสินค้าไปก่อนเวลาล่วงแล้ว ๒ เดือน นับแต่
 วันที่ได้ส่งมอบฝากไว้ (มาตรา ๗๗๕) ส่วนการฝากทรัพย์สินธรรมดา
 ผู้รับฝากไม่มัตจะคืนทรัพย์สินก่อนถึงเวลากำหนด เว้นแต่ในเหตุ
 จำเป็นอันมาจากเหตุล่วงหน้าเสียได้

สินค้านั้นคือ สิ่งของสำหรับซื้อขายกัน ไม่ใช่เก็บรักษาไว้เฉยๆ
 โดยมากมักจะเป็นสินค้าที่ส่งจากต่างประเทศเพื่อจำหน่าย เมื่อสินค้ามา
 ถึงแล้ว แทนที่เจ้าของสินค้าจะขนส่งไปยังโรงเก็บสินค้าของตน แต่
 บางคราว ยังจะตั้งขอให้เจ้าพนักงานศุลกากรตรวจราคาประเมินของ
 เพื่อเสียภาษี ฉะนั้นเมื่อสินค้ามาถึง ผู้ตั้งหรือเจ้าของสินค้ามักจะเก็บไว้
 ที่โกดังท่าเรือ โดยเสียค่าเช่าเพียงเล็กน้อย แล้วเจ้าของเที่ยว
 มอกลขายสินค้าต่อไป ถ้าขายไม่ได้จึงรีบคนไปภายหลัง

สินค้าที่เก็บรักษาไว้ในคลังสินค้าแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือสินค้าที่
 ได้เสียภาษีแล้วอย่างหนึ่ง กับที่ยังไม่ได้เสียภาษีเมื่อเขาออกจากโกดัง
 เมื่อไรก็เสียเท่าที่เขาออก

เนื่องจากการเก็บของสินค้าเป็นการฝากชนิดหนึ่ง มาตรา ๗๗๑
 จึงบัญญัติว่า "บทบัญญัติทั้งหลายในประมวลกฎหมายนี้ อันว่าด้วยฝาก
 ทรัพย์สิน ทานให้นามว่ารับบังคับแก่การเก็บของในคลังสินค้าด้วยเพียง
 เท่าที่ไม่ขัดกับบทบัญญัติในลักษณะนี้" ฉะนั้นในเรื่องเก็บของในคลัง
 สินค้าจึงต้องอนุโลมใช้ข้อบัญญัติในเรื่องฝากทรัพย์สิน เช่น มาตรา ๖๖๐

บัญญัติว่า “ถ้าผู้ฝากมิได้อนุญาต และผู้รับฝากเอาทรัพย์สินซึ่งฝากนั้น ออกใช้ด้วยเอง หรือเอาไปให้บุคคลภายนอกใช้ด้วย หรือให้บุคคล ภายนอกเก็บรักษาไว้ ท่านว่าผู้รับฝากจะต้องรับผิดชอบเมื่อทรัพย์สินซึ่ง ฝากนั้นสูญหายหรือบุบสลายอย่างหนึ่งอย่างใด แม้ถึงจะเป็นเพราะ เหตุสุดวิสัย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่างไร ๆ ทรัพย์สินนั้นคงจะต้อง สูญหายหรือบุบสลายอยู่นั่นเอง” หมายความว่านายคลังสินค้าจะเอา ของที่เก็บ รักษาไว้ไปใช้ หรือให้ผู้อื่นใช้ โดย ไม่ได้รับ ความยินยอม ของผู้ ฝากไม่ได้

ความรับผิดชอบของนายคลังสินค้าตายกับผู้ขนตั้ง อันทำการ เกี่ยวแก่ทรัพย์สินนั้น เพื่อบำเหน็จเป็นทางค่าปกติของคน ผิดกันแต่ว่า เก็บของ ในคลังสินค้าเพียงแต่เก็บไว้เฉย ๆ ส่วนการขนตั้งนั้นตั้ง ไปยัง ที่แห่งอื่น มาตรา ๗๗๒ จึงบัญญัติว่า “บทบัญญัติ มาตรา ๖๑๖, ๖๑๗, ๖๑๘, ๖๑๙, ๖๒๐ และ ๖๒๑ อันว่าด้วยการรับขนนั้น ท่านให้นำมาใช้ บังคับแก่การเก็บของในคลังสินค้า อันโดยสมควรแก่บท”

ฉนั้นความรับผิดชอบของนายคลังสินค้าจึงมีดังนี้—

๑. นายคลังสินค้าจะต้องรับผิดชอบสินค้าที่เขาฝากไว้ เมื่อสิน ค้าที่ฝากไว้ได้สูญหายหรือบุบสลาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า การสูญ หายหรือบุบสลายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดแต่สภาพแห่งของน ั้นเอง หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ฝากเอง (มาตรา ๖๑๖)
๒. ถ้าสินค้าเป็นสภาพอันจะก่อให้เกิดอันตรายได้ หรือเป็น สภาพเกือบจะก่อให้เกิดเสียหายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินไร้อื่น ผู้ฝากต้อง แสดงสภาพแห่งของนั้นไว้ก่อน ท่าสัญญา ถ้ามิได้ทำเช่นนั้น ผู้ฝากจะ

ต้องรับผิดชอบในการเสียหาย ไม่ว่าจะอย่างไร ๆ อันเกิดแต่ ของนั้น (มาตรา ๖๓๘)

๓. ความรับผิดชอบของนายคลังสินค้าย่อมสิ้นสุดลง ในเมื่อผู้ฝาก ได้รับของไปแล้วโดยไม่มีข้อผิดพลาด และได้ใช้ความเห็นแก่รักษาดูแล เว้นแต่ในกรณีของสูญหายหรือบุบสลาย อันเห็นไม่ได้แต่สภาพภายนอกแห่งของนั้น หากผู้ฝากได้บอกกล่าวความสูญหายหรือบุบสลายแก่นายคลังสินค้าภายใน ๘ วันนับแต่วันส่งมอบ หรือในกรณีที่มีการทุจริตหรือ ประมาท เด่นเด่นอย่าง ร้ายแรง อันจะปรับเอาเป็น ความผิดของ นายคลังสินค้าได้ (มาตรา ๖๓๙)

๔. ใบรับของคลังสินค้าหรือประทวนสินค้า ซึ่งนายคลังสินค้า ออกให้แก่ผู้รับฝากนั้น ถ้ามีข้อความยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของ นายคลังสินค้าประการใด ท่านว่าความนั้นเป็นโมฆะ เว้นแต่ผู้ฝาก จะได้แสดง ความตกลง ด้วยชัดแจ้ง ในการยกเว้น หรือจำกัด ความ รับผิดชอบ เช่นว่านั้น (มาตรา ๖๔๕)

สิทธิของนายคลังสินค้าตงนี้—

๑. นายคลังสินค้าชอบที่จะยึดหน่วงเอาของไว้ก่อนได้ตามค่าเป็น เพื่อบริการชำระหนี้ ค่าธรรมเนียม ในการเก็บรักษา สิ้นค้า นั้น (มาตรา ๖๓๐)

๒. ถ้าของนั้นเป็นวัตถุอันที่ของติดได้ และการหน่วงชำระ ใวย่อมเป็นการเสี่ยงความเสียหายแก่ หรือถ้าราคาของนั้นดูไม่น่าจะ คุ้มค่าแห่งจกดี นายคลังสินค้าจะเอาของนั้นออกขายทอดตลาดได้ ก็ได้ แต่ต้องบอกกล่าวแก่ผู้ฝากโดยไม่มีชักช้า เว้นแต่ไม่สามารที่จะ

ทำได้ ถ้านายคลังสินค้าจะเคยเสียไม่บอกกล่าวไว้ ท่านว่าจะต้องรับ
ผิดใช้ค่าเสียหาย

๓. เมื่อเอาสินค้าออกขายทอดตลาดแล้ว ได้เงินจำนวนสุทธิ
เท่าใด ให้นายคลังสินค้าหักเอาไว้เป็นค่าบำเหน็จในการเก็บรักษา ถ้า
แต่ยังมีเงินเหลืออยู่อีกเท่าไร ต้องส่งมอบให้แก่บุคคลผู้ควรที่จะได้
เงินนั้นโดยพลัน

ผู้ฝากสินค้ามีสิทธิที่จะโอนสินค้าที่ฝากเก็บไว้ให้ผู้อื่นได้ โดยส่ง
หนังสือมอบหมายของคลังสินค้า และเมื่อส่งมอบแล้วโดยวิธีส่งมอบ
คลังสินค้า ให้นำใบรับโอนของผู้ทรงใบรับ ของคลัง สินค้า หรือผู้รับจากมาของผู้
ทรงประกันสินค้าจึงมีสิทธิที่จะเข้าตรวจสินค้า และเอาตัวอย่าง ไปได้ใน
เวลาอันควรระหว่างเวลาทำงานทุกเมื่อ ทั้งนี้ เพื่อผู้ซื้อหรือผู้รับจาก
จะได้มีโอกาส ตรวจดูของที่ซื้อหรือรับ จากนั้นจะตรงตามอย่าง หรือ
ตามคำพรรณนาหรือไม่ (มาตรา ๗๗๓)

ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การฝากทรัพย์สินธรรมดา ผู้รับฝาก
ไม่มามีสิทธิจะคืนทรัพย์สินก่อนถึงเวลาที่กำหนด เว้นแต่ในเหตุจำเป็นอัน
อาจจะกล่าวถึงได้ แต่ในกรณีเก็บของในคลังสินค้านั้น นายคลัง
สินค้านั้นจะเรียกให้ผู้ฝากถอน สินค้า ไปก่อน ถึงระยะเวลา ที่ตกลงกันไว้
หาอาจทำได้ไม่

ถ้าไม่กำหนดเวลาตั้งคนสินค้า นายคลังสินค้าจะส่งคืนเมื่อใด
อย่างไรก็ตามฝากธรรมดาไม่ได้ ต้องบอกให้ผู้ฝาก ทราบล่วงหน้าเดือน
หนึ่ง แต่สำหรับผู้ฝากของถูกบังคับให้ถอนสินค้าไปก่อนเวลาถึงแล้ว ๒
เดือน นับแต่วันที่ได้ส่งมอบฝากไว้ (มาตรา ๗๗๔) ทั้งนี้ เพราะตาม

ธรรมดาการตั้งสินค้าเขามากเพื่อจำหน่าย เจ้าของผู้ตั้งต้องหาผู้รับจำ
หน่ายหรือตั้งราคาตลาด เพราะการเอาสินค้าออกมาก ๆ ในคราวเดียว
กัน ราคาในท้องตลาดย่อมลดลง ผู้ฝากอาจขาดทุนก็ได้ จึงต้องควร
ให้เวลาแก่ผู้ฝากพอสมควรถึงคราวขายสิน เนื่องจากเหตุนี้ถ้าผู้ฝากหา
ผู้รับซื้อได้ หรือราคาตลาดกำลังดี ผู้ฝากจะเอาสินค้าไปในเวลาใด ๆ
ก็ได้ แม้จะกำหนดเวลาส่งสินทรัพย์หรือไม่คิด เทียบอย่างฝากทรัพย์สิน
ตามมาตรา ๖๖๓

ใบรับของคลังสินค้าและประทวนสินค้า

มาตรา ๗๗๕ บัญญัติว่า “ถ้าผู้ฝากต้องการใช้ นายคลังสินค้า
ต้องส่งมอบเอกสารซึ่งเขาออกจากรทะเบียนมตของคณะกรรมการขนมอบรับ
ของคลังสินค้าฉบับหนึ่ง และประทวนสินค้าฉบับหนึ่งให้แก่ผู้ฝาก”

เอกสารอันเกี่ยวกับการฝากของในคลังสินค้า ถ้าผู้ฝากต้องการ
นายคลังสินค้า จะต้องออกให้มอยู่ ๒ ชนิด คือ ใบรับของคลังสินค้า
(Warehouse receipt) และประทวนสินค้า (Warrant) ทั้งสองชนิด
มตของมตของไว้ด้วย ถ้าผู้ฝากไม่ต้องการ นายคลังก็ไม่ต้องออกให้
ถ้าผู้ฝากต้องการก็เพื่อเป็นการหมุนเงินคือเอาไปขายหรือจำนำ ถ้าเจ้า
ของตั้งมาใช้เองหรือตั้งมาโดยเฉพาะ เช่นนี้เขาก็ไม่ขอ

มาตรา ๗๗๖ บัญญัติว่า “ใบรับของคลังสินค้าและประทวนสิน
ค้าต้องมีเลขลำดับตรงกับเลขในต้นขอ และลงลายมือชื่อของนาย
คลังสินค้า

อนึ่ง ใบรับของคลังสินค้าและประทวนสินค้านั้น ท่านให้มีราย
ละเอียดถึงถ้าวค่อไปน คือ

๖๖ ยืม, ฝากทรัพย์สิน, เก็บของในคลังสินค้า, ปรากฏประนอน, การพะนันขันต่อ

- (๑) ชื่อหรือชื่อ และตำแหน่งของผู้ฝาก
  - (๒) ทศกึ่งตันค่า
  - (๓) คำว่าเห็นใจสำหรับเก็บรักษา
  - (๔) สภาพของสินค้าที่เก็บรักษา และน้ำหนักหรือขนาดแห่งสินค้าอัน กับทั้งสภาพ จำนวน และเครื่องหมายหรือ
  - (๕) สถานที่ และวัน ออกใบรับ ของ คตง สินค้า และ ประ ทวน
  - (๖) ถ้าได้กำหนดกันไว้ว่าให้เก็บสินค้าไว้ชั่วคราว เวลาเท่าใด ให้แจ้งกำหนดนั้นด้วย
  - (๗) ถ้าของที่เก็บรักษามีประกันภัย ให้แสดงจำนวนเงินที่ประกันภัย, กำหนดเวลาที่ประกันภัย และชื่อ หรือชื่อ ของผู้รับประกันภัยด้วย
- ยืมของนายคตงสินค้าของจตรายละเอียด ทงมตงไว้ในคตงด้วย
- ใบรับสินค้าและประทวนสินค้าเหมือนกันทุกอย่าง ผิดกันแต่ชื่อเรียก เท่านั้น ๒ ฉบับ กเพื่อประโยชน์ แก่ผู้ฝาก ที่จะนำไปขายหรือจำหน่ายตามมาตรา ๗๗๖-๗๗๗
- การขายหรือจำหน่ายสินค้าของตนนั้น แม้จะได้จำหน่ายไว้หนึ่งแล้ว ก็อาจจำหน่ายอีกครั้งได้ ถ้าราคาของนั้นยังไม่ท่วมการจำหน่าย หรือจะขายก็ได้ ผู้ซื้อได้กรรมสิทธิ์โดย มีการจำหน่าย เป็นภาระคดีพัน ไปด้วย
- ฉนวนกฎหมายจึงบังคับว่าต้องทำโดยวิธีตัดกตงใบรับของคตงสินค้า เมื่อเวลาโอนก็ต้องโอนประทวนสินค้าให้ไปด้วยตามมาตรา ๗๗๖ ถ้าผู้ฝากจะจำหน่ายสินค้า ต้องแยกประทวนสินค้าออกจากใบ รับของคตงสินค้า

มอบใบประทวนให้ผู้รับจำนำไป ใบรับคดงตั้งค้ำผู้ฝากยดถือไว้ เพอ
ขายหรือจำนำครั้งที่ ๒ ได้ (มาตรา ๗๗๗) แต่จะจำนำครั้งที่ ๓ หรือ
ต่อๆ ไปอีกไม่ได้

การโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าที่ฝากเก็บรักษา

มาตรา ๗๗๖ บัญญัติว่า "อนใรับของคดงตั้งค้ำนน ย่อมให้
สิทธิแก่ผู้ฝากที่จะตั้งคดงโอนกรรมสิทธิ์ ในสินค้าไป เป็นของผู้อื่นได้"

การโอนเพียงเท่านั้นหากผู้ครอบงุมคดงภายนอกเพียงพอไม่ เพราะไม่
ได้ห้ามผู้ฝากจะเอาสินค้าไป โอนโดยวชอบไม่ ผู้ฝากอาจทุจริตไปคดง
ขายสินค้าให้ผู้อื่นโดยไม่มีการตั้งคดงใบรับของคดงตั้งค้ำก็ได้ จึงม

มาตรา ๗๗๕ บัญญัติไว้คดงกันผู้คดงภายนอก ว่าจะโอนกรรมสิทธิ์กัน
ด้วยวชอบไม่ได้ นอกจากด้วยวิธีตั้งคดงใบรับของคดงตั้งค้ำเท่านั้น

และผู้โอนจะต้องส่งมอบใบรับของคดงตั้งค้ำให้แก่กันด้วย

วิธีตั้งคดงใบรับของคดงตั้งค้ำนน คอ เขียนข้อความคดงไว้ใน
ค้ำนคดงระบุชื่อผู้รับโอน แลวคดงถ่ายมอชอของผู้ตั้งคดงไว้ด้วย เช่น

"โอนให้แก่ นาย ก.
(คดงชอ) นาย ข."

ใบรับของคดงตั้งค้ำกคดง ประทวนคดงค้ำกคดง จะคดงระบุชอผู้รับ
คดงคดงคดงไปคดง จะคดงคดงว่าโอนให้แก่ผู้คดงคดงคดงเงินไม่ได้
(มาตรา ๗๗๕)

ส่วนผู้รับโอนได้เข้าคดงมสิทธิ์อย่างผู้ฝาก มสิทธิ์ที่จะไปคดงคดง
ค้ำคดงจากนายคดง โดยเวรคดงใบรับของคดงตั้งค้ำแลวประทวนคดงค้ำ

แต่ถ้าประยอมสินค้าได้ถูกแยกไปยังผู้รับจำนำ ผู้ โอนต้องให้ได้มาซึ่ง
ใบประยอมสินค้า หรือวางเงินแทนขายคดงสินค้าเต็มจำนวนทันทีจำนำ
ไว้ใน ประยอม สินค้า กับ หง คดกเบย จน ถึงวัน กำหนด ชำระหนี้ นน ด้วย
(มาตรา ๗๗๗)

การ โอนนั้นจะ โอนกันต่อ ๆ ไปโดยวิธีดังกล่าวตั้งกตาวแต่ กยอม
ทำได้

การจำนำ

ตามธรรมเนียมแห่งการจำนำ ผู้รับจำนำต้องส่งมอบทรัพย์
สินให้แก่ผู้รับจำนำ แต่ ผลกรณีฝากของในคลังสินค้า ซึ่งผู้ฝากประ
ยอมจะจำนำสินค้าของตนฝากไว้ นั้น ย่อมทำได้ โดยวิธีดังกล่าวประยอม
สินค้าไปยังผู้รับจำนำเท่านั้น โดยไม่ต้องส่งมอบสินค้า ให้ผู้รับจำนำ
ตามมาตรา ๗๗๗ วรรคต้นบัญญัติว่า “อันประยอมสินค้านั้น ย่อมให้
สิทธิแก่ผู้ ฝากที่จะตั้งกตงจำนำสินค้าซึ่งจัดแจ้งไว้ในประยอมได้ โดย
ไม่ต้องส่งมอบสินค้านั้นแก่ผู้รับตั้งกตง”

ถ้าผู้ฝากเพียงแต่ขายสินค้าไปเท่านั้น ปัญหาที่ไม่มียุ่งยากอะไร
ไปแต่ถ้าผู้ฝากได้เอาสินค้าไปจำนำไว้กับผู้อื่น แล้วประสงค์จะขายสินค้า
นั้น หรือจะจำนำต่อไปอีกเป็นครั้งที่ ๒ กฎหมายจึงได้มอบคุ้มครองผู้
รับจำนำตงน

มาตรา ๗๗๕ บัญญัติว่า “สินค้าซึ่งเก็บรักษาไว้จนอาจจำนำได้
แต่ด้วยตั้งกตงประยอมสินค้า เมื่อประยอมสินค้าได้ตั้งกตงแล้ว
สินค้านั้น จะจำนำ แก่ผู้อื่นอีก หนหนง ด้วยตั้งกตง ใบรับของ คดงสินค้า
อย่างเดียวกันกับตั้งกตงประยอมสินค้านั้นก็ได้” มาตราเช่นแสดงว่า การ

จำนำสินค้าฝากไว้ในคลังสินค้าจะทำโดยวิธีอื่นไม่ได้ นอกจากโดยวิธีตัดทอนประทวนสินค้าเท่านั้น เมื่อได้จำนำครั้งหนึ่งแล้ว กฎหมายยอมให้จำนำได้อีกเป็นครั้งที่ ๒ โดยวิธีตัดทอนใบรับของคลังสินค้าอย่างเดียวกับตัดทอนประทวนสินค้า และต้องระบุขอบจำนำลงไปด้วย อย่างเดียวกับตัดทอนใบรับของคลังสินค้า

การตัดทอนประทวนสินค้านั้น มีข้อความละเอียดกว่าตัดทอนใบรับของคลังสินค้า ตามมาตรา ๗๗๗ บัญญัติว่า "ในการตัดทอนประทวนในประทวนสินค้าครั้งแรกนั้น ต้องจัดแจ้งจำนวนหนี้จำนำสินค้าเป็นประกัน ทั้งจำนวนดอกเบี้ยที่จะต้องชำระและวันที่หนี้จะถึงกำหนดชำระด้วย" กฎหมายใช้คำว่า "ตัดทอน" ใน ประทวนสินค้า ครั้งแรก นั้น

เพราะเมื่อจำนำอาจตัดทอนกันต่อไปอีกเป็นทอด ๆ ซึ่งมณฑลขณะตายกับตวงเงิน และมาตรา ๗๗๕ บัญญัติว่า "บทบัญญัติทั้งหลายในประมวลกฎหมายอาญาด้วยตวงเงินนั้น ท่านให้ใช้ได้ถึงประทวนสินค้า และใบรับของคลังสินค้าซึ่งได้ตัดทอนอย่างประทวนสินค้านั้นด้วย เพียงที่ในคดีบทบัญญัติทั้งหลายในคดีขณะนั้น" ฉะนั้นเมื่อก. ต้องการ

จะจำนำสินค้าไว้กับ ข. ก. อาจตัดทอนประทวนสินค้าให้แก่ ข. ดังน

"จำนำไว้กับ ข. เป็นประกันเงิน ๓,๐๐๐ บาท ดอกเบี้ยร้อยละ ๗ ครั้งต่อปี ถึงกำหนดชำระใช้เงินในวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๓๓ (ลงลายมือชื่อ) ก."

ดังนเมื่อ ข. ได้รับประทวนสินค้าจาก ก. ข. อาจจำนำโดยตัดทอนประทวนสินค้าให้ผู้อื่นต่อไปได้อีก เช่น ข. ต้องการโอนให้ ค.

เขียนแต่เพียงว่า "โอนให้ ค." แล้วลงชื่อ ข. กพอ เมื่อถึงกำหนด
ก. ชำระคืนเงินและดอกเบี้ยให้แก่ ค. เด็ดขาด ค. ถอนประทวนสินค้า
ให้ ก. ก. กมัตถรรพสินค้าจากนายคลังสินค้าได้

การจำหน่ายสินค้าที่เก็บรักษาไว้ เพียงแต่ฝากตั้งประทวน
สินค้าแล้วมอบให้แก่ผู้รับจำหน่าย ก็เป็นการใช้ไต่ระหว่างผู้ฝากกับผู้
รับจำหน่าย แต่หาใช้หนาคอบุคคลภายนอกได้ไม่ เพราะใบรับของคลังสิน
ค้ายังคง อยู่แก่ผู้ฝาก ๆ อาจไปจำหน่าย หรือ ขายให้แก่บุคคล ภายนอก ได้
ฉนบทกฎหมายจึงบังคับว่า คู่สัญญาต้องแจ้งการตั้งประทวน
ในใบรับของคลังสินค้าด้วย ถ้ามิได้แจ้งไว้คงนับ หาอาจยกขึ้นเป็น
ข้อต่อสู้ ข้อสินค้าได้ไม่ (มาตรา ๓๗๐) ทั้งนี้เป็นการคุ้มครอง
ประโยชน์ของผู้รับจำหน่ายและผู้ทาสีสินค้าไปนั้นด้วย

มาตรา ๓๗๓ บัญญัติว่า "เมื่อประทวนสินค้าได้ตั้งตั้ง
มอบแก่ผู้รับจำหน่ายแล้ว ให้ผู้ฝากกับผู้รับจำหน่ายตั้งไว้ในประทวนสิน
ค้าเป็นสำคัญ ถ้าได้จัดข้อความตามบทบัญญัติในมาตราก่อนไว้ในใบรับ
ของคลังสินค้าแล้ว ตามมาตราเพื่อประโยชน์คุ้มครองผู้รับจำหน่าย
ต่อไปอีก จึงบังคับว่า เมื่อเวลาตั้งประทวนสินค้าแล้วตั้งมอบประท
วนสินค้าให้แก่กัน ให้ผู้ฝากและผู้รับจำหน่ายตั้งไว้ในประทวนสินค้า
ว่า ได้แจ้งการจำหน่ายไว้ในใบรับของคลังสินค้าด้วยแล้ว ผู้รับโอน
ต่อไปจะได้รู้นว่าตนมัตถรรพเงินเมื่อใด

มาตรา ๓๗๒ บัญญัติว่า "เมื่อใดผู้ฝากจำหน่ายสินค้าแล้วตั้งมอบ
ประทวนสินค้าแก่ผู้รับตั้งตั้งแล้ว ผู้รับตั้งตั้งเช่นนั้นของมัตถรรพ
บอกกล่าวแก่นายคลังสินค้าให้ทราบจำนวนหนี้ ซึ่งจำหน่ายสินค้านั้น เป็น

ปรกณ พงจาพนตดอกเบยแฉะจนอนหนนจะตงกำหนดชำระ เมื่อ
นายคตงต้นค้ำได้ รับค้ำ บอกกล่าว เช่นนนแฉะ ของจตรายการทงนตงใน
คตง

ถ้าแฉะมีได้จตในคตงเช่นน ทานวการจางานน ทาฮาจจะ
ยกจนเป็นขอคตผู้เจาหนทงหลายของผู้ฝากได้ไม่” คตผู้รับจ่านาคตง
มีจตหมายบอกกล่าวแก่นายคตงต้นค้ำให้ทราบจางานน ดอกเบย แฉะ
จนจะตงกำหนดชำระ แฉะจนนายคตงต้นค้ำคตงจตรายการตงไว้ในคตง
ชวระเบยนชของนายคตงต้นค้ำเอง กานายคตงต้นค้ำจะเตยหรือปรมาท
ไม่ได้จตตงไว้ ผู้รับจ่านาคจะยกจนนแก่เจาหนอนไม่ได้ เพราะเจา
หนอนไม่อาจดำมารกรู้ได้วาสินค้ำทเก็บรักษาได้ถูกจ่านาคไว้ แต่นาย
คตงต้นค้ำคตงรบตชอบคตผู้รับจ่านาคทาให้ เขาเตยหลาย เพราะความ
เทนเตยชของคตง

การบังคับจ่านาค

การจ่านาคต้นค้ำทเก็บในคลังสินค้า โดยการตงค้ำทงในประทวน
ต้นค้ำนน ถ้าผู้ฝากมีได้ชำระหนทค่นจ่านาคต้นค้ำไว้เมื่อตงกำหนด ผู้
ทรงประทวนต้นค้ำคตผู้รับจ่านาคได้นำประทวนต้นค้ำไปยื่นคตผู้จ่านาคๆ ไม่
ชำระหนให้ ผู้ทรงคตงนำประทวนต้นค้ำไปทอาเภอ เพื่อขอให้นาย
อาเภอหรือผู้ แทนทาคาคคตคานให้ ถอนทนายอาเภอจะทาคาคคตคานให้
คตงนำประทวนต้นค้ำนนไปทวงถามผู้จ่านาคเตยก่อน เมื่อผู้จ่านายคตง
ปฏิเตยหรือหาคตผู้จ่านาคไม่พบ นายอาเภอ หรือผู้แทน จะได้ทาคาคคต
คานชน ว่าผู้จ่านาคไม่ยอมชำระหน แฉะมอบคาคคตคานให้แก่ผู้ทรงไป
โดยเก็บคตงไว้ นายอาเภอหรือผู้แทนจะคตงรับตงค้ำบอถกถางการ

คดีความไปยังผู้ถูกคดีความ ถ้าทราบ ภูมิตำเนา กให้ตั้ง โดยจดหมายตง
ทะเบียนไปรษณียหรือส่งมอบไว้ณภูมิตำเนาของผู้นนก็ได้ ถ้าไม่ทราบ
ภูมิตำเนา กให้ บัดตำเนา คดีความไว้ยังท ซึ่งเห็น ได้ง่าย ณ ทว่าการ อำเภอ
ประจำท้องท อนผู้ ถูก คดีความม ถนทอยุ ครง หตง ทตุต (มาตรา
๘๖๑, ๘๖๓)

เมื่อผู้ทรงได้รับคดีความจากนายอำเภอหรือผู้แทนแล้ว จะได้นำคว
คดีความไปแจ้งตงคณายคตงต้นค เพื่อให้นายต้นคเอาขาระหนของคณ
แต่ห้ามมิให้นายทอคตตาดคณ ส วนนบแต่वनคดีความ

ผู้ทรงตงม จดหมายบอกกล่าวให้ผู้ฝากทราบวันเวตา และสถานที่
ขายทอคตตาดค้วย (มาตรา ๗๘๓)

เมอนายคตงต้นคขายทอคตตาดต้นคได้จำนวนเงินตุทธิเท่าใด ก
หักเงินทคางขาระแกคณในการเก็บรักษาต้นคณน แล้วเอาเงินทเหลือ
นไนแกผู้ทรงประทวนต้นคตามจำนวนทคาง ยังเหลือเงินเท่าใด คตง
ไซแกผู้รบจ่านาคนหตงทเวนคณใบรบของคตงต้นค หรือถาไมมผู้รบ
จ่านาคนหตง หรือผู้รบจ่านาคนหตงได้รับขาระหนแล้ว กให้ขาระเงิน
ทเหลืออยนไนแกผู้ทรงใบรบของคตงต้นค คือผู้ฝากหรือผู้ทขอต้นค
ไปจากผู้ฝาก (มาตรา ๗๘๒)

ถาจำนวนเงินตุทธิทขายทอคตตาดได้ไม่พอขาระหน แกผู้ทรงประ
ทวนต้นคไซร นายคตงต้นคคองคณประทวนต้นคแก่เขา กบจค
บอกจำนวนเงินทได้ขาระตงไว้ในประทวนต้นคณน แล้วจคตงไว้ใน
ตุ้มคบัญญัติของคณด้วย เพื่อผู้ทรงจะได้ไปไซสิทธิได้เบย สำหรับจำนวน
ทขงชาคอช้อยตุตไป (มาตรา ๗๘๓)

ผู้ทรงประทวนสินค้าที่ดีจะได้อะไรบ้างจากเงินที่ขางชำระหนี้
แก่ผู้ส่งตักหัดคนก่อน ๆ ทั้งหมดหรือแต่คนใดคนหนึ่งได้ แต่ต้องได้ขาย
ทอดตลาดภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันคดีความ แต่ห้ามมิให้ของได้ขาย
เมื่อพ้นเวลาดาบหนึ่ง นับแต่วันขายทอดตลาด ทกกฎหมายให้สิทธิเช่น
เพราะประทวนสินค้า เมื่อแยกออกจากใบรับของสินค้าแล้ว ย่อมมี
ลักษณะคล้ายตัวเงิน เพราะโอนต่อ ๆ ไปได้โดยวิธีส่งตักหัดและตั้งมอบ
(มาตรา ๗๕๕)

การฟ้องได้ขายภายในกำหนด ๓ ปี นับแต่วันขายทอดตลาด นม
หมายความเฉพาะผู้รับโอนคนสุดท้าย คือผู้ทรงประทวนสินค้าเป็นผู้
ใช้สิทธิได้ขายเท่านั้น แต่ตามที่ถูกบังคับใช้เงินไปแล้วจะต้องใช้สิทธิ
ได้ขายได้ภายในเวลา ๖ เดือน นับแต่วันที่เงินไป หรือแต่วันที่ ถูก ฟ้อง
(มาตรา ๓๐๐๓)

วิธีการสินค้าที่เก็บรักษา

สินค้าที่เก็บรักษาแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือสินค้าที่ใดเดี่ยวภาษาแล้ว
เอาไปฝากเก็บรักษา และสินค้าที่ยังไม่ได้เดี่ยวภาษา ถ้าเขาออกจาก
คลังสินค้าเมื่อใดจึงจะเดี่ยวภาษาเท่าที่ออกมา

ถ้าไม่มีการแยกใบรับของคลังสินค้ากับประทวนสินค้า นายคลัง
สินค้าจะคืน สินค้าให้ กตอเมื่อ ผู้ทรงได้นำ ใบรับ ของคลังสินค้า มาเวนคืน
หรือมาให้ส่งตักหัด ถ้ารับสินค้าไปไม่หมด (มาตรา ๗๕๘)

แต่ถ้าได้แยกประทวนสินค้าออกจากใบรับสินค้าเพื่อส่งตักหัดจำหน่าย
แล้ว จะรับเอาสินค้าได้แต่เมื่อเวนคืนทั้งใบรับของคลังสินค้าและประทวน

ทวงคืนค่า แต่ว่าผู้ทรงใบรับของคตงคืนค่าอาจให้คืนคืนค่าแก่ตนได้
ในเวลาใดๆ เมื่อวางเงินแก่นายคตงคืนค่า เต็มจำนวนหนี้ ซึ่งตั้งไว้ใน
ประทวงคืนค่า กับทางตอกเบยจนถงวณกำหนดชำระหนี้ นนตวย เพื่อ
นายคตงคืนค่า จะได้อชำระให้ แก่ ผู้ทรงเมือ เขาเวมคณ ประทวงคืนค่า นน
(มาตรา ๗๗๗)

ถ้าใบรับของคตงคืนค่าหรือประทวงคืนค่าสูญหายไป เมื่อผู้ทรง
เอกถารนนให้ประกันตามสมควรแล้ว นายคตงคืนค่าจะทำเอกถารให้
ใหม่ก็ได้ แต่ นายคตงคืนค่า ต้องจดหมาย ตั้งไว้ใน ต้นชว เป็นสำคัญ
(มาตรา ๗๗๖)

แบบประทวนสินค้าของห้างบอเนียวด้านหน้า

ประทวนสินค้า

เลขที่.....

ท่าเรือบอเนียว

บริษัทบอเนียว จำกัด เป็นผู้จัดการ

กรุงเทพฯ ถนน.....เดือน.....พ.ศ. ....

ได้รับไว้เพื่อเก็บรักษาจาก.....และโดยดลใจ

เพื่อกำหนดของ.....หีบห่อ ดังปรากฏอยู่ข้างหลังนี้ ซึ่งเก็บไว้ที่

โรงเก็บสินค้าของบริษัทโดยมีเงื่อนไขว่า บริษัทจะรับไม่ผิดถ้าสินค้าที่เก็บ

รักษานนสูญหายหรือบุบสลายโดยน้ำทะเล น้ำในแม่น้ำ ภาวะภัย อุทกภัย

ความระแวงและสัตว์ต่าง ๆ เช่น ปลวก มอด มด หนู เป็นต้น การ

รั่วไหล ถิ่นมเน่า เติบ เป็นเหงอเป็นรา ระเบิด ความร้อน ไฟ พายุ

อุบัติเหตุ เหตุสุดวิสัย แห่งหายกลายเป็นไอ หรือโดยเหตุอื่น ๆ ที่บริษัท

บังคับไม่ได้ ฯลฯ บริษัทสงวนไว้ซึ่งสิทธิ์ที่จะคิดค่ารักษาแพ่งกว่า

ได้ตกลงไว้ โดยให้ความบอกกล่าวล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษร ๓ เดือน

และที่จะย้ายสินค้าหนีไปไว้ที่อื่น

บริษัทจะส่ง สินค้าให้ เมื่อบุคคล ซึ่งในขณะนั้น ลงทะเบียน ในสมุด

ของบริษัทว่าเป็นผู้มีสิทธิ์ในสินค้าหนีได้ไว้คนในประทวน โดยตั้งกหนด

ใหญ่ที่สุด หรือมณณเมื่อบุคคลนั้นได้ลงนามในคำสั่งให้ส่งมอบ และ

เมื่อบริษัทประยอมหรือค่างให้ส่งมอบมาแสดงให้เห็น บริษัทจะ
ถือว่าต้นคานนได้ส่งมอบให้ถูกต้องแล้ว และพ้นจากความรับผิดชอบ
ต้นคานน บริษัทจะไม่รับผิดชอบบริษัทได้ส่งมอบต้นคานนแก่เงินตามค่าง
ให้ส่งมอบ หรือตามค่างที่ประทับตราเงินหรือลายเซ็นเป็นอักษรเงิน
และบริษัทจะตั้งหนี้ฐานว่าบุคคลซึ่งนำค่างให้ส่งมอบนั้นเป็น
บุคคลซึ่งมีสิทธิที่จะได้รับส่งมอบโดยชอบด้วยกฎหมาย บริษัทจะไม่รับ
รู้เรื่องโอนผลประโยชน์ในต้นคานนให้แก่ผู้อื่น เว้นแต่จะได้มาตง
ทะเบียนในสมุดของบริษัท

บริษัทมิได้เอาประกันไฟสำหรับต้นคานน เจ้าของต้นคานนเป็นผู้
บาปเคราะห์และบริษัทหลุดพ้นจากความรับผิดชอบแต่เวลาไฟไหม้

จาก.....(เรือหรือรถ ฯลฯ) ค้าบาเห็นจขารตั้งแต่.....

เก็บอยู่ในโรงเก็บหมายเลขที่.....ซึ่งอยู่ที่กรุงเทพฯ

.....ไดโอนให้เพื่อ ค่างของ.....

..... ,, ...

..... ,, ...

(ลงนาม).....ผู้คการ (ลงนาม).....หัวหน้าทาเรือ

ส่วนด้านหลังของประทวนมีตาราง ๒ ตอน คือ

ตอนหนึ่ง บอกรายละเอียดของต้นคาน เช่น เลขที่ เครื่องหมาย
เลขบันทึกชื่อ ลักษณะของต้นคานที่อยู่ในหีบห่อ น ค้าเก็บรักษาเป็นราย
วัน นามผู้คการและนามผู้ตรวจ

ตอนสอง บอกรายละเอียดของค่างให้ส่งมอบ เช่น วัน เดือน ปี

ภาค ๔

ปธานีประนอมยอมความ

ประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๘๕๐ วรรคแรกให้บท ปธานีประนอมยอมความว่า “อันว่าปธานีประนอมยอมความนั้น คือสัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่ง ซึ่งมอญหรือจะมชนนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน” ตามบทนี้วรรคแรกให้บทสัญญาปธานีประนอมยอมความจึงเป็นสัญญาต่างตอบแทน เพอระงับข้อพิพาทซึ่งมอญหรือจะมชนให้เสร็จไป โดยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน เช่นสัญญาทนายทนาย แบ่งปันทรัพย์มรดกถือว่า อยู่ในลักษณะปธานีประนอมยอมความ และบุคคลผู้ทำสัญญาปธานีประนอมยอมความต้องอยู่ในลักษณะแห่งเป็นผู้มีความสามารถด้วย

มาตรา ๘๕๓ บัญญัติว่า “อันสัญญาปธานีประนอมยอมความนั้น ถ้ามีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่รับผิด หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่”

สัญญาปธานีประนอมยอมความนั้น ถ้าไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้รับผิด สัญญาจะฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๘๓/๒๔๗๔ โจทก์ฟ้องผู้ถูกระงับการเป็นจำเลยต่อศาล ต่อมาโจทก์กับจำเลยผู้ถูกระงับการได้ทำสัญญาปธานีประนอม

ยอมกันต่อศาล โดยผู้คาประกันได้ตั้งชื่อในสัญญายอมนั้น ศาลได้
บังคับคดีให้เสร็จไปตามยอม ดังนั้น เมื่อโจทก์บังคับตามสัญญายอมไม่
ได้แล้ว โจทก์จะมาขอให้บังคับเอาจากจำเลยที่มีได้ตั้งชื่อในสัญญา
ยอมด้วยไม่ได้

แม้สัญญาปรากฏประนอมนั้นจะมีโทษฐานเป็นหนังสือก็ดี กฎ
หมายเพียงแต่ห้ามมิให้ฟ้องร้องบังคับคดีเท่านั้น หาได้ห้ามการยกขึ้น
เป็นข้อต่อสู้คดีด้วยไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๒๙/๒๕๙๐ ข้อเท็จจริงได้ความว่า โจทก์
ได้ไปตั้งชื่อจำเลยที่ ๓ ต่อจำเลยที่ ๑-๒ ซึ่งเป็นบิดามารดาจำเลยที่ ๑-๒
รับหมั้นของโจทก์ไว้แต่เนิ่นวันทำสมรสกัน โดยจำเลยที่ ๓ ซึ่งเป็น
หญิงมีอายุ ๒๓ ปีได้ยอมด้วย ต่อมาจำเลยที่ ๕ ได้พาจำเลย
ที่ ๓ ไปเป็นภรรยาเสีย โจทก์และจำเลยที่ ๑-๒ ได้ปรากฏประนอมกัน
โดยโจทก์รับคนของหมั้นและค่าเสียหายไปแล้ว บัดนี้โจทก์ฟ้อง
เรียกของหมั้น และค่าสินไหมทดแทน ในการเตรียมสมรส และค่าเสียหาย
ฐานละเมิดจากจำเลยที่ ๕ วนิจฉัยว่าสัญญาปรากฏประนอมยอมความ
ซึ่งไม่มีโทษฐานเป็นหนังสือ ห้ามแต่ให้ฟ้องร้องบังคับคดีเท่านั้น
กฎหมายมิได้ห้ามการยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีกันด้วย เมื่อโจทก์ฟ้อง
จำเลยจึงยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ โจทก์ไม่มีสิทธิจะมาฟ้องร้องจาก
จำเลยอีก

บทกฎหมายใช้คำว่า “หรือตายมอขอศพแทน ของฝ่ายนั้นเป็น
สำคัญ” เมื่อปรากฏว่าหมั้นเป็นศพแทนเช่นทนายความเป็นต้น แม้
จะได้ตั้งตายมอชื่อไปโดยไม่มีอำนาจ สัญญายอมนั้นหากจะเป็นโมฆะไม่

ด้วยความอาจให้ความรับรองภายหลังได้

ฎีกาที่ ๓๓๒๘/๒๔๘๐ สัญญา ยอมรับความผูกพันตามแทนตัว

ความ โดยมีได้รับมอบอำนาจพิเศษจากตัวความนั้นหากเป็นโมฆะไม่
ด้วยความอาจให้ความรับรองในภายหลังได้

แม้สัญญายอมรับความที่ศาลได้มีคำพิพากษาท้ายยอมแถมหนี้ จะ

บอกฟ้องเนื่องจากความ ได้ตั้งนามไปโดยปราศจากอำนาจ ดังกล่าว

แถมความ เมื่อตัวความทราบขอฟ้องหนี้แล้ว มิได้ฟ้องอุทธรณ์

ขอให้ทำลาย สัญญา ยอมรับภายในอายุความอุทธรณ์ คงถือว่าคำ

พิพากษาท้ายยอมหนี้เด็ดขาดถึงที่สุด จะขอพ้นโทษได้เพียงอีกไม่ได้

มาตรา ๘๕๒ บัญญัติว่า “ผลของสัญญาปรากฏประนอมยอม

ความนั้น ย่อมทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่าย ได้ยอมลดหนี้ ระวัง

กันไป และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นว่าเป็น

ของตน”

สัญญาปรากฏประนอมเป็นสัญญาตอบแทนชนิดหนึ่ง ย่อมทำให้

การเรียกร้องของแต่ละฝ่ายต่างมียุทธวิธีกันไป เพราะต่างได้ยอม

ลดให้แก่กันแล้ว คู่สัญญาแต่ละฝ่ายต่างได้สิทธิใหม่ตามที่แสดงไว้ใน

สัญญาว่าเป็นของตน

เช่น ก. เข้าที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของ ข. แล้ว ก. มาฟ้องเรียก

เงินค่าปลูกสร้างที่ ก. ปลูกขึ้นใหม่ ลงในที่ดินนั้น โดยอ้างว่า ข. จะใช้ให้

ฝ่าย ข. ปฏิเสธขออ้างหนี้ ในที่สุด ก. ข. ทำสัญญาปรากฏประนอม

ยอมรับความกันที่ศาลว่า ก. ข. ตกตงเลิกคดีกัน โดย ข. ยอมให้เงิน ก.

จำนวนหนึ่ง ก. ยอมรับสิ่งปลูกสร้างที่ระบุไว้ไป และ ยอมให้สิ่ง

ปลดร่างระบุไว้ตกเป็นของ ข. ดึงนมเมอ ข. ชำระเงินตามสัญญาแต่
ข. ย่อมให้ ก. มอบสิ่งปลดร่างตกเป็นของ ข. ให้แก่ ก. ข. ได้ ก.
จะอ้างวาทย์มั่งคั่งอยู่ตามสัญญาเช่าไม่ได้ แม้ ก. จะมั่งคั่งอยู่ตาม
สัญญาเช่า ก็ยอมความดีละทิ้งไปเสียแล้ว และการยอมให้สิ่งปลด
ร่างตกเป็นของ ข. ต้องรวมถึงหนาทสิ่งมอบตอบแทนการรับเงินนั้นใน
เวลาเดียวกันด้วย (ฎีกาที่ ๘๕๓/๒๔๘๓)

ตามนัยคำพิพากษาฎีกาฉบับนี้ จะเห็นได้ว่า ก. มั่งคั่งตามสัญญา
เช่าที่ดินและสิ่งปลดร่างชนใหม่ แต่ ก. ข. ตกถึงทำสัญญาปรานี
ประนอมยอมความกัน โดย ก. ยอมสิ่งดีทิ้งดังกล่าวแล้ว และ ข.
ยอมสิ่งเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ ก. สิทธิของ ก. ก็ย่อมระงับสิ้นไปโดย
ยอมรับเงินจำนวนนั้น ก. จะถือสิทธิตามสัญญาเช่าเดิมไม่ได้

สัญญาปรานีประนอมยอมความนั้น ตาม วัตถุประสงค์อันผลิต
คือกฎหมายหรือข้อตกลงความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
สัญญานี้ย่อมตกเป็นโมฆะ

เช่น ก. ทำสัญญาปรานีประนอมกัน ข. ว่าจะไม่ขอแบ่งมรดก
จากบิดา โดย ข. จะให้เงินก้อนแก่ ก. เป็นจำนวน ๕ พัน ดึงนมยอม
ไม่ล้มบุตร เพราะวัตถุประสงค์แห่งเกิดแต่มีชอบด้วยกฎหมาย การ
เรียกร้องของ ก. จากกองมรดกหารงับไปไม่

ข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยได้ทำสัญญาปรานีประนอมยอม
ความรับใช้เงินโจทก์ ๖๘ บาท เนื่องจากเหตุที่โจทก์จะฟ้องคดีอาญา
หาว่าจำเลยแจ้งความเท็จ จำเลยต่อสู้ว่า เป็นสัญญาที่โง่งมของคดี
อาญาแผ่นดินเป็นโมฆะ

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยได้ทำสัญญาให้โจทก์ เพราะเหตุโจทก์
จะฟ้องคดีอาญาหาว่า จำเลย แฉง ความเท็จอื่น เป็นคดีอาญาแผ่นดิน
สัญญาหมวดตุประดังคชคคความดังบ เรียบร้อยของประชาชน เป็น
โมฆะตามมาตรา ๓๓๓ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๒๔/๒๕๘๔

การทำสัญญาปรานีประนอมยอมความกันในศาลนั้น คู่กรณีจะ
ต้องลงชื่อในสัญญาทุกคน เช่นเจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้ ๒ คน ลูกหนี้คนหนึ่ง
ยอมความรับใช้หนี้ต่อเจ้าหนี้ในศาลโดยอีกคนหนึ่งมิได้ลงชื่อด้วย เจ้า
หนี้จะขอให้บังคับอีกคนหนึ่งตามสัญญายอมหาได้ไม่

แต่ถ้าผู้มั่งคั่งได้รับมรดกคนหนึ่ง ทำหนังสือให้ไว้แก่ผู้รับมรดก
อีกคนหนึ่งว่า ได้รับเงินจำนวนแบ่งจำนวนหนึ่งไปแล้ว จะไม่เกี่ยวข้องกับ
ทรัพย์มรดกต่อไป ดังนั้น แม้ผู้รับมรดกคนอื่นมิได้ลงชื่อในหนังสือนั้น
ด้วย ก็ถือว่าเป็นปรานีประนอมยอมความในการชำระมรดกถูกต้อง
ตามมาตรา ๓๖๓๒ และ ๘๕๐ แล้ว (ฎีกาที่ ๓๔๓๘/๒๕๘๒)

สัญญาปรานีประนอมยอมความกันแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ

- ๑. ทำกันในศาล
- ๒. ทำน้นอกศาล

อธิบายข้อ ๑ ตามธรรมดาเมื่อคดีมาถึงศาล ก่อนศาลดำเนิ

การพิจารณาดำเนินการ ศาลมักจะไต่ถามคู่กรณีให้ตกลงปรองดอง
กัน เพื่อไม่ให้เสียเวลาในการประกอบชำระของคู่ความและค่าใช้จ่าย
ต่าง ๆ ในการเป็นความ เมื่อคู่พิพาทตกลงกันได้ ศาลก็จะร่างงาน
ข้อตกลงโดยละเอียดในแบบฟอร์มสัญญายอมความของศาล ดังนั้นเรียก
ว่าสัญญาปรานีประนอมที่ทำยอมกันในศาล คู่ความต้องลงชื่อต่อหน้า

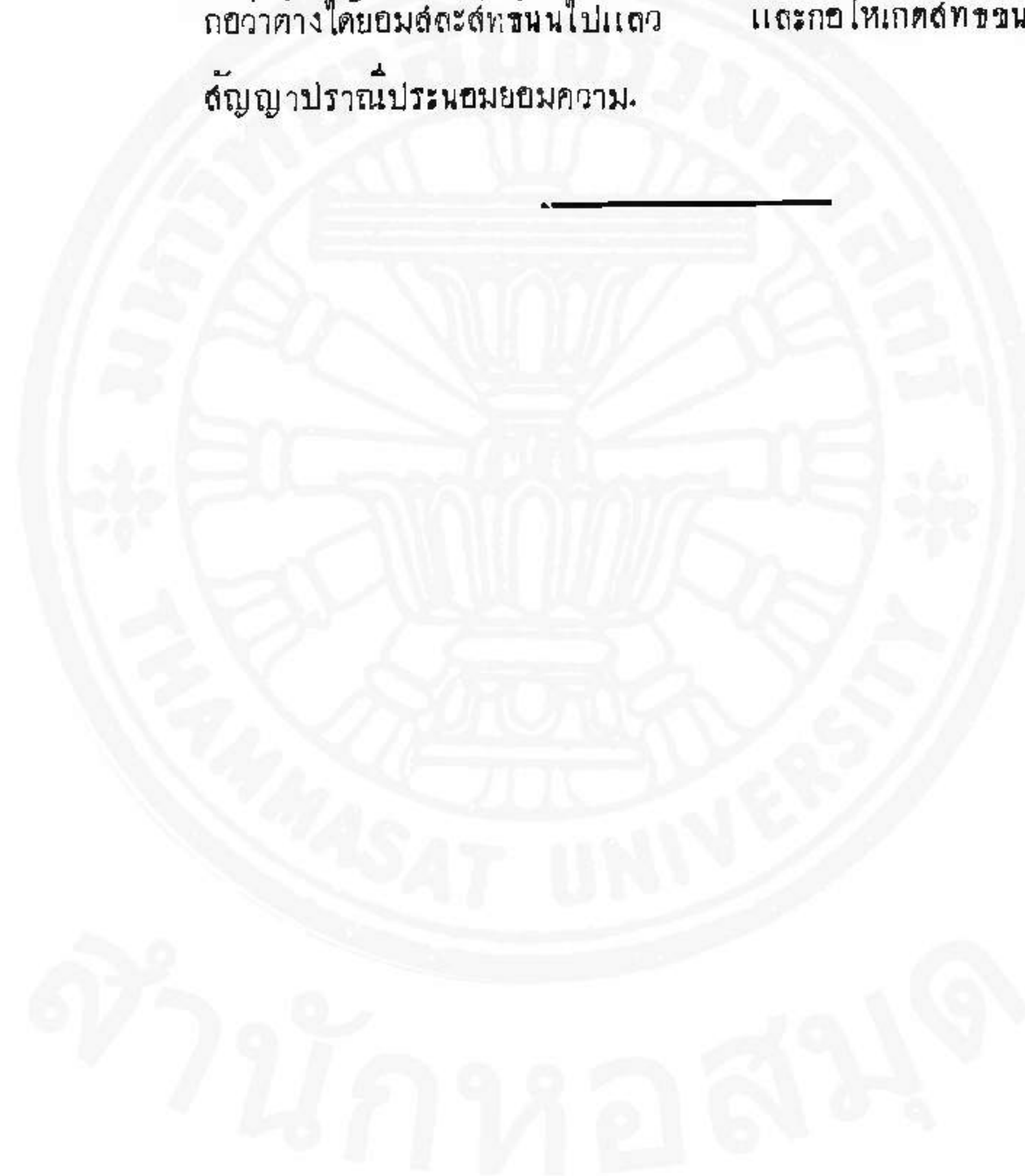
แยกคำขอเจรจา คำนัดสอบถามเรื่องออกจากที่เช่า โจทก์จำเลยยื่น
คำแถลงว่า ให้นำสัญญาปรานีประนอมยอมความกัน คือจำเลย
ยอมออกภายใน ๓ เดือน ถ้าพ้น ๓ เดือนไม่ออก จำเลยถือว่าได้ตั้ง
ห้องคนให้โจทก์แล้ว ยอมให้โจทก์ใช้สิทธิ์เช่าอยู่ในห้องเช่าได้ทันที
แต่ในกรณีนั้นได้มีการถอนอุทธรณ์ คงมีกรณีเป็นแต่เพียงคดีงัด
เวตาบังคับคดีเท่านั้น มิใช่เป็นการยอมออก โจทก์จะมาฟ้องจับได้
จำเลยไม่ได้

อธิบายข้อ ๒ สัญญาปรานีประนอมทำกันนอกศาลนั้น ยังไม่
เป็นผลใช้บังคับได้ทีเดียว ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้น
ฝ่ายหนึ่งก็นำคดีมาฟ้องศาลขอให้ปฏิบัติตามสัญญาได้ เหมือนกับ
คดีคดีสัญญาธรรมดา

โจทก์จำเลยพพาทกันเรื่องที่ดิน นายอำเภอได้ทำการเปรียบเทียบ
เทียบ และบันทึกไว้ในสารบบความแห่งของอำเภอ มีข้อความชัดว่า
จำเลยตกลงยอมรับเงินจากโจทก์ ๘๕ บาท และยอมคืนนาพิพาทให้แก่
โจทก์ไป แล้วให้โจทก์จำเลยตั้งตายมือชื่อไว้ในบันทึกการเปรียบเทียบ
ยอมความกันดังนี้ คดีเห็นว่า บันทึกยอมความที่อำเภอซึ่งโจทก์จำเลย
ตั้งตายมือชื่อแล้ว เช่นนี้เป็นสัญญาปรานีประนอมยอมความ มีผล
แต่ถ้าฝ่ายใดตั้งทักถ่วงไว้ในสัญญานั้นตามมาตรา ๘๕๒ และการตั้ง
ตายมือชื่อขอคืนนาพิพาทงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๘ ไม่ต้องมีพยานรับรอง
ตายมือชื่อก็ได้ (ฎีกาที่ ๓๘,๕๐/๒๕๕๐)

ผลแห่งสัญญาปรารถนาระงับยอมความกันในศาลหรือนอกศาลนั้น
กระทำให้สิทธิเดิมของคู่กรณีซึ่งต่างเรียกร้องต่อกันเป็นอันระงับไป โดย
ถือว่าต่างได้ยอมตัดสิทธิกันไปแล้ว และก่อให้เกิดสิทธิใหม่ตาม
สัญญาปรารถนาระงับยอมความ.

สัญญาปรานีประนอม

ยอมรับความ

คดีหมายเดชตาท.....

คดีหมายเดชเตงท.....

ศาล.....

วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช.....

ความ.....

.....โจทก์

ระหว่าง

.....จำเลย

เรื่อง.....

ข้าพเจ้า.....

ขอทำสัญญา ปรานีประนอมยอมรับความค่อนหน้าศาล

มขอความตามที่จะกล่าวต่อไป

ข้อ ๑ .....

.....

.....

ข้าพเจ้าได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

.....โจทก์

.....จำเลย

คู่ความได้ลงชื่อต่อหน้าข้าพเจ้า

.....ผู้พพากษา

.....ผู้พพากษา

๗๖ ข่ม, ฝากทรัพย์, เก็บของในคลังสินค้า, ปรานีประนอม, การพะนันขันต่อ

คำพิพากษา

คดีหมายเลขคดี.....

ตามยอม

คดีหมายเลขแดงที่.....

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ศาสตราจารย์.....

วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช.....

ความ.....

..... โจทก์

ระหว่าง

..... จำเลย

เรื่อง.....

ผู้พิพากษา ได้พิจารณาสัญญาปรานีประนอม ยอมความ
ระหว่าง โจทก์และจำเลยในคดีฉบับดังกล่าววันที่.....เดือน.....

พ. ศ. ....เห็นว่าชอบด้วยกฎหมายแล้ว จึงประชุม

พร้อมกัน พิพากษาให้คดี เป็นอันเสร็จเด็ดขาดไป ตามสัญญา ปรานี

ประนอมยอมความนี้

.....ผู้พิพากษา

.....ผู้พิพากษา

ภาค ๕

การพนันและชู้ต้อ

การพนันและชู้ต้อ เดิมอยู่ใน กฎหมายเก่า คือ กฎหมาย
ลักษณะเบญจเรขาท ๓๓๘, ๓๓๙, ๓๔๐, ๓๔๑, ๓๔๓

บท ๓๓๘ อธิบายว่าลักษณะพนันชู้ต้อม ๒ ประการ คือ พนัน
ชู้ต้อด้วยโกธร ๓ พนันชู้ต้อด้วยมิได้มิใช่โกธร ๓ ประการแรกจะ
พนันเอาทรัพย์สินกันไม่ได้ เหตุว่าโกธรแก้หาพินิจพิจารณาไม่ได้
อนึ่งถามได้มิใช่ของโกธร ซึ่งสรรพอนพนันนั้นเอาได้ เหตุว่ามีความคิด
ฮานแท้จริงเอาทรัพย์สินไม่ได้

มาตรา ๓๓๘, ๓๔๐ ตายโดยทางเล่นพนันชู้ต้อ

มาตรา ๓๔๓ ห้ามผู้ไปราชการมิให้เล่นการพนันชู้ต้อ ถ้าเล่น
ห้ามมิให้ผู้เสียให้แก่ผู้ใด ห้ามมิให้ผู้ใดเอาแก่ผู้เสีย ส่วนโทษให้ตั้ง
แก่ผู้เล่น

มาตรา ๓๔๓ ชู้ใจให้พนันชู้ต้อจนจนตาย

กฎหมายเดิมของเราคิด พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๓-
๒๔๗๘ กติ ประมวลแห่งพจนชยกติ มิได้วิเคราะห์พิพทให้ความแจ่ม
แจ้งไว้ว่า การพนันคืออะไร และชู้ต้อคืออะไร หรือว่าเป็นคำๆเดียว
กัน เป็นแต่บอก หวย ถว โป ไฟ่ต่างๆ ฯลฯ ตามบัญญัติ ก. และ ข.
บางที่ผู้ร่างจะถือว่าการพนันและชู้ต้อพนัน ประชาชนยอมเข้าใจได้

เองว่าลักษณะเป็นอย่างไร เพราะการพนันชาวต่างดาวได้นำเข้ามา
 ในประเทศไทยเป็นเวลายาวนานแล้ว ก่อนนมการพนันถั่ว โป้ คีโก้
 กติปลากันทุกตำบลทุกจังหวัด ส่วนหอย ก.ช. มีแต่เฉพาะในมณฑล
 กรุงเทพฯ ๗ ประมวลแห่ง พาณิชย จึงเอาคำว่า การพนันขันต่อมาจาก
 กฎหมายเดิมนั่นเอง

ประมวลแห่งพาณิชยเรียกการพนัน Gambling อย่างหนึ่ง และ
 Betting อีกอย่างหนึ่ง ความหมายน่าจะมิตเพี้ยนกันอยู่บ้าง ผดรวม
 คงอยู่ในจุดหมายอันเดียวกัน คือผู้พนันแต่ละขันต่อต่างมีความเห็นตรง
 กันข้ามในสิ่งภายนอกนั้นไม่แน่นอน และจะแน่นอนได้ต่อเมื่อเหตุการณ์
 นั้นได้ผ่านพ้นไปแล้ว ซึ่งตรงกับความเห็นของผู้พนันฝ่ายใด ฝ่ายนั้น
 ก็นับว่าเป็นฝ่ายชนะ เช่น ชกมวย คีโก้ สนโค แข่งเรือ งวดคน ผู้
 เล่นต่างวางเดิมพันพนันล่อหากันว่าฝ่ายตนจะชนะ หรือการแข่งม้าผู้
 ไปล่อหากับผู้ต่อรองว่า ม้าตัวใดจะชนะ ซึ่งเป็นเหตุการณ์อื่นไม่แน่นอน
 เมื่อมาตัวใดผ่านฝ่ายชนะไปแล้ว ก็ถือว่าการแน่นอนได้ เกิดขึ้น
 แล้ว เว้นแต่เมื่อบายคคคานซึ่งต้องพึงกรรมกรรมากรรชาตเบนทสุด

เมื่อพิจารณาถึงคำว่าพนัน และขันต่อแล้ว ความหมายแห่ง
 ลักษณะที่จะเป็นการพนันนั้น ต้องเป็นไปในทำนองการแจ่งห้ามต
 ประโยชน์ โดยอาศัยการเดียงโชคอย่างเดียว ไม่ต้องลงแรงอย่างใด
 และไม่ต้องการฝีมือ Skill หรือความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ กฎหมาย
 เอาไว้คำว่าเดิมเบย เช่น ถั่ว โป้ ไพ่ ชดุกชดก นำเต่าปูปลา คือตั้ง
 ที่ผู้พนันไม่อาจเห็นได้ โดยอาศัยแต่โชคเท่านั้น ส่วนขันต่อของ

อาศัยใช้ความคิดและฝีมือ และเห็นได้ด้วยตาว่า นักมวย ม้า โค ปลา
ตัวไหนจะชนะ รูปร่างกาย นานหนัก อุนามัย การค้อยของผู้เข้าชก ส่วน
มากดีผิดท่าช่อมวงและความดุ่มบรณของม้าเป็นมาตรฐาน โคชนหรือ
ปลากดกเช่นเดียวกัน เพราะฉนั้นการชกชอนจะอยู่ในประเภทกีฬามาก
กว่าการแข่งมาเรียกกันจากพวกษัตริย์ กฎหมายเก่ามเตว่า มวยปลาก
แข่งเรือเกวียนโค และชนไก่

ลักษณะแห่งการพนันและขันต่อ

การพนันหรือชกชอน ตามธรรมดาของมแพชนะ คือได้หรือเสีย
ตามแต่แพหรือชนะอย่างเดียวกันไม่เรียกว่าพนันขันต่อ คือฝ่ายหนึ่งจะ
ต้องได้เงินหรือทรัพย์สิน และอีกฝ่ายหนึ่งต้องเสีย เช่นเจามอกากออก
ต้อง แต่ดเบยเป็นหนวย เช่นนเป็นการชกโอง จะกินเงินที่เดินไปไม่
ได้ ต้องคนให้ผู้เดิน เพราะผู้เดินมแต่เสียฝ่ายเดียว จึงไม่เข้าหัดการ
พนันขันต่อ

ทนายความรับว่าความทำสัญญาว่าแพ้ไม่เอาเลย ถ้าชนะคิดค่าจ้าง
๒,๐๐๐ บาท หาใช่เป็นการพนันไม่

ชายดำโยห้อยละ ๓ สตางค์ เกมพลตามตั้งกระตาด เป็นการขาย
ของเกมพลไม่ใช่การพนัน

เดินไฟหรือไปโดยไม้พ่นกัน ไม่เรียกว่าเดินพนัน แต่ถ้า
พนันเอาทรัพย์สินกันเป็นผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๒๐/๒๔๗๓ เดินเต้าพนันเอาทุเรียนกัน โดย
ไม่ได้รับอนุญาต มีความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน เพราะ
ทุเรียนกเป็นทรัพย์สิน

เหตุการณ์ตาม ความเห็นนั้น จะต้อง สามารถ เกิดขึ้นได้ ถ้าไม่
สามารถเกิดขึ้นได้ ก็ไม่นับว่าเป็นการพนันขั้นต่อ เช่นดวงพนันกบ
ฝนจะตกเป็นไฟเป็นต้น

การพนัน มชนต่างต่าง นำมาใช้ ใน ประเทศไทย เป็นเวตาช้านาน
กระทำให้ประชาชนหมกมุ่นไปในการพนัน เพราะอาจเกิดรำรวยโดย
ไม่ต้องทำงาน ไม่เป็นอันทำมาหากินและเกียจคร้าน บังเกิดความยาก
จน หมดทากหนเขาประพฤติกวเป็นใจ รัฐบาลได้มองเห็นเหตุการณ์
อันชวรรายเหตตาม จึงได้เดกบ่อนการพนันตามจังหวัดและทกรุงเทพ
โดยสิ้นเชิง ได้มีพระราชบัญญัติ การพนัน ออกมาหลายฉบับ จนถึง
พ.ศ. ๒๔๕๑ มีกำหนดโทษจำคุกและปรับด้วย ถ้าไม่เซดหลายเพิ่มโทษ
หนัก คือเมื่อพนโทษแล้วจะไม่ครบ ๓ ปี เพิ่มโทษดังนี้—

- (๑) โทษครึ่งหลังเป็นจำคุกและปรับ ให้วางโทษทัณฑ์
- (๒) ถ้าเป็นโทษจำคุกหรือปรับ ให้วางโทษทั้งจำทั้งปรับ

พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ มาตรา ๔ ห้ามมิให้
อนุญาตใหม่หรือเช่าเดิน หรือเช่าพนัน ในการเล่นอันระบุไว้ในบัญชี
ก. ทายพระราชบัญญัติน หรือการเดินซึ่งมตกษณะคล้ายกันหรือการ
เดินอันร้ายแรงอื่นใด ซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าท ได้ออกกฎกระทรวงระบุ
เพิ่มเติมห้ามไว้ แต่เมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ณ์สถานที่ใดสมควร
จะอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใด ๆ ให้มีการเล่นชนิดใด ก็อนุญาต
กฤษฎีกา หมายความว่า การพนันชนิดนั้นอยู่ในประเภทห้ามขาด แต่
เมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นสมควรก็ให้มีการเล่นชนิดใด ก็อนุญาตให้เดิน
ได้โดยออกพระราชกฤษฎีกา เช่นอนุญาตให้ เบ็ดคดี โนเล่นการพนัน

ชนิดประเภทห้ามขาดเป็นต้น

วรรค ๒ บัญญัติว่า "การเดินอู่ระบู่ไว้ในบ่อขุด ข. ท้ายพระ
ราชบัญญัติ หรือการเดิน ซึ่งมตลักษณะคล้ายกัน หรือการเดินอื่นใด
ซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าตโดยออกกฎกระทรวงระบู่เพิ่มเติมไว้ จะจัดให้
ขึ้น เพื่อเป็นทางนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้จุด โดยตรงหรือทาง อ้อมได้
ต่อเมื่อรัฐมนตรีเจ้าหน้าต หรือเจ้าพนักงาน เห็นสมควร และ ออกใบ
อนุญาตให้ หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จุดขึ้น โดยไม่ออกใบ
อนุญาตได้" การพะนันตามบัญญัติหมาย ข. ที่อนุญาตนั้น ต้องเดิน
ให้ถูกต้องตามเงื่อนไขของกฎกระทรวง มีฉนวนเจ้าหน้าตหรือผู้เดิน
ความผิด ถือได้เหมือนกันว่าไม่ได้รับอนุญาต

เจ้าพนักงานออกใบอนุญาตการพะนัน และระบุจำนวน คนเดินไว้ใน
หลังใบอนุญาตว่าเดินได้ไม่เกิน ๒ คน แต่เดินเกินกว่า ๒ คน ผู้เดินมี
ความผิดด้วยกันทุกคน ถือว่าเป็นการเดินผิดเงื่อนไขในใบอนุญาต จะ
จะเกิดว่า ไม่ทราบข้อบังคับใบอนุญาต ที่เจ้าพนักงาน จำกัดจำนวนคน
เดินไว้ไม่ได้ เพราะเป็นหน้าที่ของผู้เดินที่จะต้องทราบเอง

ได้รับอนุญาตให้เดินการพะนันไฟนกกกระเจอก แต่เดินไฟช้เซ็ก มี
ความผิดฐานเดินการพะนันโดยไม่ได้รับอนุญาต

เดินไฟก่อนเวลา ถือว่าผิดเงื่อนไข
เดินตามเวลาในใบอนุญาต แต่ก่อนเวลาที่บัญญัติไว้ในกฎกระทรวง
ทรวง ไม่ผิดเพราะได้รับอนุญาตแล้ว
ถ้าเจ้าหน้าตขุดแควอนุญาต แล้วนำใบอนุญาตไปดอมพนออก
แต่คง ผู้เดินหลงเชื่อว่าได้รับอนุญาตแล้ว จึงเขาเดิน เป็นความเข้าใจ
ผิดในข้อเท็จจริง ย่อมแก้ตัวได้

จำเลยเป็นผู้ออกหวย ก.ช. พนันเข้าทรัพย์สินกัน โดยมีผู้แทงและ
มีการรับกันรับไขเมือหวยถูกหรือผิด จำเลยถูกจับก่อนที่จะออกหวย
ดังนั้นแม่หวยจะยังไม่ทันออก ก็ถือว่าได้มีการเดินหวย ก.ช. กันแล้ว

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเดินการพนันคล้ายหวย ก.ช. โดยใช้ตัวเลข
แทนตัวหนังสือ จึงโทษได้ เพราะความสำคัญอยู่ที่วงวิธเดิน ไม่ใช่
ตรงตัวอักษร

มาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ บัญญัติ
ว่า “การจัดให้มีการเล่นเกมหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใด ๆ
ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน
ผู้ออกใบอนุญาตก่อน จึงจะทำได้” มีหลักเกณฑ์แห่งความผิด ดังนี้
คือ—

- (๑) จัดให้มีการเล่นเกมหรือรางวัล
- (๒) ด้วยการเสี่ยงโชคโดยวิธีใด ๆ
- (๓) ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพ
- (๔) ไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน

จำเลยจัดการแจกบัตรแก่ผู้ที่เขาไปเยี่ยมในร้านค้าขายของตน โดย
ให้รับแจกบัตรพนันทายเลขสี่ตัวติดกันแบ่งบำรุงเทศบาล ผู้ใดทายถูกจะ
ได้รับรางวัล การแจกนั้น จำเลยให้ผู้เขาไปในบ้านโดยไม่คิดมูลค่า
จะชอบหรือไม่ชอบก็แจกได้ โดยไม่มอบงบคง ว่าต้องชด ของจาก
ร้านจำเลยดังนั้น ครอบองค์ประกอบความผิดตามข้อ ๑, ๒ และ ๔ แต่
ในข้อ ๓ หากครบไม่ เพราะจำเลยให้เปล่า ๆ ไม่บังคับว่าต้องชดของ ๆ

จำเลย จึงถือว่ากรกระทำของจำเลยไม่ใช่เป็นการค้า ไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติการพะนัน

จำเลยกระทำการขายตั๋วโดยวิธีล่อลวงบุตรเอาไว้ในห้องลับ เพื่อเป็นรางวัลแก่ผู้ซื้อจะได้มีโอกาสได้เงินที่ล่อลวงไฉน แต่ปรากฏว่าราคาตั๋วที่จำเลยขายนั้นราคาสูงกว่าของตลาด ดังนั้น ถือว่าเป็นการพะนัน เพราะมีการเสียดังไร มีได้แต่เริ่มเสียดังไรจำเลยกับผู้ซื้อจำเลย จึงต้องมีความผิดตามพระราชบัญญัติการพะนัน (ฎีกาที่ ๓๕๒/๒๕๓๗)

การจัดพิมพ์รูปชุดได้ใหม่ต้องแบ่ง สำหรับจำหน่ายกึ่งต่อแฉะภาพ ภาพได้ขอแบ่งแฉะเก็บภาพได้ครบชุด ๑ (คือ ๓๒ ภาพ) ไม่ซ้ำกัน ให้นำไปแจกเข้มชนิดขนาดแบบคดีเม็ดได้ ๓ ด้ายนั้น เป็นการพะนันอนัตคือพระราชบัญญัติการพะนัน (ฎีกา ๕๕๗/๒๕๓๓)

มาตรา ๕ วรรคสุดท้ายบัญญัติว่า "การเดินหมากเดซ ๕ ถึง ๑๕ ใบบัญชี ข. หรือการเดินซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเดินอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าทได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้นั้น จะให้รางวัลตราความเป็นเงินไม่ได้ และห้ามมิให้ผู้รับรางวัลทให้ไปแจกต่อบคน หรือรับซื้อหรือแจกเบียดรางวัลทในสถานงาน หรือการเดินหรือบริเวณต่อเนื่องในระหว่างมงานหรือการเดิน" การห้ามรับซื้อของซึ่งเดินได้จากการพะนันในสถานกเดินการพะนันท กฎหมายห้ามคัดลอกถึงบุคคลทไปด้วย หาได้ห้ามเฉพาะเจ้าของร้านเท่านั้นไม่ แต่กตั้งของทมิ ได้เกี่ยวแก่การพะนัน เช่นเป็นของส่วนตัว ของผู้เดิน ๆ ย่อมจำหน่ายแจกเบียดได้

มาตรา ๗ ใบอนุญาตทุกฉบับต้องกำหนด

(๑) ลักษณะข้อจำกัดและเงื่อนไขของการเดินพะนัน โดยชัดแจ้ง

(๒) สถานที่ วัน เดือน ปี และ กำหนดเวลาที่อนุญาตให้เดิน
ถ้าเป็นใบอนุญาตสดากกินแบ่ง และด้วย ให้ระบุจำนวนสดากที่จะขาย
กับสถานที่วันและเวลาที่จะออกด้วย

(๓) จำนวนบุคคลผู้จะเข้าเดินมีกำหนดหรือไม่ และไม่ให้บุคคล
อายุต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์หรือไม่บริบูรณ์ภาวจะเข้าเดินด้วย เว้นแต่
การเดินตามบัญชี ข. หมายเลข ๓๖

เงื่อนไขหลังใบอนุญาตให้เดินไฟเผ็ดระบุว่า ห้ามมิให้ใช้ไฟอื่น
นอกจากไฟปักซึ่งมีจำนวน ๕๒ โปน เป็นการระบุให้เห็นชนิดของ
ไฟเท่านั้น มิใช่ห้ามถึงการชักไฟออกด้วย

ข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลย ได้รับใบอนุญาตให้เดินไฟเผ็ด
จำเลยเดินเพียง ๕ คน จึงเอาไฟรูป ๒ ถึง ๖ ออกเสีย ๒๐ โปน คงเดิน
เพียง ๓๒ โปน โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเดินผิดเงื่อนไขข้างหลังใบอนุญาตข้อ ๔
ว่า ห้ามมิให้ใช้ไฟอื่นนอกจากไฟปักซึ่งมีจำนวน ๕๒ โปน

ศาลชั้นต้นเห็นว่า คำว่า ซึ่ง มีจำนวน ๕๒ โปน ตามเงื่อนไขหลังใบ
อนุญาตนั้น เป็นเพียงส่วนประกอบของคำว่าไฟปักเท่านั้น หากใช้
เป็นคำบังคับว่าจะต้องเดินให้ครบ ๕๒ โปนไม่ มีฉันทนของระบุไว้ในใบ
อนุญาต จึงไม่ผิด

ศาลอุทธรณ์เห็นว่าผิดเงื่อนไข พิพากษาคงโทษ

ศาลฎีกาอุทธรณ์พิพากษาคงโทษ โดยพิพากษายืนตามศาล
ชั้นต้น

จำเลยเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้เดินการพนันตกเบ็ด จำเลยไปกิน

อาหารเลี้ยงชั่วคราว คนอดแต่แทน ขณะนมเตกเขาไปเดินดวย เป็น
การผิดเงื่อนไขในใบอนุญาต ซึ่งมีได้เกิดขึ้น โดยเจตนาหรือโดยเหตุของ
จำเลย ๆ ยังไม่มีความผิด

ขั้นตอนต้องขอใบอนุญาต เช่น กติปลา คอยมวย แข่งม้า แข่งจวคน
แข่งเรือตามหมาย ข. แต่ถาเป็นการแข่งเรือคณะกรรมการอำเภอจัด
ใหม่ขึ้นในงานเทศกาลเพื่อความรื่นเริง ไม่เรียกว่าเป็นการเดินข่ม
ผู้จัดขึ้น เพื่อบริการนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้จัด และไม่ตกษณะ
คล้ายวงจวคน ผู้ใดพนันในการแข่งเรอนั้น ข่มไม่มีความผิด

มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “ทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ซึ่งจับได้ในวงการ
เล่นพนันหรือการพนันแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือขุดต่อขอความในกฎกระทรวง
หรือใบอนุญาตซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รับเสียทั้งต้น เว้น
แต่ทรัพย์สินซึ่งมีได้เอาออกพนัน

เครื่องมอที่ใช้ในการเดินพนัน ให้ค่าตีอาญาจับได้ตามกฎหมาย
ลักษณะอาญา หมายความว่าทรัพย์สินที่เอาออกพนันนั้น ต้องรับทั้งต้น
เว้นแต่มีได้เอาออกเล่น เช่น เก็บไว้ในกระเป่าเป็นต้น

เครื่องมอที่ใช้ในการเดินพนัน ให้ค่าตีอาญาจับได้ เช่น ไฟ
ของกตาง

การพนันที่เล่นผิดกฎหมายได้เข้าค่ายแสงสว่างจากตะเกียงนั้น เมื่อ
ไม่ปรากฏว่า ได้นำตะเกียงมาใช้ เป็นเครื่องอุปกรณแก่การเดิน เป็นพิเศษ
อย่างไรแล้ว จะรับตะเกียงไม่ได้

เสื้อตะเกียงเป็นของใช้ตามธรรมดา ไม่มีสภาพเป็นเครื่องมอ

๕๖ ยืม, ฝากทรัพย์สิน, เก็บของในคลังสินค้า, ประณัติประณอม, การพะนันขั้นต่อ

เครื่องใช้ในการเดิน เมื่อไม่มีข้อเท็จจริงให้ฟังได้ว่าเป็นเครื่องมือ
เครื่องใช้ในการเดินแล้ว จะรับไม่ได้

แต่ข้อที่ขอรับรองรับเงินการพะนันโดยฉะเพาะนั้น ศาลมีอำนาจสั่งรับ
ได้ในฐานะที่ขอใช้ในการกระทำความผิด

มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า "ผู้ใดจุดใหม่การเดิน หรือทำอุบายต่อ
ช่วยประกาศโฆษณาหรือชักชวนโดยตรงหรือทางอ้อมให้ผู้อื่นเขาเดิน
หรือเขาพะนันในการเดิน ซึ่งมีใครรับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน หรือรับ
อนุญาตแต่เดิณผิดกแพดง หรือผู้ใดเข้าเดินหรือเขาพะนันในการ
เดินอันผิดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือข้อความ
ในใบอนุญาตนั้นหมักความผิด" ตัวอย่างการเดินผิดกแพดงคือ เช่นได้
รับอนุญาตให้เดินไฟส่องจนกัน แต่ใช้ไฟเพียง ๗ ชนิด แต่เดิมนไฟชน
อีกเท่าหนึ่งรวมเป็นไฟ ๑๓๖ ใบ ซึ่งเท่ากับจำนวนไฟส่องจน ดังนั้น ถอ
จำเป็นการเดินผิดกแพดงตามความหมาย แห่งพระราชบัญญัติ การพะนัน

มาตรา ๓๒

ผู้จุดใหม่การเดินซึ่งใครรับอนุญาตแต่
กรณีผิดกแพดง ส่วนการเดินผิดพระราชบัญญัตินี้ ผิดกฎ
กระทรวงหรือข้อความในใบอนุญาตก็ คงผิดฉะเพาะผู้เขาเดินหรือ
ผู้เขาพะนันเท่านั้น ผู้จุดใหม่การเดินห้ามความผิดด้วยไม่

เนื่องจากคำพิพากษาศาลฎีกาว่า จำเลยเดินการพะนันหลายเตชท้าย
เบอร์รถยนต์รถแดงผ่านไปมาว่าเป็นเตชคู่หรือเตชคเอาทรัพย์สินกัน ไม่
เป็นความผิด จึงได้มีพระราชบัญญัติการพะนัน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๗๕

มาตรา ๓ บัญญัติว่า “ คำว่า การเดินให้หมายความรวมถึงการ
ขายและการทำนายด้วย ”

ประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๘๕๓ มีความว่า “ อนึ่งการพะนัน
หรือขันต่อนั้น ท่านว่าหากมิให้เกิดหนี้ ดังที่ได้ให้ไปใน การพะนัน
หรือขันต่อก็จะคงคืนไม่ได้ เพราะเหตุห้ามดูหมิ่นอย่างหนึ่งอย่างใดมิได้

ขอมัญญาภักตถาวร ท่านให้ไซ้คงคงขอคงคงเป็นมุดหม้อย่าง
หนึ่งอย่างใด อันฝ่ายข้างเดียวพะนันขันต่อหากทำให้แยกฝ่ายหนึ่งเพื่อ
จะไซ้หนี้เงินพะนันขันต่ออนนด้วย หมายความว่าฝ่ายใดเดินแพ้ชนะแล้ว
ไม่ชำระเงินกัน กฎหมายไม่บังคับคืบ เป็นหนกเถียงด้วยเถียรระหว่าง
ผู้เดิน และเมื่อชำระเงินไปแล้ว จะเรียกคืนไม่ได้ตจกัน

กฎหมายของกฤษ กเดินทดกในทานองน อนเถียงถบหน ทเกิดจนจาก
การพะนัน แต่เดินไกลไปกงาน คือ ตามพระราชบัญญัติ การพะนัน
ค.ศ. ๑๗๓๐ บัญญัติว่า หดกประกนทงหมตหรือบางส่วนทให้ไว้คอกน
ในการเดินพะนัน หรือจะไซ้คนเงินทเดินพะนัน ย่อมเป็นโมฆะ เว้น
แต่บุคคลภายนอกใดทรัพย์ประกนทงไว้โดยสุจริต

พระราชบัญญัติการพะนัน ค.ศ. ๑๘๕๕ บัญญัติว่า สัญญาหรือ
ข้อตกลงโดยปากเปล่าหรือลายอักษรนอกขรกต อันเนื่องจากการพะนัน
หรือขันต่อแล้วเป็นโมฆะ ตามพระราชบัญญัติฉบับน ถาณแพ้พะนัน
คนหนึ่งขอรองให้ออกคนหนึ่งไซ้เงินทเสียการพะนันแทน ผู้ทไซ้เงินแทน
ไปมีสิทธิฟ้องเรียกเงินจากผู้ทขอให้ไซ้แทนได้ เนื่องด้วยเหตุนี้พระ
ราชบัญญัติการพะนัน ค.ศ. ๑๘๘๒ บัญญัติว่า ข้อตกลงไซ้เงินคงถาว
แล้วเป็นโมฆะ ฟ้องร้องกันไม่ได้ คดี Tatam V Reeve (1893) 1

Q.B. 44 โจทก์ฟ้องเรียกเงินจากจำเลย ซึ่งจำเลยได้ร้องขอให้โจทก์
ใช้แทนที่จำเลยเสียพระนัน วินิจฉัยว่ากรณีอยู่ในพระราชบัญญัติการ
พระนัน ค.ศ. ๑๘๘๒ โจทก์ฟ้องเรียกเงินจากจำเลยไม่ได้ และในกรณี
ท่านเองเคยถูก โจทก์จำเลย เข้าเห็นกัน พระนันมาแข่ง และแพ้พระนัน
โจทก์ได้ชำระเงินไปหมดแล้ว จึงฟ้องให้จำเลยชำระเงินส่วนของจำ
เลยที่โจทก์ได้เสียแทนไป วินิจฉัยว่าโจทก์ฟ้องเรียกเงินจากจำเลยไม่
ได้ Saffery v. Mayer (1901) 1 K.B. 11 แต่เงินทขมไปเพื่อใช้
หมในการพระนัน ผู้เสียหายฟ้องเรียกคืนได้ In re O'Shea (1911) 2
K.B. 981

ถ้าศาลยกฟ้องเพราะเหตุหนึ่งอันเกิดแต่การพระนัน ภายหลัง
เจ้าหนี้เขียนคำฟ้องไปยังศาลมาคมของอังกฤษว่า ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้จน
เกยรัด เนื่องจากเหตุลูกหนี้ได้เขียนเช็คตามจำนวนที่เป็นหนี้ให้ แก
เจ้าหนี้ วินิจฉัยว่า เช็คที่มอบให้เจ้าหนี้เป็นต้นจางเกิดขึ้นใหม่
โดยที่ลูกหนี้ขอให้เจ้าหนี้ถอนหนังสือร้องทุกข์นั้น ซึ่งไม่เป็นต้นจางที่ผิด
กฎหมาย เพราะลูกหนี้ไม่ได้ชำระหนี้จนเกิดแต่การพระนัน หากเพื่อ
จะหักเงินเหตุการณในภายหลังว่า ซึ่งลูกหนี้ อาจถูกคิดข้อออกจาก
ศาลฎีก ของ สโมสร์ ก็ได้ อนุบว่า เป็น ความเสียหาย อย่างมาก
Goodson v. Baker (1908) 98 L.T. 415

กฎหมายอังกฤษ ดังกล่าวแล้ว ได้ใช้กันในประเทศไทย อย่างหลักกฎ-
หมายทั่วไป แต่มี คำพิพากษาฎีกา อยู่เรื่องหนึ่ง คดีที่ ๒๐๕/๒๔๘๗
ระหว่าง นางฉ้อม ขำระเข้า โจทก์ นายนพ เต็มพูน จำเลย โจทก์

ฟ้องว่าจำเลยกู้เงิน ๕๐๐ บาท ไม่ตั้งต้นเงินและดอกเบี้ย ขอให้ศาลบังคับ

จำเลยให้การปฏิเสธการรับผิดอ้างว่า เป็นหนี้ที่เกิดจากการพะนัน

ศาลชั้นต้นเชื่อจำเลย พิพากษายกฟ้อง

ศาลอุทธรณ์เชื่อโจทก์ ว่าจำเลยกู้ไปลงทุนเดยงหมู จึง

พิพากษาลด

ศาลฎีกาว่า จำเลยด่าไม่สมควรแต่โดยดุษณี เป็นหนี้ที่เกิดแต่การ
พะนัน กذبลบลว่า กู้เงินโจทก์ไปเล่นการพะนัน ซึ่งแม้ว่าเป็น

ความจริงดังจำเลยนำสืบ จำเลยก็ต้องรับผิดชอบ แต่ทางพิจารณา

ได้ความว่า จำเลยกู้เงินโจทก์ไปเพื่อเป็นทุนเดยงหมูต่างหาก ถ้าถือ

ตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น เท่ากับศาลฎีกาวางหลักใหม่ว่า การกู้

เงินไปเล่นการพะนันจะผิดหรือถูกกฎหมายก็ตาม ย่อมฟ้องเรียกเงิน

กู้ไปคืนได้ เท่ากับเป็นการสนับสนุนการพะนัน คู่ขัดต่อหลักกฎหมาย

ธรรมดาถึงกล่าวอ้างตน และขัดต่อรัฐประศาสตร์นโยบายของรัฐบาล

ต้องการปราบการพะนัน กรณีจะอย่างไรก็ตามคดีที่ศาลฎีกาคัดต้น

ประเด็นนี้เพียงว่า จำเลยกู้เงินโจทก์ไปเพื่อค้าหมูตงโจทก์ก็ตาม หรือ

เป็นหนี้ชอนเกิดชอนแต่การพะนันดังข้อต่อสู้ของจำเลย แต่จำเลยกذب

ลบลไปว่ากู้ไปเล่นพะนัน อันเป็นการดบลนอกประเด็นข้อต่อสู้ ฉนนถ้ามคดี

เรื่องกู้ยืมไปเล่นการพะนัน ศาลฎีกาอาจอ้างว่า ขอเท็จจริงและประ

เด็นในคดีก่อนกับคดีนี้ไม่ตรงกัน จึงควรฟังศาลฎีกาในประเด็นข้อต่อสู้ไป

การพะนันขันต่อโดยคนกลางเป็นผู้ถือเงิน

ถ้าผู้เดนมยอมมอบให้คนกลางถือเงินไว้ ถือว่าผู้ถือเงินกองกลาง

เป็นตัวแทนของผู้ฝากเงินทั้งต้องฝ่ายสำหรับเงินที่ฝากไว้ แต่ไม่มีอำนาจที่จะสั่งฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสำหรับการไม่ชำระเงินกลาง

ภายหลังปรากฏการแพ้ชนะแล้ว ถ้าคนกลางจ่ายเงินไปตามข้อตกลงแต่หมดหน้าตักของฝากเงิน ฝ่ายใดจะฟ้องร้องไม่ได้ แต่ถ้ามุ่งแพ้อ่อนอำนาจ โดยห้ามมิให้คนกลางจ่าย แล้วคนกลางยังชนจ่ายไป ผู้จ่ายต้องรับผิดชอบ O'Sullivan v. Thomas, (1895) L. Q. B.744

ถ้าคนกลางเป็นผู้พินัยและเป็นผู้ชนะด้วย เท่ากับเป็นการชำระเงินในตัวแล้ว ผู้ใดจะเรียกเอาคืนไปไม่ได้ ทั้งนี้หมายความว่าความเฉพาะแต่เงินที่ฝากไว้ ไม่ครอบคลุมถึงอันที่ฝากไว้เป็นประกัน เพราะกรรมสิทธิ์ยังไม่ผ่านไปเมื่อปรากฏการแพ้ชนะ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๘๕/๒๔๘๓ จำเลยเป็นนายธนาคารบ่อนชนโคโจทก์นำโคชนิดเฉยเข้ชนพินัยกับโคห้ตระกูลของนายตั้ง ได้วางเดิมพันฝ่ายละ ๒,๐๐๐ บาทมอบให้จำเลยยึดถือไว้ เพื่อยกให้ เจ้าของโคชนะในที่สุด จำเลยแกล้งตัดสั้นให้โคโจทก์แพ้ ซึ่งโคทั้งสองไม่แพ้ชนะตามกฎข้อบังคับของบ่อน โจทก์คัดค้านไม่ยินยอมตามคำสั่งและขอรับเงินคืน จำเลยไม่ยอมคืนให้ โจทก์ร้องขอเรียกเงินเดิมพันไม่ยอมให้จ่าย จำเลยรับรองว่าจะไม่จ่ายจนกว่าจะได้วางตัวให้เป็นทนายเรียบร้อยภายใน ๓๕ วัน พอรุ่งชนจำเลยกลับจ่ายให้นายตั้งไปทั้งหมด

ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า โจทก์ไม่ใช่เจ้าของเงินทั้งหมด พิพากษายกฟ้องโจทก์

ศาลอุทธรณ์ฟังว่า โจทก์เป็นผู้มอบเงินเดิมพันให้จำเลยรักษาไว้ และโจทก์ได้คัดค้านทันทีไม่ยอมให้จำเลยจ่าย แต่จำเลยยังชนจ่ายไป

โคโจทกจะแพ้หรือชนะในการชนไม่สำคัญ   จำเข็ต้องรบผิด คณเงิน

ให้โจทก

คำตฎฎภาพพาทษายนตามคำเอุชชวณ

สัญญาประกันภัย

สัญญาประกันภัย อยู่ใน ลักษณะ แห่งการพะนนชนคช ษะนคหนึ่ง
เช่นเราประกันชีวิต เท่ากับผู้รบประกันว่าเราจะยังไม่ตายภายในกำหนด
เท่านั้นเวลา ประกันไฟถือว่าไฟจะไม่ไหม้ ดังของ โดยมีประกันก็เท่ากับ
ผู้รบประกันค่าของจะไม่หาย   ต่างฝ่ายต่างเสี่ยงโชคกัน ในเหตุการณ์
อันไม่แน่นอนในภายหน้า เป็นการเสี่ยงตามความคิดความเห็นจนกว่า
เหตุการณ์นั้นจะผ่านพ้นไป   จึงเขาในดกษณะการพะนนชนคช

ผู้ประกันยอมเสียเงินเพียงจำนวนเล็กน้อย   การพะนนชนคช
เช่นเดยวกัน บางคราวผู้พะนนเสียเพียงเล็กน้อย   แต่เมื่อเวลาตุกเขา
ได้มาก   เช่นหวยไตตง ๓๐ คช   สดากกนแบ่งกมวางจเจ เนวมมาก
กฏสมายสนับสนุนการประกันพนน   เพราะเกยวตวยเค์รชฐฎฎการค
ถ้าไม่มีประกันดังของเช่นการชนส่ง   การค้ายอมไม่สดวล   เพราะเป็น
การเสี่ยงอย่างมาก

สลากกินแบ่งกินรวบ

มาตรา ๘๕๔ บัญญาว่า   "อนการออกสดากกนแบ่งกค   ออก
สดากกนรวบกค   ทานวาเป็นดัญญาอนจะผูกพน คอเมอรฐูบาดคให้
อานาจหรือให้สดยวบนแกการนน ฉะพะวราช   นอกนทานให้มกค
ตามบทบัญญัติมาตรา๘๕๓"

ตั้งตกกันแบ่งหนี้เขาเงินรวมกันตามจำนวนมากขึ้น หักค่าใช้จ่าย
ภาษี เหตุอันแบ่งกันโดยเคียงไรศมฺรารวดท ๓-๒-๓-๔-๕ และเลข
ท้าย ๓ ตัว ส่วนตั้งตกกันรวม เช่น ออกตั้งตกภยนตรี มฤคคนเตยว
นอกนรพหมต กฎหมายสนับสนุนการออกตั้งตกกเพราะเพอความหมุ
เวียนในทางเศรษฐกิจการเงินระหว่างประชาชนด้วยกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๗๕/๒๕๗๓ ท้าเขตตั้งตกขาย เมื่อเขตตั้งตก
กันแบ่งของรัฐบาลออก ผู้ขอตั้งตกคนโตมีเลข ๓ ตัวตรงกับเลขท้าย ๓
ตัวของรางวัล ๓ ผู้รับของนั้นไป เป็นการพะนันตั้งตกกันรวมใน
ประเภท ๘ ไม่ใช่เป็นเพียงการจับตั้งตก

ตัวเงิน

เนื่องจากกฎหมายเห็นว่าการพะนันเป็นสิ่งชั่วร้าย จึงไม่สนับสนุนให้
ฟ้องร้องกัน ในหนังสือขอเกี่ยวแก่การพะนัน จึงได้บังคับไว้ว่า ตัว
เงินหรือเอกสารที่ออกให้เต็มจำนวนหรือ แต่บางตัวสำหรับเงิน ทชนะการ
พะนัน ออกให้สำหรับไซคนเงินทยมไปเพื่อเล่นการพะนัน ไม่สนับสนุน
เช่นออกค่าใช้จ่าย ๓,๐๐๐ บาท แต่ตัวชนคนเป็นตัวเบดยนมอโต ถ้า
บุคคลภายนอกได้รับไว้ โดยสุจริต และได้เสียเงินจ้าง ย่อมใช้ได้ตาม
กฎหมาย (มาตรา ๘๕๕)

ข้อสันนิษฐานของกฎหมาย

ความสันนิษฐานของกฎหมายมีอยู่ ๒ ชนิด คือสันนิษฐานโดยเด็ด
ขาดและไม่เด็ดขาด

กฎหมายสันนิษฐานโดยเด็ดขาดนั้น คู่ความฝ่ายใดจะนำข้อหัก

อ้างไม่ได้ เช่นกฎหมายต้นนิษฐานว่าคนทุกคนรักกฎหมาย จะนำสืบ
ว่าข้าพเจ้าเพิ่งมาจากเมืองจีนไม่รักกฎหมายไทยนั้น เป็นข้อแก้ตัวไม่ได้
หรือเด็กอายุต่ำกว่า ๗ ขวบ กฎหมายถือว่ายังไม่มีความรู้สึกผิดชอบ
ท่านว่าอย่าเอาโทษ เช่นจะนำสืบว่าเด็กนั้นมีความรู้สึกเท่าหรือคกว่า
ผู้ใหญ่จนฟังไม่ทัน

ความต้นนิษฐานของกฎหมายโดยไม่เด็ดขาดนั้น คู่ความนำสืบ
หักล้างได้ เช่นตามประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๖ บัญญัติว่า "ท่าน
ให้ต้นนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต" ดังนั้น
ฝ่ายชกกล่าวอ้างว่าอีกฝ่ายหนึ่งกระทำโดยไม่สุจริตหรือทุจริต ย่อมนำสืบ
ตามข้อกล่าวอ้างได้

ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๗ มาตรา ๕ บัญญัติว่า
"ผู้ใดจัดให้มีการเล่น ซึ่งตามปกติ ย่อมพะนันเอาเงิน หรือทรัพย์สิน
อย่างอื่นแก่กัน ให้ต้นนิษฐานไว้ก่อนว่าผิดกฎหมายจนเพื่อนามาซึ่ง
ผลประโยชน์แก่ตน และผู้ใดเขาเล่นด้วยก็ให้ต้นนิษฐานไว้ก่อน
ว่าผิดกฎหมายจนเพื่อนามาซึ่งประโยชน์" ตามธรรมดาผู้จัดใหม่
การเล่นพนันต้องต้นนิษฐานไว้ก่อนว่า ได้จัดจนเพื่อนามาซึ่งประโยชน์
แก่ตน แต่ผู้ต้องหาอาจนำสืบหักล้างได้ว่า ตนไม่ได้รับประโยชน์
อันใดโดยที่จัดการเล่นพนัน เช่น ก. จัดให้มีการพนันไพชน ณ
ที่บ้านร้างแห่งหนึ่ง โดยไม่ได้รับประโยชน์อันใด เช่นพ. ก. นำตั้งหัก
ล้างข้อต้นนิษฐานได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๓๐/๒๔๗๔ การแข่งเรือกคณະกรรมกา
อำเภอจัดใหม่ขึ้นในงานฉลองอุทิศเพื่อความร่นแรง ไม่เรียกว่าเป็นการ

๕๒๖๕ เพื่อบริการนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้จุด

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๗๒/๒๔๙๐ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเดินไฟพนัน

เขาทรพยกน จำเลยรับว่าเดินไฟ แต่ไม่ได้พนันเอาทรัพย์สินกัน และ

ว่าเดินเพื่อแบ่งปลาทไปจับมาด้วยกัน ดังนั้น เมื่อโจทก์จำเลยไม่ดับพยาน

กตของต้นนุษฐานว่า จำเลยเดินพนันเอาทรัพย์สินกัน ตามข้อต้นนุษฐาน

ของพระราชบัญญัติการพนันมาตรา ๕

มาตรา ๖ ผู้ใดอยู่ในวงการเล่นพนันต่อบทแห่งพระราชบัญญัติ

พนัน หรือขัดต่อข้อความในกฎกระทรวง หรือใบอนุญาตซึ่งออกตาม

พระราชบัญญัติ ให้ต้นนุษฐานไว้ก่อนว่าผู้พนันเดินด้วย เว้นแต่ผู้ซึ่ง

เพียงแต่ดูการเล่นในงานรื่นเริงสาธารณะ หรือในงานนันทนาการหรือใน

ที่สาธารณะสถาน ตามมาตรา ๕ ถ้าผู้ใดอยู่ในวงการเล่นการพนันแล้ว

ให้ต้นนุษฐานไว้ก่อนว่า ผู้พนันเขาเดินพนันด้วย และจะต้องนำสืบหัก

ต่างว่าความจริงตนมิได้เขาเดินด้วย หากแต่ไปยืนดูหรือมกัจจะอย่าง

อื่นเช่นไปตามใครเป็นต้น แต่ถาเป็นงานรื่นเริงสาธารณะหรือในงานนันท

นาการหรือในที่สาธารณะสถานแล้ว กฎหมายไม่ต้นนุษฐานดังกล่าว

ข้างต้น เพราะผู้คนยอมไปเที่ยวเตร่ในงานนันทนาการมาก ย่อม

ไปดูการเล่นซึ่งจัดใหม่ขึ้น โดยมีได้มุ่งประสงค์จะเขาเดินแต่ประการ

ใด กฎหมายจึงไม่ต้นนุษฐานเหมือนอย่างการเล่นพนันธรรมดา และ

เป็นหน้าที่ของโจทก์จะต้องสืบว่า จำเลยได้เขาเดินพนันด้วย เช่นม

งานนันทนาการทุก ผู้ที่คบออกไปชนในวัด ซึ่งเป็น การ ผิดกฎหมาย

ปรากฏว่า ก. อยู่ในวงเล่นพนัน เช่นนเป็นหน้าที่โจทก์จะต้องสืบว่า ก.

ได้เขาเดินพนันด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๘/๒๕๘๕ ฎีกาที่ ๘๐๘๐/๒๕๘๕ เห็น
หน้าเจ้าวงเงินหรือย่นชดวงเงินหน้าเจ้าวงเงินนั้น ต้องถือว่าอยู่ใน
วงเงินอันเจ้าขอตั้งหนี้ฐานว่าเงินด้วยตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติ
การพระนันทน์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๐๘/๒๕๘๗ ห้องเงินการพระนันทน์ต่างกับวง
เงินการพระนันทน์ เพียงแต่ปรากฏว่าอยู่ในห้องเงินการพระนันทน์นั้น ไม่เข้า
ข้อตั้งหนี้ฐานของกฎหมายว่าเงินการพระนันทน์ด้วย

ประมวลแพ่งพาณิชย์มาตรา ๘๕๕ วรรค ๒ “เพื่อประโยชน์
แห่งบทบัญญัติ เงินรายได้ให้ข่มแก่บุคคลก้างเงินการพระนันทน์ซึ่ง
ในเวตาหรือณสถานเทศเช่นนั้น ท่านให้ตั้งหนี้ฐานไว้ก่อนว่า เงินนั้น
ได้ให้ข่มไปเพื่อเงินการพระนันทน์ซึ่ง

การให้ข่มเงินเงินการพระนันทน์ซึ่งก้างเงินก้างน้อยนั้น เท่ากับเป็น
คะแนนคิดค่างกัน จะเรียกหรือเอาจากกันมิได้ แม้แต่บุคคลภายนอกซึ่ง
มิได้เกี่ยวข้องด้วย ถ้าให้ผู้ข่มข่มไปในอาคารเช่นนั้น ก็เรียกคนไม่ได้
ตุ้งกัน ผู้ให้ข่มต้องนำดับหักต่างข้อตั้งหนี้ฐานอันนั้นว่า ความจริงผู้ข่ม
ไม่ได้ข่มไปเงินการพระนันทน์ หากข่มไปใช้กิจธุระอย่างอื่น

ข้อตั้งหนี้ฐาน ของ กฎหมาย อัน เกี่ยว แก่การ พระนันทน์ ดังกล่าว แล้ว
เป็นข้อตั้งหนี้ฐานโดยไม่เค็ดขาด ผู้ต้องหาหรือจำเลย อาจนำดับหัก
ต่างข้อตั้งหนี้ฐานได้

จบบริบูรณ์

บัญชี ก.

๑. หอย ก.ข.
๒. ไปขึ้น
๓. ไปท่า
๔. ถัว
๕. แปกเกา
๖. เจบยก
๗. คอแถม
๘. เบยโบก หรือคูก หรืออโจง
๙. ไฟ่ตามใบ
๑๐. ไม้ตามอัน
๑๑. ขาง หรือ ปอก
๑๒. ไม้ดำไม้แดง หรือปลาดำ ปลาดแดง หรือตาอแดง
๑๓. ยี่ไรครอบ
๑๔. กาศัด
๑๕. ไม้หมุนหรือตอหมุนทุก ๆ อย่าง
๑๖. หัวโคหรือถ่ายภาพ
๑๗. การเดินซึ่งมีการทรมานสัตว์ เช่น เขามตหรือหนามผูกหรือวางยาเบื่อเมาให้สัตว์ชนหรือตะลึงน หรือส้มไฟบนหลังเตาให้วงแข่งกัน หรือการเดินอน ๆ ซึ่งเป็นกาทรมาณสัตว์อนมตกษณะคดีตายกับทวามาน
๑๘. บดเถยตรู คม

๑๘. โยนจิม
๑๙. ตีเหงาดก
๒๐. ขตุกขตก
๒๑. นาคาทุก ๆ อย่าง
๒๒. ไฮโดว์
๒๓. อักฮย
๒๔. บันแปะ
๒๕. อโปวซัด

บัญญัติ ข.

๑. การเดินต่าง ๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งกัน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า ฯลฯ นอกจากกล่าวไว้ในเดขหมาย
- ๑๗ แห่งบัญญัติ ก.
๒. อังวอคน
๓. ชกมวย มวยปล้ำ
๔. แข่งเรือพุง แข่งเรือตอ
๕. ชรบ
๖. โยนห่วง
๗. โยนธนูหรือวัตถุใด ๆ ลงในภาชนะต่าง ๆ
๘. ตกเบ็ด
๙. จับสลากโดยวิธีใด ๆ
๑๐. ยิงเป้า
๑๑. ป่าหน้าคน ป่าสัตว์ หรือสิ่งใด ๆ

๑๒. เตวขัมคาน
๑๓. หมากรแก้ว
๑๔. หมากรหัวแดง
๑๕. บิงโก
๑๖. ตัสดากินแบ่ง ตัสดากินรวม หรือการเดินอย่างใดที่เลี้ยง
โชค ให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เดินคนใดคนหนึ่ง
๑๗. โตเตโตเตอร์ สำหรับการเดินอย่างใดอย่างหนึ่ง
๑๘. ตัวยิป สำหรับการเดินอย่างใดอย่างหนึ่ง
๑๙. บุกเมกิง สำหรับการเดินอย่างใดอย่างหนึ่ง
๒๐. ชายตัสดากินแบ่ง ตัสดากินรวม หรือตัวยิป ซึ่งไม่ได้ออก
ในประเทศไทย แต่ได้จัดใหม่ขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย
ของประเทศที่จัดนั้น
๒๑. ไฟนกกกระจอก ไฟต๋อแต้ม ไฟต๋องๆ
๒๒. ตวด
๒๓. บิตเตยติ
๒๔. ชองออย
๒๕. ต่ะบาศอย
๒๖. ต่ะบาศุต